

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 21 April 1884, kl. 8 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Åttonde hufvudtitel.

(2:a U. A.)

Rörande *Åttonde* hufvudtiteln, omfattande anslagen till *Ecklesiastikdepartementet*, hafva ifrågakommit de förändringar, som här nedan omförmälas.

Universitetet.

1:o. Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte till arfvode åt en lärare vid Upsala universitet, som kunde finnas villig och lämplig att derstädes meddela undervisning i slaviska språk, bevilja ett årligt anslag af 2,500 kronor.

Enligt hvad i statsrådsprotokollet (sid. 2) förmäles har detta förslag föranledts deraf, att Akademiska konsistoriet i Upsala, efter framställning af filosofiska fakulteten, hos Kongl. Maj:t hemställt om ett anslag af 4,000 kronor, att efter 5 år höjas till 4,500 kronor, till inrättande af en extra ordinarie professorsbefattning i slaviska språk vid universitetet, eller att, i händelse Kongl. Maj:t skulle finna sig vara förhindrad härom göra framställning till innevarande Riksdag, behofvet af undervisning i nämnda ämne måtte varda tillgodosedt, intill dess en extra ordinarie professur kunde erhållas, genom ett anslag af 2,500 kronor årligen att tilldelas någon af uni-

Angående anslag för arfvode åt en lärare vid Upsala universitet för meddelande af undervisning i slaviska språk.

[1.]

versitetets lärare mot skyldighet att hålla offentliga föreläsningar i slaviska språk.

Med anledning af hvad i detta ärende blifvit af ofvannämnda myndigheter anfördt, och då det icke blott i vetenskapligt och ekonomiskt utan äfven i politiskt hänseende synta vara viktigt, att tillgång till pålitlig undervisning i slaviska språk i vårt land finnes, under det att för närvarande hos oss näppeligen torde finnas någon, som genom offentliggjorda skrifter bebyggt sig såsom kompetent till professorsbefattning i detta ämne, har Kongl. Maj:t af de af Akademiska konsistoriet gjorda alternativa förslag upptagit det senare eller det, som afsett endast ett årligt arvode å 2,500 kronor.

Då, vid sistlidet års riksdag, Utskottet till pröfnings förehade ett af enskild motionär väckt förslag om beviljande af ett årligt anslag af 2,500 kronor till ett fast docentstipendium i slaviska språk vid ifrågavarande universitet, yttrade Utskottet: att förslaget att främja ett vetenskapligt studium af de slaviska språken af Utskottet funnits vara förtjent af synnerlig uppmärksamhet, men att, i brist på officiell utredning genom vederbörande myndigheter af lämpligaste sättet att bringa förslaget till utförande, Utskottet i sakens dåvarande skick icke ansett sig böra förorda motionen; och hemställde Utskottet därför, att berörda framställning icke måtte af Riksdagen bifallas; en hemställan, som af Riksdagen godkändes.

Då frågan numera blifvit i behörig ordning pröfvad, och de akademiska myndigheternas i ämnet afgifna yttranden synas till fullo ådagalägga ej mindre vigten af de slaviska språkstudierna än äfven behovet att de ständigt växande så väl vetenskapliga som praktiska intressen, hvilka af dessa studier bero, vinna en fast föreningspunkt, får Utskottet, som nu jemväl besvarat Herr Friherre R. Klinckowströms i väckt motion (N:o 3 i Första Kammaren) framställda yrkande, att det äskade anslaget icke måtte af Riksdagen beviljas, hemställa,

att Riksdagen till arvode åt en lärare vid Upsala universitet, som kan finnas villig och lämplig att derstädes meddela undervisning i slaviska språk, må bevilja ett årligt anslag af 2,500 kronor.

Angående 2:o. Vidare är under denna anslagstitel af Kongl. Maj:t föreslaget, förhöjning af att under det i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 9 sistlidne aflöningen Januari omförmälda vilkor må, till höjande af aflöningen för hvardera af till hvardera laboratorerne i experimentel fysiologi och medicinsk fysik samt i experimentel af två laboratorer vid patologi och patologisk anatomi vid universitetet i Upsala till 4,500 kronor, Upsala universitet. hvaraf 1,500 kronor skulle utgöra tienstgöringspenningar, å ordinarie stat upp-

föras 1,500 kronor för hvardera befattningen, eller tillhopa 3,000 kronor; bestående det omförmälda vilkoret för åtnjutande af den förhöjda aflöningen deri, att den tienstgöringsskyldighet, som hittills ålegat befattningarnes innehafvare, må kunna af Kongl. Maj:t ökas på sätt Kongl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, så att den blefve fullt motsvarig extra ordinarie professors.

Förevarande framställning grundas på en af universitetskanslern förordad, af Akademiska konsistoriet på anhållan af medicinska fakulteten gjord framställning; och meddelas i statsrådsprotokollet (sid. 3 och 4) härom, *att* medicinska fakulteten erinrat, att den vid behandlingen af frågan om de akademiska adjunktplatsernas förändring bland annat anhållit om inrättandet af två extra ordinarie professorsbefattningar med 4,500 kronors lön, den ena i experimentel fysiologi och medicinsk fysik, den andra i experimentel patologi och patologisk anatomi, men att vid denna frågas afgörande i stället för de begärda extra ordinarie professorsbefattningarne inrättats två motsvarande laboratorplatser med 3,000 kronors lön för hvardera; *att* fakulteten vidare upplyst att den redan från början förutsett, att under alla omständigheter lång tid skulle förgå, innan någon yngre man hunne göra sig kompetent att söka och erhålla någondera af dessa platser, i synnerhet den förstnämnda; *att* på grund häraf laboratorlönernas jemförelsevis ringa belopp under de första åren icke medfört någon annan egentlig olägenhet, än att de lediga platserna i ringare grad, än som eljest sannolikt varit händelsen, lockat lämpliga personer att eftersträfva och bereda sig för dem; *att* dessa platser derföre hittills mestadels måst skötas på förordnande af medicine kandidater mot arfvode af den anslagna lörens belopp; *att*, sedan emellertid fakulteten numera för den ena af dessa platser, nemligen laboratorplatsen i experimentel fysiologi och medicinsk fysik, efter många svårigheter och med hjälp af tillfälliga utomordentliga medel lyckats vinna en kompetent person med framstående vetenskaplig förmåga och duglighet, lönen ty värr visat sig alldeles otillräcklig, hvarföre det varit nödigt att för hvarje år från olika håll och nu senast af universitetets medel bereda en tillfällig fyllnad i densamma för att undgå att mista en framstående lärarekraft, hvilken fakulteten icke utan stor, må hända obotlig skada kunde beröfva sig; *att*, hvad åter anginge laboratorbefattningen i experimentel patologi och patologisk anatomi, förhållandet äfven med denna i hufvudsaken vore enahanda; *att* denna plats, som ända sedan dess inrättande år 1877 icke mer än för tre terminer kunnat med ordinarie innehafvare besättas, för närvarande stode obesatt, men att en person med både låg och förmåga funnes, som snart blefve kompetent att söka platsen och som äfven förklarar sig vilja göra det, om icke utsigterna att derpå finna en äfven anspråkslös ekonomisk bergning vore för små; samt *att* det derföre syntes vara angeläget att i tid söka fylla bristen i detta af-

seende, på det att fakulteten icke nu och sannolikt för framtiden måtte gå miste om att få denna plats besatt med ordinarie innehafvare; och har fakulteten slutligen fäst uppmärksamheten derå, att hvarje nyblifven läkare i vårt land, äfven den anspråkslösaste, väl kunde påräkna minst 3,000 kronors årlig inkomst och svårigen efter afslutandet af en mycket lång och kostsam studiekurs, som icke sällan tvungit till betydlig skuldsättning, kunde nöja sig med mindre, samt att väl de allra fleste, äfven de som icke vore synnerligen framstående i kunskaper och duglighet, lätt erhöle vida mer; och att under sådana omständigheter det knappast kunde begäras, att fakulteten skulle kunna vid sina laboratorplatser fästa unga medicine doktorer, af hvilka man måste fordra, icke allenast att de nöjaktigt fullgjort sina examensprof, utan äfven att de i afseende på både begåfning och kunskaper stode framom mängden; äfvensom att för detta ändamål lörens belopp ej kunde sättas lägre än 4,500 kronor.

Hvad sålunda blifvit anfördt har synts Utskottet böra föranleda bifall till den gjorda framställningen, och Utskottet hemställer derföre,

att Riksdagen må, till höjande af aflöningen för hvardera af laboratorerne i experimentel fysiologi och medicinsk fysik samt i experimentel patologi och patologisk anatomi vid universitetet i Upsala till 4,500 kronor, hvaraf 1,500 kronor skola utgöra tjänstgöringspenningar, under vilkor att den tjänstgöringsskyldighet, som hittills ålegat befattningarnes innehafvare, må kunna ökas på sätt Kongl. Maj:t kan finna skäligen bestämma, så att den blir fullt motsvarig extra ordinarie professors, å ordinarie stat uppföra 1,500 kronor för hvardera befattningen, eller tillhoppa 3,000 kronor.

Angående
anslag
för upprät-
tande af en
ordinarie pro-
fessur i fysio-
logi och em-
bryologi vid
Lunds uni-
versitet.

3:o. Slutligen har Kongl. Maj:t under förevarande hufvudtitel föreslagit, att till aflöning åt en ordinarie professor i fysiologi och embryologi vid universitetet i Lund måtte å ordinarie stat uppföras 6,000 kronor, hvaraf 1,500 kronor såsom tjänstgöringspenningar.

I statsrådsprotokollet (sid. 5 och 6), hvartill Utskottet hänvisar, anföres till stöd för denna framställning hufvudsakligen, att fysiologien redan länge sedan vunnit en sådan utveckling, att den såsom vetenskap och undervisningsämne i hvarje hänseende är jembördig med hvilken annan af de hufvuddiscipliner som helst, som vid universitetet föredragas och studeras, samt att densamma i följd häraf kräfver sin egen, sjelfständige målsman, att de medicinska läroanstalterna i Upsala och Stockholm icke blott sedan flera år till-

baka egt ordinarie professorsembeten för fysiologi, utan äfven på senare tider fått anslag beviljade till inrättande af deri behöfliga laboratorsbefattningar, och *att* deremot Lunds universitet i denna riktning eger intet och ensamt bland universiteten saknar någon som helst lärarepost, särskildt afsedd för denna omfattande vetenskap och detta viktiga läroämne.

Enligt hvad i statsrådsprotokollet vidare meddelas har genom Kongl. brefvet den 21 Oktober 1881 förordnats, att innehafvaren af professors-embetet i anatomi skall, till dess annorlunda kunde varda stadgadt, bestrida undervisningen och examinationen i fysiologi. Det måste likväl, på sätt i statsrådsprotokollet anföres, öfverstiga *en* mans krafter att numera såsom universitetslärare och vetenskaplig forskare samtidigt uppbära två sådana lärofack, och enär en medicinsk läroanstalt utan sjelfständig lärostol i fysiologi näppeligen på längden torde tillfredsställanee kunna fylla sin uppgift, föranlåtes Utskottet hemställa,

att Riksdagen må till aflöning åt en ordinarie professor i fysiologi och embryologi vid universitetet i Lund uppföra ett ordinarie anslag af 6,000 kronor, hvaraf 1,500 kronor såsom tjänstgöringspenningar.

4:o. I en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 98) har Herr *C. Angående an-*
H. Lundström, med hvilken Herr A. W. Ljungman instämt, föreslagit, att *slag till fem*
 Riksdagen ville bevilja ett anslag af 6,000 kronor årligen till fem *nya docent-*
 docentstipendier å 1,200 kronor vid Upsala universitet, att utgå under samma *stipendier vid*
 vilkor, som redan förut anvisade, rörliga docentstipendier. *Upsala univer-*
sitet.

Utskottet, som, med hänvisande till de i motionen anförda skälen för motionärens framställning, icke anser nödigt att här särskildt redogöra för desamma, får endast till fullständigande af motionärens uppgifter meddela några tillägg till dem.

Beträffande först de nu gällande bestämmelserna rörande redan befintliga docentstipendier, hafva af Riksdagen godkänts följande bestämmelser (se 1877 års Riksdags skrivelse den 24 Maj 1877, N:o 50 punkten 5:o): *att* deras innehafvare i allmänhet, och der ej särskilda förhållanden föranledde undantag, skulle nämnas för tre år; *att* efter denna bestämda tids förlopp stipendiets åtnjutande kunde efter särskild pröfning förlängas med ett, två eller högst tre år, med vilkor att stipendiaten under tiden antingen genom utgifna vetenskapliga skrifter eller genom meddelad offentlig undervisning visat sig deraf förtjent; *att* sådan stipendiat, i händelse han sedan vunne anställning vid elementarläroverket, finge för bestämmande af lönegrad räkna sig till godo högst fem år af den tid, under hvilken han innehaft stipendiet;

samt att stipendiaten ålåge, utom de skyldigheter i fråga om undervisningsmeddelande, som i allmänhet tillhörde docenter, dels att biträda vid vetenskapliga öfningar, dels att, när behof uppstode, deltaga i den offentliga undervisningen och examinationen.

Enligt den för 1884 års vårtermin utgifna katalogen för Upsala universitet utgör hela antalet docenter derstädes 48, hvaraf 38 tillhöra den filosofiska fakulteten. Af desse senare äro 6 lärare vid allmänt läroverk och 1 lärare vid Ultuna landtbruksinstitut samt 1 anställd såsom folkskoleinspektör. Af filosofiska fakultetens återstående 30 docenter innehafva 12 docentstipendium, i följd hvaraf 18 icke äro i åtnjutande af dylikt understöd. Af de vid de teologiska och juridiska fakulteterna antagna 5 docenterne åtnjuta 4 stipendium, hvaremot ingen af de vid medicinska fakulteten varande docenterne innehar stipendium.

Motionärens synpunkt synes hufvudsakligen hafva varit den, att genom otillräckligheten af de nuvarande stipendiernas antal svårighet att existera för de yngre vetenskapsidkarne i Upsala uppstått, och att de derigenom nödgats att på andra håll söka sin utkomst. Till följd häraf minskades docentantalet efter hand, under det att studentantalet och dermed anspråken på god och väl ordnad undervisning ständigt växte. Derjemte hade det visat sig, att flere gånger vid förfall eller ledighet betydande svårigheter mött att erhålla lämplig vikarie, så att i ett och annat fall föreläsningar måst ligga nere. Sådant inverkade menligt på universitetets undervisning, och framställningar om ökad antal docentstipendier hade derföre flere gånger hos Kongl. Maj:t blifvit gjorda af universitetets styrelse, enligt hvad i motionen närmare uppgifves.

Den omständigheten att, oaktadt Kongl. Maj:ts uppmärksamhet sålunda blifvit fäst å det af motionären åberopade förhållandet, Kongl. Maj:t icke desto mindre lemnat de gjorda framställningarne, utan vidare afseende, synes enligt Utskottets mening utgöra tillräcklig anledning att tillstyrka Riksdagen att afslå motionen.

Utskottet föreställer sig nemligen, att det svårligen skulle vara välbetänkt af Riksdagen att bevilja det ifrågavarande anslaget, utan att full utredning vunnits, i hvad mån det viktiga ändamålet af den talrika, vid Upsala universitet studerande ungdomens undervisning skulle kunna ytterligare på ett fullt tidsenligt sätt främjas genom anordningar af det ena eller andra slaget.

På grund häraf föranlåtes Utskottet hemställa,

att Herr C. H. Lundströms förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

5:o. Slutligen har Herr C. Christenson i en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 36) på anförda skäl föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja ett årligt anslag af 4,000 kronor, hvilket efter fem år skulle höjas till 4,500 kronor, att uppföras på Lunds universitets ordinarie stat från och med 1885 för inrättandet af en extra ordinarie professorsbefattning i svenska språket.

Angående anslag för upprättande vid Lunds universitet af en e. o. professur i svenska språket.

Hänvisande till de beaktansvärda skäl, som af motionären åberopats till stöd för förevarande framställning, får Utskottet såsom sin åsigt uttrycka, att Utskottet, lika med motionären, finner undervisningen i det svenska språket vid Lunds universitet icke i längden kunna tillgodoses med mindre än att, i likhet med hvad som vid universitetet i Upsala egt rum, tillfälle beredes att anställa en särskild målsman för detta mer och mer utvecklade och rika ämne, men Utskottet har emellertid trott sig icke böra i frågans nuvarande skick tillstyrka motionen. Om också nemligen behovet af en egen lärostol i Lund för det svenska språket kan anses vara otvifvelaktigt, så torde dock afhjelpandet af detsamma icke för ögonblicket vara af den trängande art, att Riksdagen nu bör frångå den allmänna grundsatsen att icke utan Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning upprätta högre eller lägre tjenstebefattningar på stat. Af sådant skäl hemställer Utskottet,

att Herr C. Christensons motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

6:o. För inrättande vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet af en laboratorbefattning vid institutets patologiskt-anatomiska afdelning med en på högst fyra år i sänder anställd innehafvare har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att bevilja ett årligt anslag af 3,000 kronor.

Angående anslag till aflöning åt en laborator vid Karolinska institutets patologiskt-anatomiska afdelning.

Sedan några år tillbaka har institutets lärarekollegium varit betänkt på vidtagandet af en sådan förändring i den kliniska undervisningen vid Serafimerlasarettet, att densamma skulle komma att fortgå oafbrutet under hela året. De hufvudsyften, som härmed eftersträfvats, äro dels att, utan eftersättande af läkarebildningen kunna förkorta den medicinska kursen, hvilken här i landet vore längre än i de flesta, kanske alla länder, och dels att genom de kliniska undervisningstimmarnes fördelning öfver en större tidrymd än den nu tillmätta, minska det nu allt för stora antalet samtidigt tjenstgörande studerande å lasarettets kliniker, hvarigenom den kliniska så väl som den polikliniska undervisningen derstädes kunde göras i ökad grad fruktbringande.

[4.]

Beträffande detta förslags genomförande har lärarekollegiet i en till universitetskanslern den 1 September 1881 aflåten skrifvelse utförligt yttrat

sig, och enär i statsrådsprotokollet (sid. 6—8) redogöres för innehållet af berörda skrifvelse, så får Utskottet till nämnda protokoll hänvisa.

Ehuru de till stöd för nu förevarande framställning åberopade skälen synas gifva vid handen, att vissa fördelar skulle kunna vinnas genom vidtagandet af den anordning, som nu är i fråga, har Utskottet likväl icke ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att bevilja de härför erforderliga medlen. Utskottet kan nemligen icke lemna ur sigte, huruledes, genom hitintills visadt tillmötesgående för de år efter år stegrade anspråken på ökade anslag för inrättande af nya tjänstebefattningar vid de under Ecklesiastikdepartementet hörande anstalterna för den högre undervisningen, utgifterna under åttonde hufvudtiteln inom loppet af få år ökats till den grad, att det icke kan undgå att väcka allvarliga betänkligheter och mana till den största varsamhet, då fråga förekommer om beviljande af anslag till ytterligare nya tjänster eller anordningar, som, om de en gång upprättats eller vidtagits, icke kunna utan de största svårigheter åter upphöra, i fall statens tillgångar skulle befinnas kräfva minskning i utgifterna.

På dessa skäl föranlåtes Utskottet hemställa,

att Riksdagen icke må bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning.

Allmänna läroverken.

Angående anslag för lärares uppflyttning i högre lönegrad. [5.] 7:o. För verkställande af den uppflyttning i högre lönegrad, hvartill lärare vid de allmänna läroverken äro enligt gällande grunder berättigade, erfordras, enligt en inom Ecklesiastikdepartementet uppgjord approximativ beräkning, från och med år 1885 ett belopp af 35,000 kronor utöfver de för innevarande år anslagna lönemedlen. I enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får derföre Utskottet hemställa,

att Riksdagen må för lärares vid de allmänna läroverken uppflyttning i högre lönegrad, enligt gällande grunder, höja anslaget till dessa läroverk med 35,000 kronor.

Högre skolor för qvinlig ungdom.

Angående höjning af anslaget till understödjande af läroanstalter för högre undervisning åt qvinlig ungdom. 8:o. Herr *J. G. Granlund*, med hvilken åtskilliga ledamöter af Andra Kammaren instämt, har i en inom Kammaren väckt motion (N:o 78) på anförda skäl föreslagit, att det ordinarie anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom måtte höjas till 100,000 kronor.

Berörda yrkande afser en förhöjning af anslaget med 30,000 kronor eller från nuvarande 70,000 kronor.

Vid 1883 års riksdag har framställning af enskild motionär blifvit gjord i samma syftning som den nu föreliggande; och har nämnda års Riksdags Stats-Utskott yttrat:

»På sätt i motionen (N:o 17, väckt inom Första Kammarne af Herr Alb. Anderson) framhållits, var enahanda framställning, om än i något olika form, föremål för pröfning af sistlidet års Riksdag, som beviljade af Kongl. Maj:t äskad förhöjning af anslaget från 50,000 kronor till förenämnda belopp, 70,000 kronor, men afslog anslagets höjande till 100,000 kronor, hvarom samme motionär äfven då väckt förslag.

Då denna fråga hos Kamrarne behandlades, anfördes af dem, som motsatte sig anslagets förhöjande utöfver det af Kongl. Maj:t begärda beloppet, hufvudsakligen, att redan under den korta tid, under hvilken staten bidragit till ifrågavarande institutioner, ganska betydliga, i ständigt växande stadda belopp blifvit anvisade. Så hade år 1875 anslagits 30,000 kronor, 1876 40,000 kronor och 1878 50,000 kronor, hvilket senare belopp, som uppfördes å ordinarie stat, derefter utgått oförändradt till och med 1882. Huru riktig och gagnelig den sålunda i allt mer ökadtt mått understödda institutionen än vore att anse, kunde det dock icke vara välbetänkt att, innan noggrann erfarenhet vunnits om de resultat, den frambragt, låta densamma i obegränsad utsträckning tillväxa. En sådan erfarenhet saknades ännu, emedan osäkerhet fortfarande ännu rådde om den qvinliga undervisningens hufvudsakliga mål, rätta systemet för dess anordnande och de kurser, som borde genomgås. I följd häraf, och då Kongl. Maj:t, som i första hand borde afgöra, i hvad mån de ökade anspråken på understöd från statens sida skulle uppfyllas, icke ifrågasatt högre anslag än 70,000 kronor, ehuru framställningar från vederbörande skoldirektioner om understöd till sammanlagdt vida större belopp inkommit, ansågs det icke vara lämpligt att anslå högre belopp än det af Kongl. Maj:t äskade».

Under åberopande af hvad sålunda anförts, hemstälde vid 1883 års riksdag Utskottet om afslag å den då föreliggande motionen, och denna hemställan vann Riksdagens bifall.

Af den förevarande motionen framgår, att den uppfattning, som deri uttalats rörande det nuvarande statsanslagets otillräcklighet, hufvudsakligen grundats på en jämförelse mellan å ena sidan de understödsbelopp, som för åtskilliga skolor blifvit begärda och å andra sidan summan af de belopp, som af Kongl. Maj:t kunnat beviljas. Då det visat sig, att de begärda beloppen högst betydligt öfverstigit det tillgängliga anslaget, så har härigenom, enligt motionärens åsigt ådagalagts, att anslaget är för litet och således bör höjas. — Denna uppfattning anser sig Utskottet dock ej kunua obetingsadt dela. Klart är nemligen, att det första, som bör tillses innan någon

förhöjning af anslaget eger rum, är huruvida beskaffenheten och resultaten af den undervisning, som vid de ifrågavarande läroverken meddelas, äro sådana, att den bör af staten i större omfång än förr understödjas, och så länge säker kännedom härutinnan saknas, anser Utskottet det vara allt för tidigt att besluta anslagets ökande med det ena eller andra beloppet. Att döma af de uttalanden, som egt rum vid behandlingen i Kamrarna af en under innevarande riksdag i Första Kammaren af Herr Alb. Anderson väckt motion (N:o 44) angående utredning beträffande undervisningen i de enskilda skolorna för qvinlig ungdom, hafva också Riksdagens båda Kamrar, som för öfrigt i ärendet fattat skiljaktiga beslut, dock sammanstående ansett det vara af vigt att vinna kännedom om den i dessa skolor meddelade undervisningens tillstånd och resultat. Vid sådant förhållande och då tillfyllestgörande utredning i ämnet icke blifvit åvägabragt och för öfrigt svårigen kunnat i och genom enskild motion åstadkommas får Utskottet hemställa,

att Herr J. G. Granlunds förevarande motion må af Riksdagen lemnas utan vidare afseende.

Folkundervisningen.

Angående
anslag för
seminariilärarens
flyttning i
högre lönegrad.
[6.]

9:o. Enligt en inom Ecklesiastikdepartementet uppgjord approximativ beräkning erfordras för den uppflyttning i högre lönegrad, som tillkommer åtskillige vid folkskolelärareseminarierna anstälde lärare efter gällande grunder, från och med år 1885 ett belopp af 6,000 kronor utöfver hvad förut blifvit för detta ändamål anslaget; och får på grund af härutinnan af Kongl. Maj:t gjord framställning Utskottet hemställa,

att för lärares vid folkskolelärareseminarierna uppflyttning i högre lönegrad, enligt gällande grunder, anslaget till samma seminarier må af Riksdagen höjas med 6,000 kronor.

Angående
höjning af
anslaget till
arfvoden och
resekostnadsersättning af
folkskoleinspektörer.
[7.]

10:o. Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit, att anslaget till arfvoden och resekostnadsersättning åt folkskoleinspektörer måtte höjas med 10,000 kronor.

I sammanhang med denna framställning torde böra behandlas de af Herr C. Carlson i en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 113) framställda förslag:

1:o derom att Riksdagen behagade besluta att genom underdånig skrifvelse hos Konungen anhålla, att föreskrift meddelas vederbörande folkskoleinspektörer, att de ej oftare än hvar tredje år inspektera de under deras inspektion stående folkskolor och småskolor, der undervisning,

lokaler och undervisningsmateriel vid en föregående inspektion befunnits utan anmärkning; och

2:o att anslag till förhöjning i arfvoden och resekostnad åt folkskoleinspektörer ej måtte af Riksdagen beviljas.

I statsrådsprotokollet (sid. 9 och 10) anföres hufvudsakligen: *att* genom Riksdagens år 1878 fattade beslut anslaget till arfvoden och resekostnadsersättning åt folkskoleinspektörer blifvit höjdt till det belopp, hvarmed det för närvarande utgår, eller 85,000 kronor; *att* sedan nämnda tid folkundervisningen fortgått i en ständig utveckling och skolornas antal ökats, så att, då vid 1878 års början i hela riket funnos 8,949 folk- och småskolor med 9,612 lärare och lärarinnor, skolornas antal vid början af år 1883 växt till 9,652 med 10,846 lärare och lärarinnor; *att* till följd häraf inspektionen erhållit allt större omfattning, i det att längre tid af året måst deråt egnas, och inspektörernes resor blifvit vidsträcktare, hvarigenom rese- och traktamentskostnaderna stigit; *att* i syfte att enligt Riksdagens önskan närmare reglera utgifterna för inspektörernes resor Kongl. Maj:t den 8 December 1881, efter Statskontorets hörande, förordnat, att ersättningen för dessa resor skulle från och med 1882, då en ny inspektionsperiod tog sin början, tills vidare utgå efter de grunder, som bestämts för fjerde klassen i gällande resereglemente; *att* denna anordning visat sig medföra en nedsättning i resekostnaden men en förhöjning af traktamentsersättningarne; *att* vid samma tid en förändring af inspektionsområdena i några orter måst vidtagas; *att* i sammanhang dermed samt till följd deraf, att ett landsting indragit det belopp, som förut af landstingsmedel utgått till arfvode för folkskoleinspektörer, de af statsmedel utgående arfvodesbelopp något höjts; samt *att* af dessa förerade orsaker utgifterna för inspektionen, som år 1878 utgjorde 80,762 kronor 55 öre och sedermera alltjemt ökats, för år 1882 uppgått till 93,471 kronor 87 öre.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt lärer, enligt Utskottets åsigt, skäl icke förefinnas att vägra bifall till den begärda anslagsförhöjningen.

Vidkommande ofvanberörda af Herr C. Carlson väckta motion, så har motionären såsom grund för sitt förslag om inspektionens inskränkande antydt, att åtskilliga skolor skulle finnas, der undervisning, lokaler och undervisningsmateriel skulle vara i tillbörligt skick, hvadan årlig inspektion vid dem icke vore behöflig, men då detta gynsamma förhållande säkerligen i ej ringa mån är att tillskrifva just den inspektion, som öfver skolorna utöfvas, och svårighet torde möta att uppdraga gränsen mellan de skolor, der inspektion af antydd orsak skulle kunna under längre tid umbäras, samt öfriga skolor, så torde någon anledning att inskränka inspektionen icke vara för handen; och får Utskottet därför hemställa,

att Riksdagen, med afslag å Herr C. Carlsons ofvan berörda motion, må bifalla hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit och således höja anslaget till arfvoden och resekostnadsersättning åt folkskoleinspektörer med 10,000 kronor, eller från 85,000 kronor till 95,000 kronor.

Angående
indragning
af stats-
anslaget till
»folkundervisningens
normalskola».

11:o. Af Herr *F. T. Borg* har i Andra Kammarerna väckts motion (N:o 45) derom, att på grund af uppgifna förhållanden statsanslaget, 4,500 kronor, till »folkundervisningens normalskola» måtte, såsom helt och hållet obehöfligt, indragas.

Då för bedömande af lämpligheten att nu indraga berörda anslag torde vara nödigt att känna hufvuddragen af den verksamhet sällskapet för folkundervisningens (f. d. vixelundervisningens) befrämjande hittills utöfvat, så får Utskottet till ledning för omdömet erinra, hurusom sällskapets syftemål varit att bidraga till folkskoleväsendets utveckling genom att så väl i fråga om skolarterna som undervisningsfältet samla erfarenhet medelst nya rön. För detta ändamål inrättade sällskapet år 1830 en bildningsanstalt, som år 1842 ordnades till ett fullständigt seminarium för folkskolelärare, hvilket fortgick till år 1865. Under dessa 35 år utexaminerades från läroanstalten 610 folkskolelärare. Sedan seminarieinrättningen i riket blifvit fullständigt organiserad och staten öfvertagit seminariet i Stockholm, inrättade sällskapet dels en s. k. fortsättningsskola, der sådana lärjungar erhöilo utbildning, som genomgått folkskolan och inträdt eller voro färdiga att inträda i yrkena; och dels en folkskola, i hvilken särskildt framställdes sättet att samtidigt undervisa flere lexlager af lärjungar. Härjemte ordnades införandet af slöjdöfningar och en utsträckt teckningsundervisning; och fortfor sällskapet under hela denna tid att utarbeta och lemna i handeln ny undervisningsmateriel.

Sedan emellertid fortsättningsskolan blifvit allt allmännare känd och i kommunerna införd, samt äfven slöjdundervisningen hunnit blifva mera spridd, ansåg sig sällskapet böra öfvergå till en ny art af verksamhet och valde dervid att upprätta en anstalt för att bereda tillfälle åt unga qvinnor, hvilka önskade inträda vid statens seminarier, men saknade dertill nödiga förkunskaper, att vinna behöflig utbildning. Härigenom sökte sällskapet att fylla den lucka i undervisningsanstalter, som förefunnes derutinnan, att under tiden från det den qvinliga lärjungen vid 13 till 14 års ålder utträdde ur folkskolan och till dess hon vid fyllda 16 års ålder kunde vinna inträde vid lärarinneseminarium, tillfälle saknades för henne att förkofra sig i kunskaper annorledes än genom begagnande af en särskild undervisning. Denna bildningsanstalt, som ännu befinner sig i sin början och enligt sakens natur först småningom kan vinna full utveckling, öppnades i September månad 1883

och har således fortgått i föga mer än en läsetermin. Afsedd att framdeles komma att delas i två afdelningar, arbetar den för närvarande endast å en afdelning, och under tiden bibehålles den förutvarande folkskolan.

Enligt hvad Utskottet inhemtat har sällskapet åsyftat att till lärjungar inom den nya bildningsanstalten erhålla unga qvinnor från landets skilda delar, men då anstalten är så ny, har den ännu icke hunnit blifva allmän- nare bekant, hvadan under det första året af dess tillvaro endast ett mindre antal lärjungar från landsorten der blifvit intagna, ett förhållande, som emellertid ansetts utan tvifvel skola komma att ändras, så mycket hellre som sällskapet sökt bereda en del af lärjungarne, särskildt dem från lands- bygden, förmånen af fri bostad inom sällskapets egendom. Lärjungeantalet vid den hittills öppnade afdelningen af läroanstalten uppgår för närvarande till 24, af hvilka

2	hafva	sin	hemort	i	Norrköping,
1	har	»	»	»	Norrtelje,
1	»	»	»	»	Upsala och
1	»	»	»	»	Veckholms församling af Upsala län samt öfriga
19	hafva	»	»	»	Stockholm.

Inom den ännu kvarvarande folkskoleafdelningen undervisas för när- varande 15 lärjungar, af hvilka

1	har	sin	hemort	i	Oskarshamn,
1	»	»	»	»	Karlskrona,
1	»	»	»	»	Venersborg,
1	»	»	»	»	Norrtelje och
1	»	»	»	»	Järlåsa församling samt öfriga
10	hafva	sin	»	»	Stockholm.

Af de upplysningar, som nu meddelats, torde bland annat framgå, att motionärens uppfattning, att den nya bildningsanstalten skulle komma att medföra en menlig *förlängning* af två år i den fyraåriga seminariekursen, icke är befogad. Anstaltens syfte är nemligen endast att meddela undervis- ning åt sådana qvinliga folkskoleelever, hvilka, efter slutad kurs i folkskolan vid 13 till 14 års ålder, först 2—3 år senare *kunna* vinna inträde i semi- narium, hvadan således inga andra elever, än de som afslutat sin kurs i folkskola vid nyssnämnda tidiga ålder, varda i anstalten intagna. Långt ifrån att föranleda de af motionären uppgifna svårigheterna, synes tvärtom den af sällskapet vidtagna anordningen böra medföra fördelar så väl för

vederbörande elever sjelfva som för folkundervisningen på det hela, och ur nu berörda synpunkt synes derföre skäl icke förefinnas för staten att undandraga sig att fortfarande understödja sällskapet.

Vidkommande derefter öfriga af motionären anförda skäl för statsunderstödet indragning, så har motionären bland annat åberopat, att, sedan 1865—1866 årens Riksdag till ersättning för de till ett värde af 25,000 kronor beräknade tillbyggnader och förbättringar, som sällskapet gjort å den staten tillhöriga lokal, som sällskapet innehaft men fått frånträda, höjt statsunderstödet från 3,000 kronor till 4,500 kronor, sällskapet genom förhöjningen uppburit 25,500 kronor (rätteligen 27,000 kronor) samt sålunda motagit ett belopp, öfverstigande värdet af förenämnda förbättringar.

Enligt hvad af bilagan N:o 7 till Kongl. Maj:ts till 1865—1866 årens Riksdag aflättna nådiga proposition om statsverket (sid. 45) kan inhemtas, föranleddes den då begärda förhöjningen i sällskapets anslag af staten deraf, att — sedan Kongl. Maj:t genom nådiga kungörelsen den 22 April 1864, bland annat, förordnat, att ett seminarium för bildande af folkskolelärarynnor skulle i Stockholm upprättas och folkskolelärareseminariet derstädes indragas, samt den 19 Maj 1865 medgifvit, att den staten tillhöriga lokal, som sedan 1826 varit till sällskapet upplåten att begagnas för en normalskola, så länge denna skola funnes vara i egenskap af folkskolelärareseminarium behöflig, finge, enär normalskolan på grund af förenämnda kungörelse icke vidare komme att såsom lärareseminarium fortfara, öfverlåtas till Stockholms stads konsistorium, för att under dess inseende användas till lokal för ett seminarium för folkskolelärarynnor — sällskapet anhållit om ersättning för åtskilliga på sällskapets bekostnad till värde af 57,101 r:dr 94 öre utförda arbeten för lokalens inredning, utvidgning, underhåll och brandförsäkring för all framtid medelst anslag antingen af hela summan på en gång eller med ett visst årligt belopp. Enär det ansågs billigt, att någon ersättning för de nedlagda kostnaderna komme sällskapet till godo, desto hellre som någon afgäld eller hyra icke skäligen kunde beräknas för en det allmänna tillhörig egendoms begagnande uteslutande till det allmännas nytta och bästa, utan någon enskild fördel för sällskapet, föreslog Kongl. Maj:t, som af anfördt skäl fann, att den lämpligaste formen för en sådan ersättning vore en förhöjning af det redan sedan längre tid tillbaka till sällskapet utgående årliga statsanslaget, att Rikets Ständer måtte höja nämnda anslag med 1,500 r:dr. I den till svar å Kongl. Maj:ts berörda framställning af Rikets Ständer aflättna skrifvelsen af den 16 Juni 1866 (N:o 81) anförde Ständerna, att då anslagsförhöjningen, hvilken vore beräknad att utgöra ersättning för förenämnda kostnader för inredning och utvidgning af lokalen, dessutom vore afsedd att användas för vidare utsträckning af sällskapets verksamhet till folkbildningens befrämjande

i allmänhet, Ständerna medgifvit, att anslaget finge från 3,000 r:dr till 4,500 r:dr årligen förhöjas.

Af hvad nu med stöd af tillgängliga handlingar blifvit af Utskottet anfördt torde framgå, att, då vid beviljande af ersättning för de oftanämnda inrednings- och utvidgningskostnaderna valdes formen af ett årligt anslag i stället för utbetalning på en gång af ett kapital motsvarande de beräknade kostnaderna, deraf blifvit en följd, att staten icke ensidigt bör undandraga sig att fortfarande och intill dess nytt aftal kan varda träffadt utbetala den del af det nuvarande statsanslaget, som utgöres af den af Rikets Ständer beviljade förhöjningen.

Hvad till sist angår motionärens anmärkning derom, att den gren af sällskapets verksamhet, som afser förläggande och utgifvande af undervisningsmateriel, icke torde behöfva offentligt understöd, så har Utskottet sökt skaffa sig upplysning om arten och omfånget af denna verksamhet, hvarvid Utskottet inhemtat, att enligt 1883 års räkenskaper sällskapets utgifter för sådan materiels utarbetande och utgifning uppgått till 1,812 kronor 45 öre och inkomsterna till 570 kronor 50 öre, äfvensom att denna verksamhet hufvudsakligen går i praktisk riktning, omfattande t. ex. taflor öfver våra sädeslag med deras sjukdomar, täckdikning, trädgårdsskötsel, de enklaste mekaniska föremålen o. s. v.

Understödet gifves, förutom genom hvad som kan användas af det bestämda anslaget å 4,500 kronor, särskildt på det sätt, att staten inköper en del materiel och för nedsatt pris tillhandahåller den åt skolråden. Beträffande detta sätt att understödja sällskapets verksamhet saknar Utskottet anledning att här närmare utlåta sig, men Utskottet har dock velat påpeka, att just den omständigheten, att Kongl. Maj:t låter till spridning inköpa af sällskapet utgifven materiel, synes Utskottet innefatta bevis derom, att denna gren af sällskapets verksamhet är af gagn för folkundervisningen.

Åberopande hvad Utskottet sålunda anført, får Utskottet hemställa,

att Herr F. T. Borgs förevarande motion må af Riksdagen lemnas utan afseende.

12:o. Vid 1883 års riksdag väcktes af Herr A. Rundbäck i Andra Kammaren motion om en definitiv lönereglering för folkskolans lärare och lärarinnor m. m., och Utskottet, som i frågans dåvarande skick och då saken icke kunde anses fullt utredd, ej tilltrorde sig att då tillstyrka Riksdagen att bifalla förslaget, hemstälde med anledning af detsamma *dels* att — under förutsättning deraf, att skoldistrikt för ordinarie folkskolelärare eller lärarinna, som i minst fem år i denna egenskap oförvitligen tjenstgjort,

*Angående
åtskilliga
förslag om
tillfällig
löneför-
bättring åt
folkskole-
lärare och
lärarinnor.
om ändrade
grunder för
deras af-
löning m. m.*

komme att bestämma aflöningen för år 1884 till 700 kronor, der den icke redan uppginge till detta belopp — staten skulle bidraga med högst två tredjedelar af hela nämnda lönesumma och för ändamålet utöfver hvad redan vore härtill anslaget på extra stat för år 1884 uppföra ett förslagsanslag af 180,000 kronor, och *dels* att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla derom, att Kongl. Maj:t täcktes efter ärendets närmare utredning, så fort ske kunde, för Riksdagen framlägga förslag till skälig löneförbättring för lärare och lärarinnor vid folkskolorna i riket. Riksdagen gillade det förra af dessa Utskottets förslag med den förändring likväl, att den tillfälliga löneförbättringen skulle tillgodokomma äfven lärare och lärarinnor i sådana skoldistrikt, som redan beviljat kontant aflöning af 700 kronor. Deremot blef Utskottets förslag till begäran om utredning och förslag angående definitiv löneförbättring icke af Riksdagen godkändt.

Vid nu innevarande riksdag har, då de skäl, som föranledde ofvannämnda anslags beviljande för år 1884 måste antagas fortfarande ega giltighet, *Kongl. Maj:t* (punkt. 33:o under förevarande hufvudtitel) äskat till löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskolor såsom förslagsanslag 180,000 kronor för år 1885.

Denna nådiga framställning torde böra behandlas i sammanhang med åtskilliga i enskilda motioner framställda förslag rörande de ordinarie anslagen till folkundervisningen; och har i följd deraf Utskottet skilt *Kongl. Maj:ts* berörda framställning från öfriga, som afse tillfälliga behof för folkundervisningen, för att å detta ställe och i samband med de antydda motionerna behandla densamma.

Motionärerne i frågan hafva yrkat och föreslagit:

a) Herr *R. Törneblad* (motion N:o 13 i Första Kammaren) »att Riksdagen, jemte det att den beslutar, i enlighet med nådig proposition, att — under förutsättning deraf, att skoldistrikt för ordinarie folkskolelärare eller lärarinna, som under minst fem år i denna egenskap oförvitligen tjenstgjort, antingen redan beviljat ordinarie kontant aflöning af 700 kronor eller ock för nästkommande år 1885 bestämmer aflöningen till nämnda belopp — staten skall bidraga med två tredjedelar af hela denna lönesumma, samt att för ändamålet utöfver hvad redan är härtill anslaget skall på extra stat för år 1885 uppföras ett förslagsanslag af 180,000 kronor, tillika beslutar att hos Kongl. Maj:t göra anhållan derom, att Kongl. Maj:t täcktes, efter ärendets närmare utredning, till nästkommande Riksdag framlägga förslag till skälig löneförbättring för folkskolelärarne och folkskolelärarinnorna i riket.»

b) Herr *Per Pettersson* (motion N:o 12 i Första Kammaren), att af statens tillgångar dess bidrag, till kommunernas lättnad, måtte höjas för

folkskolelärare med åtminstone 50 kronor och för småskolelärare med 25 kronor.»

c) Herr *C. Carlsson* (motion N:o 112 i Andra Kammaren), »att första punkten af Kongl. kungörelsen den 16 Juni 1875 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Till aflönande af hvarje examinerad, vid folkskola antagen lärare eller lärarinna, som i årlig lön, beräknad efter stadgade grunder, åtnjuter, utom husrum, vedbrand och kofoder, minst fem hundra kronor samt *undervisningen är bestämd att meddelas minst åtta kalendermånader af året, eger skoldistriktet att af statsmedel bekomma ett årligt bidrag, motsvarande två tredjedelar af den lön, läraren eller lärarinnan, förutom husrum, vedbrand och kofoder, åtnjuter, hvilket bidrag dock ej må öfverstiga fyra hundra kronor»;*

d) Herr *A. Rundbäck* (motion N:o 44 i Andra Kammaren),

dels att, enär Riksdagens beslut om löneförbättring för år 1884 åt folkskolelärare och lärarinnor endast afsåg, att sådana församlingar skulle erhålla del af det beviljade anslaget, hvilka antingen förut beviljat lärare eller lärarinna med minst 5 års ordinarie tjänsteålder kontant aflöning af 700 kronor eller ock för år 1884 ville höja aflöningen till detta belopp, Riksdagens beslut i år måtte affattas så, att äfven sådana församlingar må blifva delaktiga af anslaget, hvilka för 1885 höja den kontanta aflöningen för bemälda kategori af lärare och lärarinnor till 700 kronor, och

dels att Riksdagen i underdånighet måtte anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes till nästa riksdag framlägga förslag till definitiv löne reglering för folkskolelärarecorpsen, äfvensom till de förändringar i pensionsreglementet, som af nämnda reglering kunde påkallas;

samt Herr *Sven Nilsson* (motion N:o 33 i Andra Kammaren),

dels att Riksdagen måtte besluta den förändringen i Kongl. kungörelsen angående aflöning åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor den 20 Januari 1882, att ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola skall åtnjuta i årlig lön 600 kronor, och att, om lärare eller lärarinna oförvitligen tjänstgjort i 5 år, lönen, om den ej uppgår till 800 kronor, skall till sistnämnda belopp höjas, och skoldistriktet varda ålagdt att derjemte förse lärare och lärarinna med tjenlig bostad och nödigt bränsle samt, så vidt ske kan, ett lämpligt jordland för begagnande till trädgård;

dels ock, att till bestridande af den kontanta lönen till skollärare och lärarinna staten skall bidraga med $\frac{2}{3}$ -delar och skoldistriktet med $\frac{1}{3}$ -del, för hvilket ändamål Riksdagen borde bevilja ett förslagsanslag af 400,000 kronor.

Med anledning af de nu framställda förslagen till partiella ändringar i nu gällande grunder för aflöning åt folkskolelärare och lärarinnor samt för statens deltagande i kostnaderna för samma aflöning, torde till en början vara nödigt att erinra om de vigtigaste i dessa ämnen nu gällande stadganden.

I ofvanberörda Kongl. kungörelse den 20 Januari 1882 har förordnats: *att* ordinarie lärare eller lärarinna, som efter undergången godkänd afgangsexamen från seminarium blifvit vid folkskola anställd i föreskrifven ordning, skall åtnjuta i årlig lön dels 50 kubikfot 4 kannor (13 hektoliter 18,968 liter) spanmål in natura, hälften i råg och hälften i det eller de andra sädesslag, i hvilka kronotonden inom orten utgår, dels ock penningar till så stort belopp, att hela lönen inberäknadt spanmålens värde efter länets markegång för året, uppgår till minst 500 kronor; *att*, om vid folkskola sålunda anställd ordinarie lärare eller lärarinna i denna egenskap oförvitligen tjenstgjort i fem år, den årliga lönen, derest den icke redan uppgår till 600 kronor, skall höjas till detta belopp; *att* lärare eller lärarinna ock skall af skoldistriktet förses med tjenlig bostad och nödigt bränsle, och att äfvenledes bör åt honom eller henne anskaffas sommarbete och vinterfoder för en ko, eller ock, der lokala eller andra förhållanden sådant förhindra, minst värdet af 31 kubikfot 5 kannor (8 hektoliter 24,355 liter) spanmål af förenämnda sädesslag lemnas i ersättning; *att* dessutom bör, så vidt sig göra låter, åt läraren eller lärarinnan till brukning för eget behof af jordfrukter upplåtas ett lämpligt jordland, hvilket skall noga afskiljas från skolträdgården; *att* för öfriga lärare eller lärarinnor, som äro anställda vid skolor, upprättade af hela skoldistriktet, kyrkostämma, der icke annorlunda är eller kan varda föreskrifvet, eger att besluta om erforderliga löneförmåner, men att för lärare eller lärarinnor, anställda vid småskolor eller mindre folkskolor, som upprättats af en del af distriktet, genom aftal mellan husfäderna inom det område, för hvilket skolan är afsedd och i samråd med skolrådets ordförande skall bestämmas en tillräcklig, i penningar eller lefnadsmedel utgående aflöning äfvensom husrum, der så nödigt är; *att* för lärare eller lärarinna vid folkskola, samt för lärare eller lärarinna vid mindre folkskola, till hvilkens aflöning statsbidrag utgår och hvilkens tjenstgöring, så vidt den afser i skolåldern varande barn, fortgår utöfver 8 månader af året, lönen skall för hvarje öfverskjutande månad ökas med en åttendedel af det belopp, hvartill lärarens eller lärarinnans årliga minimilön beräknas, husrum, bränsle och kofoder deri icke inberäknade; samt *att* der lärarebefattning i folkskola är med klockaretjenst förenad, den, som innehafver de förenade skollärare- och klockaretjensterna, eger att uppbära de för båda tjensterna anslagna lönerna

oafkortade; dock att han är förbunden att sjelf aflöna sin medhjelpare i klockaretjenstens bestridande.

Vidkommande statens bidrag till aflöningen vid folkskolorna är stadgadt, bland annat, i Kongl. kungörelsen den 16 Juni 1875, att till aflönande af hvarje examinerad, vid folkskola antagen lärare eller lärarinna, som i årlig lön, beräknad efter stadgade grunder, åtnjuter, utom husrum, vedbrand och kofoder, minst 500 kronor samt meddelar undervisning i skolan minst 8 månader af året, skoldistrikt eger att af statsmedel bekomma ett årligt bidrag, motsvarande $\frac{2}{3}$ -delar af den lön, läraren eller lärarinnan, förutom husrum, vedbrand och kofoder, åtnjuter, hvilket bidrag dock ej må öfverstiga 400 kronor; att såsom bidrag till aflönande af lärare eller lärarinna vid småskola, som motsvarar sådan skolas ändamål att meddela förberedande undervisning för folkskolan, samt af hvarje biträdande lärare eller lärarinna skoldistriktet må, under vilkor, att sådan lärare eller lärarinna i årlig lön uppbär minst 200 kronor och är med undervisningen sysselsatt minst 8 månader af året, åtnjuta ett årligt statsanslag med 100 kronor; och att hvarje skoldistrikt, som vill öka årslönen för dylik lärare eller lärarinna från 200 till 250 kronor, eger att, utöfver hvad det förut erhållit, af statsmedel undfå hälften eller 25 kronor för hvarje sådan lönetillökning, under vilkor att distriktet tillskjuter lika stor summa;

i Kongl. kungörelsen den 11 Januari 1878, att skoldistrikt, som vill öka årslönen för lärare eller lärarinna vid småskola från 250 kronor till 300 kronor, eger att, utöfver det statsbidrag, distriktet på grund af Kongl. kungörelsen den 16 Juni 1875 erhållit, af statsmedel undfå hälften eller 25 kronor, dock under vissa i författningen närmare angifna vilkor; och

i Kongl. kungörelsen den 21 Mars 1881, att hvad genom nådiga kungörelsen den 11 Januari 1878 angående ytterligare lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid småskolor stadgats, skall från och med innevarande år ega tillämpning äfven i fråga om biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor, dock under vissa vilkor, som i författningen angifvas;

samt i Kongl. kungörelsen den 29 Juni 1883, att — under förutsättning deraf att skoldistrikt för ordinarie folkskolelärare eller lärarinna, som under minst fem år i denna egenskap oförvitligen tjenstgjort, antingen redan beviljat kontant aflöning af 700 kronor eller ock för år 1884 höjer aflöningen till nämnda belopp — staten skall bidraga med två tredjedelar af hela denna lönesumma.

Hvad nu beträffar de särskilda här ofvan omförmälda förslagen, så synes någon grundad anledning till erinran mot den ifrågasatta löneförbätt-

ringen för nästkommande år icke förefinnas, och om densamma varder af Riksdagen medgifven, torde den, på sätt af två motionärer föreslagits, böra få omfatta äfven lärare och lärarinnor i de skoldistrikt, hvilka för år 1885 bestämma aflöningen till 700 kronor.

Den hjälp, som med denna tillfälliga löneförbättring afses, skulle emellertid icke blifva af tillräckligt gagn, om den endast år efter år af Riksdagen beviljades, eller med andra ord, om den icke så snart som möjligt aflöstes af en löneroglering på ordinarie stat. Utskottet hade vid sistlidet års riksdag, då ett omsorgsfullt utarbetadt förslag till sådan reglering förelåg, tillfälle att påpeka de väsentligaste af de svårigheter, som möta för reglerande af löneförhållandena vid folkskolan, och med hänvisande till hvad Utskottet vid behandlingen af berörda förslag yttrat (se 17:de punkten i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 12 a vid 1883 års riksdag) anser sig Utskottet här icke behöfva utveckla de lätt insedda skälen dertill, att enda rätta vägen att få frågan löst, är att hos Kongl. Maj:t anhålla om fullständig utredning af ämnet. De förhållanden, som beröras af hvarje, äfven den till utseendet minsta, rubbning i de nu gällande grunderna för aflöningen åt folkskolelärarne, äro nemligen så mångfaldiga, att endast Kongl. Maj:t kan vara i tillfälle att bereda frågan den allsidiga belysning, som hon kräfver. Härvid synes en väsentlig hänsyn böra tagas till den inverkan, som en förändring af aflöning eller grunden för densamma kan utöfva på pensionsförhållandena vid folkskolelärarecorpsen. Utan stöd af en härutinnan af sakkunnige verkställd undersökning är det nemligen helt och hållet omöjligt att utan att äfventyra säkerheten, kanske beståndet af de pensionsinrättningar, som på grundvalen af nu rådande förhållanden besörja stadgad pensionering åt folkskolelärarne, äfvensom åt deras enkor och barn, företaga någon förändring, hvarigenom de nu bestämda lönerna till dessa lärare komme att annat än tillfälligtvis höjas eller eljest väsentligen rubbas. Å andra sidan hafva redan förut och särskildt af motionären vid 1883 års riksdag samt i Utskottets då afgifna utlåtande framhållits skälen för åstadkommande, så fort ske kan, af en löneroglering på ordinarie stat, omfattande hela folkskolelärarecorpsen. Den för innevarande år beviljade löneförbättringen innebär utan tvifvel både ett erkännande, att löneförbättring öfver hufvud är af verkligt behof påkallad och så godt som ett löfte om en definitiv sådan, i följd hvaraf det icke vidare lärer låta sig göra att för längre tid än nödig utredning kräfver undanskjuta denna frågas definitiva afgörande.

Det måste också vara så mycket angelägnare att löneförbättringen varder ordinarie och således icke allenast tillfällig som endast härigenom lärarecorpsen kan komma i åtnjutande af ökad pension. Enligt hvad Utskottet inhemtat har delaktighet i folkskolelärarnes pensionsinrättning sökts

af ett stort antal skoldistrikt med anledning af den tillfälliga löneförbättringen för 1884, utan att dock dylika ansökningar, såsom grundade på ett förhållande af tillfällig natur, kunnat vinna afseende. Värdet af den ifrågavarande löneförhöjningen har således i viss mån, nemligen hvad pensionsrätten vidkommer, gått förloradt. Om denna förhöjning deremot hade blifvit beviljad på ordinarie stat, skulle för framtiden rätt till ökad pension deraf hafva blifvit en gifven följd, och att denna rätt måste för lärarne anses vara af största vikt är ej svårt att inse.

I den föregående framställningen har Utskottet behandlat löneregleringsfrågan företrädesvis ur synpunkten af lärarnes kraf på nödtorftig och efter tidsförhållandena afpassad aflöning, men några af de vid innevarande riksdag väckta motioner vittna äfven derom, att frågan bör betraktas jemväl med hänsyn till de lönegifvande kommunerna. De af Herrar Per Pettersson, C. Carlsson och Sven Nilsson framställda förslagen gå nemligen ut på att, till båtнад för kommunerna, af staten erhålla ökad bidrag till aflöningen, och särskildt i den af Herr Sven Nilsson väckta motionen beröres en fråga af grannliga art, den om naturaprestationernas upphörande såsom aflöningsätt och dessa prestationers ersättande med kontanta penningar. Denne motionär anser visserligen, att en del af aflöningen fortfarande bör utgå medelst bekostande åt lärarne af bostad, bränsle och trädgårdsland, men af skäl, för hvilka i motionen redogöres, önskar han, att naturaprestationerna i öfrigt måtte upphöra samt vissa af dem utbytas mot ett kontant penningbelopp af 100 kronor. Härigenom skulle lönen till folkskolelärare komma att ökas med detta belopp samt minimilönen blifva 600 kronor, och med tillämpning af de för år 1884 gällande föreskrifterna i ämnet skulle således folkskolelärare, som tjenstgjort oförvitligen i 5 år, kunna påräkna en kontant lön af 700 kronor samt, i fall den tillfälliga löneförbättring, som för innevarande år beviljats, skulle komma att fortfarande utgå, 800 kronor. Motionären synes visserligen icke hafva afsett att på denna väg åt folkskolelärarne bereda någon egentlig tillökning i förmåner, utöfver hvad de flesta af dem för år 1884 åtnjuta, utan endast att till båtнад enligt hans uppfattning för så väl löngifvare som löntagare ordna löneförhållandena på ett sätt, som för framtiden skulle undanrödja anledningar till tvistigheter mellan församling och lärare. Det lär emellertid med skäl kunna ifrågasättas, om ett sådant ordnande kan ske endast med stöd af den nu derom gjorda framställningen och utan att frågan erhåller en mera allsidig belysning. Så vidt Utskottet kunnat inhemta, äro på olika orter förhållandena i afseende på de ifrågavarande naturaprestationerna väsentligen olika, hvadan det viktigaste i fråga om dessa prestationer synes vara att deras bibehållande icke må gifva anledning till menliga slitningar mellan församlingarna och lärarne. Det torde

derför böra tagas i öfvervägande, huruvida icke vid blifvande löneroglering på ordinarie stat lämpligen skulle kunna stadgas, att den af parterna, som önskar vissa naturaprestationers fixerande i penningar, vare sig församlingen eller läraren, må ega rättighet att i detta afseende få sin önskan uppfylld i enlighet med grunder, som härför kunna bestämmas. För öfrigt skulle genom antagande utan vidare af motionärens förslag statens bidrag till lärarnes aflöning komma att ökas, och slutligen synes det vid en löneroglering med allt skäl kunna tagas i betraktande, om ej staten bör, i likhet med hvad nu är fallet med afseende på minimilönens höjande, lemna något utrymme åt församlingarna, hvilka icke lära underlåta, såsom erfarenheten visat, att bevilja åt lärarne sådana lönebelopp, som vid skolorna kunna fästa och qvarhålla fullt dugliga lärarekrafter.

Mångfalden af de förhållanden, som böra tagas i öfvervägande vid behandlingen af frågan om reglering af lönerna till folkskolelärarecorpsen — vare sig att denna reglering uteslutande afser en ökning, såsom för ett år blifvit bestämdt vid 1883 års riksdag af den kontanta aflöningen eller att regleringen sträckes äfven till sättet och grunderna för aflöningens utgörande samt till fördelningen mellan staten och kommunen af bördan, äfvensom hvad ofvan anförts rörande pensionsbeloppen och pensionskassornas deraf beroende ställning för framtiden — visar tydligen, att frågan eger en så stor omfattning, att det icke är möjligt att, utan en fullständig utredning, moget pröfva de många förslag, som nu föreligga i ämnet. Vid sådant förhållande återstår för Utskottet ej annan utväg än att föreslå Riksdagen att hos Kongl. Maj:t anhålla om ämnets förberedande och utredning.

Hvad slutligen angår de af Herrar Per Pettersson och C. Carlsson framställda förslagen, i den mån desamma här ofvan icke blifvit särskildt behandlade, så har Utskottet icke funnit skäl för närvarande vara anförda, som föranleda till dessa förslags förordande; Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen i anledning så väl af Kongl. Maj:ts som de i enskilda motioner framställda förslagen må:

a) besluta, att — under förutsättning deraf, att skol-distrikt för ordinarie folkskolelärare eller lärarinna, som under minst fem år oförvitligen tjenstgjort, antingen redan beviljat ordinarie kontant aflöning af 700 kronor eller och för nästkommande år 1885 bestämmer aflöningen till nämnda belopp — staten skall bidraga med två tredjedelar af hela denna lönesumma samt att för ändamålet utöfver hvad redan är härtill anslaget skall på *extra stat* för år 1885 uppföras ett förslagsanslag af 180,000 kronor;

b) i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, *dels* att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning af frågan om ny reglering på ordinarie stat af lönerna till folkskolelärarne och folkskolelärarinnorna i riket och dervid låta undersöka, bland annat, i hvad mån pensionsförhållandena för dessa lärare och lärarinnor beröras af sådan reglering, och huruledes den förändring i nu bestämda aflöningsförhållanden må kunna vidtagas, att, derest antingen kommun eller lärare eller lärarinna sådant åstundar, de naturaprestationer, hvilka icke bestå af bostad, bränsle och trädgårdsland, må kunna utbytas mot kontant penningbelopp, hvarvid tillika torde böra tillses i hvad mån förändring i proportionen mellan statens och kommunernas bidrag till aflöningen kan vara erforderlig; *dels ock* att Kongl. Maj:t derefter behagade till nästa Riksdag framlägga förslag till reglering af lönerna för folkskolelärarne och folkskolelärarinnorna i riket, hvarigenom statens bidrag kunna på ordinarie stat uppföras; samt

c) lemna de af Herrar Per Pettersson och C. Carlsson framställda förslagen, i hvad de skilja sig från hvad Utskottet under mom. a) och b) hemställt, utan vidare afseende.

De tekniska läroverken.

13:o. Till inrättande af ett lektorat i geologi och mineralogi vid tekniska högskolan har Kongl. Maj:t äskat, att aflöning måtte beviljas till be- Angående
anslag till ett
lektorat i geo-
logi vid tekni-
ska högskolan
m. m. lopp af 3,000 kronor, hvaraf 1,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar, samt att i sammanhang härmed den i staten för nämnda högskola upptagna professuren i allmän kemi, mineralogi och geognosi måtte, utan förändring af därför i staten uppförda löneförmåner, förändras till en professur i allmän kemi. [S.]

Af statsrådsprotokollet (sid. 10—12) inhemtas, att i den af Kongl. Maj:t den 12 Maj 1876 för högskolan fastställda aflönings- och utgiftsstat upptages bland annat för en professor i allmän kemi, mineralogi och geognosi en aflöning af 6,000 kronor, hvaraf 4,000 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar; men att i det yttrande, som dåvarande chefen för Ecklesiastikdepartementet den 10 Januari 1876 till statsrådsprotokollet afgifvit angående frågan om teknologiska institutets förvandling till en tek-

nisk högskola, bemålde departementschef framhållit, att undervisningen i mineralogi och geognosi icke ovilkorligen borde förenas med professuren i allmän kemi, enär man icke alltid torde kunna vid läroverket fästa en lärare, som vore skicklig att lemna undervisning i alla dessa ämnen med den utsträckning denna numera borde erhålla, utan att undervisningen i mineralogi och geognosi måtte, i händelse detta visade sig behöfligt, få anförtros åt en särskild lektor; att i enlighet med af styrelsen för tekniska högskolan gjord hemställan Kongl. Maj:t redan den 16 Februari 1877 medgifvit, att den undervisningsskyldighet, som enligt den fastställda staten skulle tillhöra professorn i allmän kemi, mineralogi och geognosi, finge delas mellan en professor i allmän kemi med en aflöning af 4,500 kronor, hvaraf 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, samt en extra lärare i mineralogi och geognosi med en aflöning af 1,500 kronor; att till extra lärare i mineralogi och geognosi styrelsen med anledning häraf förordnat intendenten vid Riksmusei mineralogiska afdelning professor A. E. Nordenskiöld, hvilken allt sedan år 1860 vid läroverket bestridt undervisningen i dessa ämnen och dermed sedermera fortfarit till 1877 års slut, hvarefter samma undervisning oafbrutet varit anförtrodd åt filosofie doktor A. E. Törnebohm; att under den tid, lärarebefattningen i mineralogi och geognosi var förenad med Riksmusei berörda intendentur, man ansåg sig hafva skäl antaga, att läraren möjligen kunde åtnöjas med en aflöning af 1,500 kronor; men att sedan detta förhållande förändrats, och man till lärare erhållit en man, som numera icke innehade någon annan, vare sig enskild eller offentlig, befattning, och som icke blott vore en högst framstående geolog, utan äfven visat sig vara en lika utmärkt lärare, styrelsen icke kunde förvänta att få behålla honom vid läroverket, derest icke aflöningen betydligt höjdes; att om han skulle afgå, styrelsen icke vågade hoppas att för den nuvarande aflöningen erhålla en värdig efterträdare; att läroämnena mineralogi, geognosi och geologi, för hvilka vid de flesta utländska tekniska högskolor funnes minst *en* professur, också vore af den vikt, i synnerhet för blifvande bergsmän, att de icke i längden syntes böra åt en extra lärare anförtros; att då undervisningen deri numera blifvit utvidgad, bland annat genom anordnande af praktiska öfningar för bestämning ej blott på kemisk, utan ock på mikroskopisk väg af mineralier och bergarter, styrelsen funnit sig böra hemställa, att i stället för den extra lärarebefattningen måtte för nyssnämnda ämnen upprättas ett särskildt lektorat med en aflöning af 3,000 kronor, hvaraf 1,000 kronor skulle utgöra tjänstgöringspenningar; att derest ett sådant lektorat blefve upprättadt, för innehafvaren af den i staten upptagna professuren i allmän kemi, mineralogi och geognosi endast skulle återstå den allmänna kemien, det enda ämne, hvaruti han hittills faktiskt undervisat; att styrelsen för tekniska högskolan ansett, att den i stat för denne

professor upptagna aflöningen af 6,000 kronor, hvilken lön tjenstens innehafvare hittills icke till fullo åtnjutit, hädanefter borde komma honom till godo, enär nemligen den allmänna kemien voro ett hufvudämne vid läroverket för de elever, som tillhörde fackskolorna för kemisk teknologi och bergsvetenskap; *att* det äfven visat sig att, långt ifrån att mineralogiens och geognosiens afskiljande från denna lärostol och öfverlemnande åt en särskild lärare medfört en mindre undervisningsskyldighet för professorn i allmän kemi än för andra vid läroverket anställda professorer med full aflöning, professorn i allmän kemi redan nu hvarje vecka hade fyra föreläsningar, hvardera i $1\frac{1}{2}$ timme, samt $10\frac{1}{2}$ timmars undervisningsskyldighet å laboratoriet, eller fullt motsvarande hvad flertalet af öfrige professorer vid läroverket ålåge; *att* det oaktadt mer och mer visat sig, med hänsyn till de stora framsteg den organiska kemien i senare tid gjort och dess stigande betydelse för industrien, att en utvidgning vore önskvärd af den lärokurs, som det åligger professorn i allmän kemi att föredraga; samt *att* en förökad undervisning, utöfver hvad i allmänhet ålåge andra professorer vid läroverket, ej billigtvis kunde af honom fordras, så länge han vore väsentligen sämre aflönad än samtliga öfrige professorer.

Under punkten 6:o här ofvan har Utskottet redan haft tillfälle att anföra de skäl, som Utskottet funnit mana till den största varsamhet vid beviljande af anslag till inrättande af nya tjenstebefattningar, och då dessa skäl i allt hufvudsakligt ega tillämplighet äfven vid bedömandet af den nu föreliggande frågan, så får Utskottet här åberopa hvad under ofvannämnda punkt blifvit anfördt. Ett särskildt skäl att afstyrka bifall till den nu behandlade framställningen har Utskottet jemväl funnit i den omständigheten, att elevantalet vid tekniska högskolan under de senare åren varit stadt i sjunkande, på sätt följande, af högskolans föreståndare meddelade uppgift utvisar:

**Antal närvarande elever vid Kongl. Teknologiska institutet och
Kongl. Tekniska högskolan från och med höstterminen 1875
till och med vårterminen 1884,**

		Ordinarie elever.					Specialelever.				Extra elever.	Summa Summarum.
		1:sta afd.	2:dra afd.	3:dje afd.	4:de afd.	Summa.	2:dra afd.	3:dje afd.	4:de afd.	Summa.		
1875.	Höst-terminen	84	81	54	—	219	—	3	—	3	57	279
1876.	Vår- d:o	88	80	54	—	222	—	4	—	4	56	282
»	Höst- d:o	77	78	64	—	219	—	7	—	7	50	276
1877.	Vår- d:o	76	81	63	—	220	—	6	—	6	51	277
»	Höst- d:o	65	67	76	—	208	—	3	—	3	62	273
1878.	Vår- d:o	62	70	76	—	208	—	3	—	3	58	269
»	Höst- d:o	66	51	67	16	200	1	4	—	5	56	261
1879.	Vår- d:o	61	51	66	16	194	1	4	—	5	43	242
»	Höst- d:o	44	50	50	31	175	1	1	1	3	49	227
1880.	Vår- d:o	44	48	50	31	173	1	1	1	3	48	224
»	Höst- d:o	46	37	50	22	155	—	1	—	1	39	195
1881.	Vår- d:o	46	37	49	23	155	—	1	—	1	32	188
»	Höst- d:o	39	38	33	19	129	3	2	—	5	32	166
1882.	Vår- d:o	36	39	33	18	126	3	2	—	5	38	169
»	Höst- d:o	46	40	38	11	125	1	5	—	6	35	166
1883.	Vår- d:o	43	29	36	11	119	1	5	—	6	28	153
»	Höst- d:o	53	34	24	10	121	1	6	1	8	45	174
1884.	Vår- d:o	50	34	24	10	118	1	6	—	7	43	168

Då behovet af förstärkta lärarekrafter utan allt tvifvel i viss mån sammanhänger med och är beroende på elevantalet, synes det Utskottet kunna och böra ifrågasättas, huruvida skäl kan anses vara för handen att under nu varande förhållanden, då elevernas antal vid tekniska högskolan termin efter termin minskats, der inrätta en ny befattning på ordinarie stat; Utskottet

har därför till främjande af nödig sparsamhet med statens medel trott sig böra afstyrka ifrågavarande framställning; hemställande alltså Utskottet,

att Riksdagen icke må bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning.

14:o. Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte *dels* medgifva, att lektorsbefattningen i allmän byggnadslära, husbyggnadskonst och byggnadsstatik vid tekniska högskolan, med bibehållande af den i staten för högskolan upptagna aflöningen, 4,000 kronor, hvaraf 1,300 kronor tjänstgöringspenningar, finge förändras till ett lektorat i allmän byggnadslära och byggnadsstatik, *dels ock* till inrättande af ett lektorat i husbyggnadskonst vid samma högskola bevilja en årlig aflöning af 3,000 kronor, hvaraf 1,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar.

Angående två lektorat vid tekniska högskolan, det ena i allmän byggnadskonst och byggnadsstatik och det andra i husbyggnadskonst.

[9.]

Rörande denna framställning och motiven till densamma innehåller statsrådsprotokollet (sid. 13—15) följande uppgifter:

»Uti nu gällande aflönings- och utgiftstat för tekniska högskolan finnes upptaget ett lektorat i allmän byggnadslära, husbyggnadskonst och byggnadsstatik; men redan då detta lektorat första gången skulle tillsättas, visade det sig omöjligt att finna en sökande, som tilltrorde sig att undervisa i de tre nämnda ämnena, hvarför Kongl. Maj:t den 5 Oktober 1877, i enlighet med styrelsens underdåniga hemställan, täcktes medgifva, att befattningen tills vidare finge delas mellan en lektor i allmän byggnadslära och husbyggnadskonst samt en extra lärare i byggnadsstatik, med en aflöning af 2,700 kronor till den förre och 1,300 kronor till den senare. Sålunda fördelad, har undervisningen i ofvan berörda ämnen fortgått till och med vårterminen 1883. Då emellertid den tillförordnade lektorn i allmän byggnadslära och husbyggnadskonst våren 1882 begärde afsked från sin befattning, och denna i föreskrifven ordning kungjordes ledig, anmälde sig till densamma ingen sökande, som ansågs ega alla för platsen erforderliga egenskaper, hvarför styrelsen endast under ett år förordnade till befattningens uppehållande den bland de sökande, som dertill syntes lämpligast. Efter denna erfarenhet fann sig styrelsen, innan den å nyo vidtog någon åtgärd för platsens besättning, böra anmoda högskolans lärarekollegium att yttra sig, huruvida det ansåge, att en annan fördelning än den förhandenvarande af de tre läroämnena kunde för läroverket vara lämpligare. Lärarekollegiet tillsatte för frågans utredning en komité och hemställde i öfverensstämmelse med dess förslag, dels att styrelsen ville utverka, att ifrågavarande lektorat måtte, så snart ske kunde, delas i tvenne lektorat, dels att, intill dess en sådan delning kunde åvägabringas, undervisningen i allmän byggnadslära och bygg-

nadsstatik måtte uppdragas åt en tillförordnad lektor med lön af 2,700 kronor, samt den i husbyggnadskonst anförtros åt en extra lärare med ett arvode af 1,300 kronor. Å senare delen af denna framställning gjorde styrelsen i skrifvelse den 8 sistlidne Februari hemställan om nådigt bifall, hvilket ock lemnades genom Kongl. bref den 23 i samma månad. Med anledning af förra delen af lärarekollegiets nyssnämnda framställning har styrelsen åter i skrifvelse den 13 sistlidne September, med åberopande af ofvan berörda komités utlåtande, i underdånighet anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes för nästkommande Riksdag föreslå, att i stället för det i nuvarande stat upptagna lektoratet i allmän byggnadslära, husbyggnadskonst och byggnadsstatik, hvilket är försedt med en aflöning af 4,000 kronor, hvaraf 1,300 kronor utgöra tjänstgöringspenningar, måtte inrättas tvenne lektorat, det ena i allmän byggnadslära och byggnadsstatik med en aflöning af 4,000 kronor, hvaraf 1,300 kronor tjänstgöringspenningar, det andra i husbyggnadskonst med en aflöning af 3,000 kronor, hvaraf 1,000 kronor tjänstgöringspenningar. Som emellertid delningen af det ifrågavarande lektoratet icke lämpligen skulle kunna träda i verket förr än med början af läsåret 1885—1886, skulle dock för kalenderåret 1885 blott en tredjedel behövas af det för ändamålet sedermera erforderliga beloppet af 3,000 kronor.

Såsom stöd för denna anhållan har blifvit anfördt, dels att den svårighet, som, enligt hvad ofvan påpekats, redan från början visat sig att finna en lärare, fullt kompetent i alla tre med lektoratet förenade ämnen, måste i följd af dessa läroämnens beskaffenhet ständigt återkomma, dels att det omfång, som undervisningen i hvart och ett af dessa ämnen måste ega, om den skulle kunna utgöra en tillfredsställande förberedelse för undervisningen i de begge byggnadsskolornas högre årsafdelningar, äfven lade hinder i vägen för deras förening. Ehuru den nu gällande undervisningsplanen upptog 5 föreläsningar i veckan under hela läsåret samt 7 timmars öfningar i veckan under höstterminen och 10 timmars öfningar i veckan under vårterminen i de ifrågavarande trenne läroämnena, så hade dock föreläsningarna så väl i allmän byggnadslära som i husbyggnadskonst allt hitintills måst inskränkas till en lärokurs, som varit gemensam för läroverkets alla elever i andra årsafdelningen och som således utan tvifvel måste anses såsom allt för ofullständig för eleverna i de begge byggnadsskolorna, för hvilka dessa ämnen vore af grundläggande vikt. För undervisningen i dessa båda fackskolor, af hvilka den ena, eller väg- och vattenbyggnadsskolan, för några få år sedan omfattade en tredjedel af läroverkets alla elever samt den andra eller arkitekturskolan redan nu efter några få års tillvaro mottog mer än en femtedel af hela elevantalet, vore det otvifvelaktigt af yttersta vikt, att en väsentlig utsträckning af undervisningen i de båda sistnämnda läroämnena med

möjligaste första komme till stånd, så att fullständigare specialkurser kunde genomgås: i allmän byggnadslära åtminstone af eleverna i väg- och vattenbyggnadsskolan samt i husbyggnadskonst åtminstone af eleverna i arkitekturskolan. Men för en sådan utsträckning af undervisningen måste en enda lärares krafter, om han än vore aldrig så nitisk, blifva otillräckliga. Ty för undervisningen i allmän byggnadslära och byggnadsstatik, hvilka ämnen lämpligast kunde förenas, fordrades, enligt den af komiterade för ifrågavarande trenne läroämnen uppgjorda undervisningsplanen, 5 föreläsningar och 2 timmars öfningar i veckan under höstterminen samt 5 föreläsningar och 5 timmars öfningar i veckan under vårterminen, under det att undervisningen i husbyggnadskonst kräfde 2 föreläsningar och 9 timmars öfningar i veckan under höstterminen samt 1 föreläsning och 12 timmars öfningar i veckan under vårterminen. Någon svårighet att inpassa denna anordning i den nu gällande undervisningsplanen förefunnes icke. Med hänsyn till en sådan fördelning af undervisningsskyldigheten syntes åter billigt, att läraren i allmän byggnadslära och byggnadsstatik erhöle en aflöning af 4,000 kronor, under det att läraren i husbyggnadskonst tillades en aflöning af 3,000 kronor.

Behovvet af förökade lärarekrafter för de båda byggnadsskolorna framginge för öfrigt ur en jämförelse mellan de lärarekrafter, som för närvarande disponerades af dessa, och dem, som äro tillagda till exempel den mekaniska fackskolan. För den sistnämnda, hvars obligatoriska kurs icke vore mer än treårig, upptoge nemligen läroverkets nu gällande stat tre särskilda professorer, två i maskinlära och en i mekanisk teknologi samt ett lektorat i konstruktion af enkla maskindelar. För de båda förstnämnda, hvilka hade fyraårig obligatorisk lärokurs, funnes deremot, utom det nu ifrågavarande lektoratet i byggnadslära, husbyggnadskonst och byggnadsstatik, hvilket måste anses vara för begge skolorna gemensamt, endast en professor i hvardera samt för väg- och vattenbyggnadsskolan ett lektorat i geodesi och för arkitekturskolan tvenne extra lärare i ornamentik och modellering. Under det att således den mekaniska fackskolan för sina specialämnen egde att disponera tre professorslöner och en lektorslön, hade deremot af de båda byggnadsskolorna den ena måst åtnöja sig med en professorslön jemte en och en half lektorslön samt den andra med en professorslön, en half lektorslön och två arfvoden till extra lärare.»

Af den sålunda lemnade redogörelsen för skälen till förevarande framställning framgår, att undervisningen i de viktiga och för det praktiska lifvet angelägna läroämnen, om hvilka nu är fråga, icke kan behörigt upprätthållas utan förstärkning af lärarekrafterna, och Utskottet har därför icke något att erinra mot de här behandlade framställningarna, med undantag allenast deraf att beloppet af de löneförmåner, som begärts för det nya lek-

toratet i husbyggnadskonst syntes kunna något nedsättas. Den tjänstgöring, som enligt uppgjord plan skulle fordras af lektoren i detta ämne, synes nemligen icke vara mera betungande än att en aflöning af 2,500 kronor, hvaraf 1,700 kronor fast lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar, kan anses derför utgöra skäligen ersättning; och hemställer i följd deraf Utskottet:

- a) att Riksdagen må medgifva, att lektorsbefattningen i allmän byggnadslära, husbyggnadskonst och byggnadsstatik vid tekniska högskolan, med bibehållande af den i staten för högskolan upptagna aflöningen, 4,000 kronor, hvaraf 1,300 kronor tjänstgöringspenningar, må förändras till ett lektorat i allmän byggnadslära och byggnadsstatik; samt
- b) under förutsättning af bifall till hvad under mom. a) hemställts att Riksdagen till inrättande af ett lektorat i husbyggnadskonst vid tekniska högskolan må bevilja en årlig aflöning af 2,500 kronor, hvaraf 1,700 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar.

Angående
höjning af
vissu å
tekniska hög-
skolans stat
uppförda
anslag.
[10.]

15:o. Rörande följande årliga anslag å tekniska högskolans stat har Kongl. Maj:t föreslagit, att anslagen måtte varda förhöjda med nedanstående belopp, nemligen:

a) anslaget till aflöning åt assistenter och andra tillfälliga lärarebiträden med	kronor 2,000: —
b) anslaget till kemiska laborationer med	» 1,000: —
c) anslaget till diverse utgifter för bränsle, belysning	
m. m. med	» 1,500: —
	tillsammans kronor 4,500: —

Ur statsrådsprotokollet (sid. 16—18) får Utskottet här lemna en redogörelse för dessa anslagsbehof.

Beträffande den begärda förhöjningen i anslagen till aflöning af assistenter och andra tillfälliga lärarebiträden, till kemiska laborationer samt till diverse utgifter har tekniska högskolans föreståndare meddelat följande upplysningar. Utgifterna till aflöning af assistenter och extra lärarebiträden, hvartill i staten nu finnes ett anslag af 5,000 kronor, hade under de senaste fem åren vexlat mellan 5,427 och 6,645 kronor, öretal oberäknade, och i medeltal uppgått till 5,916 kronor. Enligt de uppgifter från vederbörande lärare om behofvet af anslag till ifrågavarande ändamål, som lärarekollegiet till styrelsen öfverlemnade, skulle dertill i medeltal årligen erfordras 8,400 kronor; och sedermera hade läraren i mekanisk teknologi jemväl gjort

framställning om behovet af en assistent, till hvars aflöning minst 500 kronor erfordrades, hvarigenom hela det af lärarne begärda anslaget ökades till 8,900 kronor. Sistnämnde assistent skulle hufvudsakligen sysselsättas med de mekaniskt-tekniska samlingarnas ordnande och etikettering, hvarvid, då fråga vore om hel- och halffabrikater, jemväl borde i korthet angifvas sättet, hvarpå de blifvit framställda. Derjemte skulle han dock äfven biträda vid undervisningen, då sådant vore behöfligt. Alldenstund en dylik assistent borde blifva af stort gagn för den tekniska högskolan, och platsen dessutom utgjorde en god skola för blifvande lärare vid tekniska läroverk, förordade föreståndaren antagandet af en sådan, så snart medel för hans aflöning kunde anskaffas.

Då emellertid de belopp, som vissa lärare begärt till assistenters aflöning, syntes vara något större, än behovet oundgängligen kräfde, ansåg föreståndaren icke, att 8,900 kronor årligen vore för ändamålet erforderliga; men när den nuvarande aflöningen till assistenter, som i allmänhet utgått efter 1 krona 50 öre i timmen, icke kunde anses för hög, och det i några ämnen stundom visat sig svårt att med nuvarande aflöning erhålla goda assistenter, hemstälde han, att ifrågavarande anslag måtte höjas från 5,000 till 7,000 kronor.

Beträffande åter det till 5,000 kronor upptagna statsanslaget till kemiska laborationer, som fördelats mellan den kemiska och den metallurgiska afdelningen, så att 3,500 kronor beräknats för den förra och 1,500 kronor för den senare, så hade det under många år måst öfverskridas. Sålunda hade under senaste femårsperiod, 1878—1882, utgifterna för båda nämnda afdelningar, öretal oberäknade, vexlat mellan 5,310 och 6,293 kronor samt i medeltal årligen uppgått till 5,733 kronor. Äfven om gaspriset, sedan Stockholms stad öfvertagit härvarande gasverk, skulle komma att nedsättas, hvarom dock ännu ingenting vore bestämdt, skulle dock icke någon betydligare minskning af berörda utgifter deraf blifva en följd; ty i desamma inginge kostnaden för gas endast å den kemiska afdelningen, och denna hade under ifrågavarande femårsperiod i medeltal ej stigit till mer än 699 kronor årligen. Vid sådant förhållande, och då under femårsperioden 1873—1877, hvarunder likväl antalet laboranter på begge laboratorierna varit vida större än under sist förflutna femårsperiod, utgifterna för kemiska och metallurgiska afdelningarna i medeltal årligen stego till 7,046 kronor, ansåg sig föreståndaren icke kunna föreslå anslaget till kemiska laborationer till lägre belopp än 6,000 kronor. Härvid förutsatte han dock, att *alla* utgifter för den kemiska afdelningen, utom för ved, hädanefter såsom hittills skulle bestridas af detta anslag, men att deremot all gas till metallurgiska laboratorierummen fortfarande skulle betalas af anslaget till diverse utgifter, när gasmätaren i

bergsskolans hus vore gemensam för laboratorierummen och läroverkets öfriga lokaler derstädes.

Hvad slutligen angår anslaget till diverse utgifter, såsom bränsle, gas, materielens underhåll och komplettering m. m., hvilket i nuvarande stat utgör 8,500 kronor, hvaraf 6,500 beräknats för läroverkets hufvudbyggnad och 2,000 för bergskolebyggnaden, så hade äfven det under flera år visat sig otillräckligt. Under senast förflutna fem år, 1878—1882, hade nämnda utgifter, öretal oberäknade, vexlat mellan 9,596 och 10,885 kronor samt i medeltal varit 10,214 kronor. Orsakerna dertill, att de så betydligt öfverstigit det belopp, hvartill de samma i början af 1870-talet uppgingo, och hvilket hufvudsakligen lades till grund för beräkningen, när det nuvarande anslaget begärdes, vore flerahanda. Sålunda hade, i följd af lärokursernas utsträckning till 4 år i väg- och vattenbyggnadsskolan och den mekaniska fackskolan samt upprättandet af en ny fackskola för arkitektur med fyra-årig lärokurs, i hvilken antalet elever blifvit mycket större, än man med ledning af erfarenheten från Akademien för de fria konsterna hade skäl att antaga, dels tre nya ritsalar och två mindre rum för modellering måst inredas och förses med gasledning, hvarigenom bland annat årliga kostnaden för gas icke obetydligt stigit, dels åtta större eller mindre rum, som förut icke eller blott undantagsvis eldades, under vintertiden måst hållas uppvärmda. Vidare hade, sedan högskolans lärare tillåtits att med eleverna årligen göra studieresor i landsorten, reseersättning till vederbörande lärare för sådana resor, jemlikt nådiga brefvet den 31 December 1875, utbetalts af högskolans anslag till diverse utgifter. Under femårsperioden 1878—1882 hade årliga kostnaden för gas å läroverkets allmänna afdelning i medeltal varit 1,253 kronor och i bergsskolans hus, med undantag af professors boställe, der gasen bekostats af boställsinnehafvaren, 661 kronor, eller tillsammans 1,914 kronor; och om gaspriset, såsom ofvan antyddes, skulle komma att nedsättas, borde väl kostnaden för belysningen i afsevärd mån minskas; men som kostnaden för uppvärmning under senaste femårsperiod i medeltal uppgått till 4,297 kronor, oaktadt bränsleprisen under samma tid icke varit höga, och en blott obetydlig stegring deri motvägde åtminstone större delen af den minskning i kostnaden för gas, som genom gasprisets sänkning kunde uppstå, ansåge sig föreståndaren för den närmaste tiden efter år 1884 icke kunna beräkna behöfvat af ordinarie anslag för diverse utgifter till mindre än 10,000 kronor, helst han måste antaga, att kostnaden för så väl den fasta inredningens som all annan materiel underhåll blefve större, i den mån materielen blefve äldre.

Vid beräkningen af anslagsbehöfvat så väl till »assistenter» som till »kemiska laborationer» och »diverse utgifter» vore förutsatt, att tekniska

högskolan hädanefter såsom hittills tillätes att fritt disponera inflytande tillfälliga inkomster af betalande, d. v. s. icke medellösa, extra elever. Dessa inkomster, som under senaste femårsperiod i medeltal utgjort 2,067 kronor, hade dock under de båda sista åren minskats och under dessa i medeltal uppgått till endast 1,620 kronor, hvarför de för den närmaste framtiden icke torde böra beräknas till högre belopp än omkring 1,600 kronor.

Att anslagen till assistenter, kemiska laborationer och diverse utgifter under flere år kunnat, på sätt som skett, öfverskridas, hade varit möjligt dels genom ofvannämnda inkomst af extra elever, dels derigenom, att besparingar blifvit gjorda å anslagen till verkstaden och samlingarna. Dessa anslag behöfdes dock hädanefter ganska väl för de ändamål, hvartill de blifvit anvisade. Ty om man ock under några år utan någon större olägenhet kunde för sådana ändamål göra inskränkningar, kunde dock icke dermed under en längre tid fortsättas.

På grund af hvad sålunda blifvit upplyst och anfördt måste behovet af förenämnda anslags höjande anses vara satt utom tvifvel, hvadan Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, höja:

- a) anslaget till aflöning åt assistenter och andra tillfälliga lärarebiträden med 2,000 kronor,
- b) anslaget till kemiska laborationer med 1,000 kronor, och
- c) anslaget till diverse utgifter för bränsle, belysning m. m. med 1,500 kronor.

16:o. Direktionen öfver tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna har hos Kommerskollegium gjort framställning om förhöjning i det till skolan nu anvisade statsanslag samt i sådant afseende anført, att allt sedan höstterminen 1879 årligen ett större antal lärjungar sökt inträde i skolan, än som der kunnat emottagas, i anseende dertill att så väl utrymme som lärarekrafter varit otillräckliga; att emellertid, sedan ett af Eskilstuna stad för skolan uppfördt läroverkshus nu blifvit färdigt, tillräckligt utrymme erhållits för ett betydligt större antal elever, hvadan således endast behovet af ökade lärarekrafter återstode att fylla; att detta behof lättast och med minsta kostnad kunde afhjelpas genom anställande af biträdande lärare för nedersta afdelningen i matematik, svenska språket och frihandsteckning, då nuvarande lärarekrafter vore fullt tillräckliga för undervisningen i de båda öfre afdelningarna, äfven sedan skolan blifvit i tillfälle att emottaga ett större antal elever; att, då direktionen ansåge desse lärare kunna erhållas mot ett arfvode af 1 krona 50 öre i timmen, den härför erforderliga kost-

Angående förhöjning i anslaget till tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna.

[11.]

naden, enligt i skrifvelsen närmare utförd beräkning, skulle uppgå till 672 kronor; att åt skolans vaktmästare, hvilkens nuvarande aflöning af 250 kronor, förutom fri bostad och vedbrand af staden, icke kunde anses utgöra full ersättning för hans tjenstealigganden, ett årligt lönetillskott af 100 kronor vore behöfligt; samt att lyshållningen i det nya skolhuset, som vore mer än tre gånger större än det gamla, för hvars belysning under senaste läsår kostnaden uppgått till 341 kronor 15 öre, komme att medföra en ökad utgift af omkring 600 kronor; — och har direktionen, då skolan saknade medel till bestridande af angifna kostnader, anhållit att det till skolan nu utgående statsanslag, 6,600 kronor, måtte från och med detta läsår ökas med 1,400 kronor.

Vidare har Kommerskollegium om förhållandena vid skolan meddelat: att, enligt den om skolans verksamhet under läsåret 1882—1883 afgifna berättelse, undervisningen varit fördelad på tre ettåriga afdelningar samt fortgått söndags-förmiddagar klockan 9— $\frac{1}{2}$ 1, med afbrott af en half timme för hållande af gudstjenst, och alla söckendagsaftnar klockan 6—8 eller 9 under de båda terminerna från den 1 September till den 23 December och från den 8 Januari till den 1 Maj; att i nedersta afdelningen undervisning meddelats i matematik, linearteckning, svenska språket, frihandsteckning och gravering samt bokföring; att lärarnes antal är fyra, af hvilka en tillika är föreståndare, förutom en lärarinna i frihandsteckning och gravering; att lärjungarnes antal under läsåret varit i öfversta afdelningen 17, i den mellersta 17 och i nedersta afdelningen 66, eller tillsammans 100; äfvensom att skolans inkomster utgjorts af

statsanslaget	kronor 6,600: —
räntor å skolans medel	» 12: 61
» å premiemedlen	» 538: 89
	<hr/>
	kronor 7,151: 50
samt utgifterna af	
löner och arfvoden	kronor 5,530: —
till materiel m. m.	» 689: 18
pris och belöningar åt elever	» 431: 90
	<hr/>
	kronor 6,651: 08.

Af denna räkenskap framginge visserligen, att ett öfverskott af omkring 500 kronor uppkommit dels derigenom att räntan å premiemedlen ej blifvit till fullo utdelad, dels derigenom att af anslaget till skolmateriel m. m. — utgörande 1,070 kronor — blifvit användt endast ofvan uppgifna belopp 689 kronor 18 öre; men en besparing af detta anslag torde för framtiden ej vara att påräkna, i synnerhet efter skolans utvidgning, och hade nu upp-

stått af den anledning, att med hänseende till skolans förestående flyttning och deraf föranledda kostnader inköpen af undervisningsmateriel, som under år 1880 uppgått till 1,002 kronor 23 öre och år 1881 till 1,009 kronor 59 öre, år 1882 inskränkts till det mest nödvändiga.

På grund af dessa förhållanden och enär de afgifter, om hvilkas höjande nu gjorts framställning, bestredes af statsmedel, under vilkor att staden Eskilstuna tillhandahölle lokal för skolan samt ombesörjde lokalens underhåll och uppvärmning, då i öfrigt af hvad direktionen till stöd för ansökningsen anförte visade sig, att en tillökning i det till uppehållande af undervisningen i skolan utgående anslag af statsmedel vore af verkligt behof påkallad, samt då vid beloppet af hvad i detta afseende blifvit begärdt icke syntes vara något att erinra, har Kommerskollegium tillstyrkt den af direktionen framställda anhållan.

Kongl. Maj:t har funnit direktionens framställning böra bifallas samt därför föreslagit att årsanslaget till tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna måtte höjas med 1,400 kronor; och hemställer Utskottet,

att Riksdagen med bifall till Kongl. Maj:ts framställning må höja årsanslaget till tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna med 1,400 kronor eller från 6,600 kronor till 8,000 kronor.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

17:o. Under denna anslagstitel har Kongl. Maj:t äskat ett årligt anslag å Medicinalstyrelsens stat af 1,200 kronor till arfvode för granskning af hospitalens räkenskaper; och har i statsrådsprotokollet lemnats följande redogörelse för detta anslagsbehof.

»När hospitalsöfverstyrelsen år 1876 uppdrogs åt dåvarande Sundhetskollégium, uppfördes å detta embetsverks stat ett anslag af 1,000 kronor för år såsom arfvode för verkställandet af erforderlig revision af hospitalens räkenskaper. Men när under följande året Sundhetskollégium ombildades med benämning Medicinalstyrelsen och erhöi ny stat från och med år 1878, hade, under förutsättning att revisionen af hospitalsräkenskaperna skulle i enlighet med derom väckt förslag skiljas från Medicinalstyrelsen och öfvergå till Kammarrätten, detta arbete icke tagits i beräkning vid bestämmande af de arbetskrafter, som behöfde inom Medicinalstyrelsen finnas, och ej heller något anslag för nämnda revisionsarbete blifvit upptaget i den nya staten för bemälda styrelse.

*Angående
arfvode för
granskning af
hospitals-
räken-
skaperna.*

[12.]

I fråga om ordnandet af denna angelägenhet inkommo sedermera ej mindre Kammarrätten än äfven Medicinalstyrelsen med infordrade underdåniga utlåtanden, af hvilka syntes framgå, att öfverflyttningen af sagda revision till Kammarrätten skulle möta många svårigheter, beroende så väl på de ifrågavarande räkenskapernas beskaffenhet som äfven på den stadgade ordningen för vederbörande tjenstemäns arbete inom Kammarrätten; hvaremot, och då Medicinalstyrelsen såsom öfverstyrelse för hospitalen vore skyldig tillse, att de till dess disposition ställda anslagen till hospitalens underhåll och byggande af nya hospital i föreskrifven ordning förvaltades och redovisades, samt deraf följde, att de särskilda hospitalens räkenskaper för hvarje år måste till Medicinalstyrelsen aflemnas för att der sammandragas till ett för dem alla gemensamt bokslut, innefattande öfverstyrelsens redovisning för nämnda anslag, så syntes ock derföre ändamålsenligast vara, likasom äfven ledande till besparing i tid och arbete, att berörda, hos Medicinalstyrelsen började räkenskapsgranskning af samme person fortsattes och gjordes fullt uttömmande, så att räkenskaperna derefter icke behöfde underkastas någon vidare detaljgranskning. Härjemte hade Medicinalstyrelsen, enär hospitalsräkenskaperna numera till följd af hospitalens utvidgning erhållit en icke obetydlig tillökning, hemställt, att revisionsarfvodet måtte utgå med ett till 1,200 kronor förhöjdt belopp.

Då de åsigter angående lämpligaste sättet för hospitalsräkenskapernas granskning, hvartill så väl Kammarrätten som Medicinalstyrelsen sålunda kommit, stodo i full öfverensstämmelse med den vid Kammarrättens under år 1879 verkställda reglering iakttagna grundsats, till hvilken löneregleringskomitén under sitt fortsatta arbete öfvergått, att i allmänhet den inom de centrala embetsverken förekommande revisionen borde hos dessa bibehållas, i följd hvaraf någon förstärkning af Kammarrättens arbetskrafter för att sätta detta embetsverk i stånd att öfvertaga nämnda revisionsarbete ej blifvit ifrågasatt, gjorde Eders Kongl. Maj:t framställning till 1880 års Riksdag, att det årliga anslaget till Medicinalstyrelsen måtte höjas med 1,200 kronor, att användas till arfvode för revision af hospitalens räkenskaper. Riksdagen ansåg likväl icke lämpligt att redan då göra tillökning i en så nyligen reglerad lönestat, helst Riksdagen trodde revisionen af hospitalens räkenskaper kunna åläggas någon af Medicinalstyrelsens ordinarie embetsmän, derest det å staten med ett belopp af 11,000 kronor uppförda anslag för medikamentsräkningars granskning, vikariatsersättningar, renskrifning, flitpenningar och tillfälliga biträden icke lemnade tillgång till beredande af ersättning för berörda göromål. Det har emellertid visat sig omöjligt att med Medicinalstyrelsens nuvarande personal och de anslag, som nu stå till styrelsens förfogande, bereda utväg för verkställande af det allt drygare arbetet med

hospitalsräkenskapernas granskning. Eders Kongl. Maj:t har derföre under en följd af år behagat till bemälda styrelses förfogande för ändamålet anvisa ett extra anslag af 1,200 kronor årligen.

Medicinalstyrelsen har nu i sin den 21 September nästlidna år aflåtna underdåniga skrifvelse angående medicinalverkets behof å nyo fäst uppmärksamhet på denna fråga och dervid anført, att, om berörda revisionsarbete, som numera, sedan föreskrifvet blifvit, att hospitalsräkenskaperna skola öfverlemnas till Kammarrätten fyra månader efter räkenskapsårets utgång, förutsätter en fortgående revision af de qvartalsvis från hospitalen ingående räkenskaperna, fortfarande skall ega rum hos Medicinalstyrelsen, det icke torde anses lämpligt, att ett år efter år fortlöpande arbete inom embetsverket godtgöres med extra anslag; och har Medicinalstyrelsen för den skull hemställt, att för ändamålet måtte beredas ett ordinarie anslag till samma belopp, som under de senare åren dertill utgått.»

Beträffande användningen af ofvan omförmälda anslag å 11,000 kronor för medikamentsräkningars granskning m. m. har Utskottet inhemtat att detta anslag helt och hållet tages i anspråk för följande ändamål, nemligen:

till löner åt öfvertalige tjänstemän	kronor	2,000: —
» arfvoden åt amanuenser	»	4,000: —
» tillfälliga biträden	»	1,500: —
» vikariatsersättning	»	1,000: —
» flitpenningar åt extra tjänstemän m. m.	»	1,000: —
» renskrifning och bokföring m. m.	»	1,500: —
	tillsammans kronor	11,000: —

Berörda i staten upptagna anslag lemna således icke för närvarande någon tillgång till bekostande af granskningen af hospitalsräkenskaperna och vid sådant förhållande synes det alltså vara nödvändigt, att särskilda medel varda anvisade för det nu ifrågavarande ändamålet. Sådant anvisande torde dock ej vara behöfligt annorledes än på extra stat. Då det nemligen torde kunna antagas, att en del af det ordinarie anslaget för granskning af medikamentsräkningar m. m. icke skall allt framgent behöfva användas på sätt nu sker, t. ex. det belopp af 2,000 kronor, som för närvarande åtgår till löner åt öfvertalige tjänstemän, utan att i mån af afgang bland desse tjänstemän större eller mindre summor af denna utgiftspost skola blifva för andra ändamål tillgängliga, till dess att omsider hela utgiften kan upphöra, så synes det icke vara behöfligt att uppföra ifrågavarande 1,200 kronor på ordinarie stat, i följd hvaraf Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att Riksdagen till arfvode för granskning af hospitalens räkenskaper må å Medicinalstyrelsens stat uppföra för år 1885 ett *extra* anslag af 1,200 kronor.

Angående
anslag till
en poliklinik
för tand-
sjukdomar.

[13.]

18:o. I en till Kongl. Maj:t ingifven skrift har svenska tandläkaresällskapet gjort framställning om beviljande af anslag för anordnande i hufvudstaden af en poliklinik för tandsjukdomar, till stöd för hvilken framställning hufvudsakligen blifvit anfördt: att tandläkareundervisningen icke vore på ett ändamålsenligt sätt ordnad; att hittills utfärdade stadganden rörande tandläkarekonsten och dess utöfning icke innehölle någon föreskrift, som beredde möjlighet för de studerande att inhemta de för vinnande af rättighet till tandläkarekonstens utöfning nödiga kunskaper; att emellertid en vigtig del af ifrågavarande undervisning kunde ordnas genom upprättande i hufvudstaden af en poliklinik, enär det alltmera visat sig, att det vore just den kliniska undervisningen i tändernas, munnens och svalgets sjukdomar, tändernas vård och behandling jemte tandoperationer och plomberingar m. m., som hittills saknats för de studerande; att det bästa tillfälle skulle beredas kandidaterna att vid en offentlig poliklinik, der man kunde emotse en talrik klientel, inhemta de för yrkets utöfvande nödiga kunskaper, samt att en stor del af de brister i tandläkareundervisningen, som så länge öfverklagats, derigenom skulle blifva afhjelpat; och har tandläkaresällskapet ansett, att för en dylik polikliniks åvägbringande ett anslag af 2,500 kronor under ett försöksår vore erforderligt samt att, beträffande klinikens anordning, det vore af behovet påkalladt att vid densamma anställes två lärare, af hvilka den ene skulle förestå den kliniska undervisningen och den andre undervisa i plomberingar, tandregleringar m. m.

Efter härå erhållen remiss har Medicinalstyrelsen inhämtat yttrande i ämnet af examinatorerne i tandläkare-examen, Professoren Friherre G. von Düben, extra ordinarie Professoren C. J. Rossander och Tandläkaren Roland Martin, hvilka förklarar sig så mycket hellre instämma i de skäl, dem tandläkaresällskapet anført till stöd för sin framställning, som dessa skäl vid flera föregående tillfällen blifvit af examinatorerne framhållna. Vidare instämde examinatorerne till alla delar i tandläkaresällskapets uttalande, att behovet af en undervisningsanstalt för tandläkarekandidater visat sig vara allt mera trängande, samt meddelade, att svårigheten för de studerande att på enskild väg förskaffa sig de kunskaper, som staten af dem fordrade, blifvit allt större, emedan enskilde tandläkare dels börjat blifva allt mindre villige att undervisa i alla de ämnen, i hvilka examinanderne skulle undergå prof-

ning, dels icke heller kunde det af brist på lokaler och tillräcklig materiel för undervisningen, äfven förutsatt att alla praktiserande dentister dertill vore fullt kompetente. Också hade under senare tider en stor del af examinanderna måst underkännas i vissa ämnen. Men dessa missförhållanden skulle, enligt examinatorernes mening, i väsentlig mån afhjelpas genom en på lämpligt sätt anordnad klinik för tandläkare, hvilken skulle blifva till stor fördel äfven för allmänheten, ej allenast derigenom att en stor mängd mindre bemedlade personer der skulle mot ingen eller jemförelsevis ringa ersättning kunna erhålla råd och hjälp för sjukdomar i munnen, utan äfven och hufvudsakligast därför, att utbildandet af skickliga tandläkare vore en angelägenhet, som rörde alla och komme alla till godo. Men under det examinatorerne i hufvudsak vore fullt ense med tandläkaresällskapet, kunde de likväl icke tillstyrka det af sällskapet framlagda förslaget, som afsåge att begära en jemförelsevis mindre summa för att under ett år och på försök anordna en klinik, under förhoppning att genom redogörelse för en sådan anstalts verksamhet behovet deraf skulle ytterligare framgå och derigenom af Riksdagen lättare erhållas ett större och tillräckligare anslag för sakens definitiva ordnande. Examinatorerne, som angående denna fråga samrådt med tandläkaresällskapet, hafva vidare lemnat uppgifter dels å de kostnader, som erfordrades för sjelfva upprättandet af kliniken med den materiel, en sådan kräfde, och som för en gång ifrågakomme, dels ock å de utgifter, hvilka vore af nöden för klinikens regelmässiga handhafvande och således hvarje år återkomme. I förra fallet, eller för anskaffande af instrument och mobilier, som i första hand behöfdes, upptoge kostnadsförslaget ett belopp af 2,415 kronor; i senare fallet åter, eller i fråga om klinikens vidmakthållande, kunde de årliga kostnaderna icke beräknas till mindre än följande belopp:

till hyra för lokal	kronor	900: —
» ved och ljus	»	200: —
» uppässning	»	200: —
» materielens underhåll och förbrukningspersedlar	»	200: —
» arfvoden åt föreståndare och lärare	»	1,500: —
	Summa kronor	3,000: —

Likväl, och hvad särskildt anginge det föreslagna arfvodet åt klinikens föreståndare och lärare, så vore detta uppenbarligen allt för litet, enär den ene af dem måste finnas på kliniken hela året om, hvarje dag under minst två timmar, och den andre lika lång tid dagligen under läsåret, d. v. s. åtta månader. Men förenämnda arfvode hade blifvit satt till anförda belopp under förutsättning att dertill vidare finge räknas de 1,000 kronor, som nu

jemlikt nådiga brefvet den 2 Mars 1883 vore för ett år anvisade såsom ersättning åt examinatorn i det praktiska provvet vid tandläkarepröfningen och hvars fortsatta utgående vore för ändamålet af nöden, så att till arfvoden åt föreståndare och lärare beräknats 2,500 kronor.

För egen del har Medicinalstyrelsen i afgifvet utlåtande af den 10 December nästlidna år erinrat, hurusom Medicinalstyrelsen, likasom förut Sundhetskollegium, vid flera tillfällen fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på de brister, som vidlådde tandläkareundervisningen, och de stora svårigheter, som mötte dem, hvilka egnade sig åt tandläkareyrket, att förskaffa sig de af staten föreskrifna kunskaper för rättighet till utöfning af nämnda yrke. Enär dessa svårigheter syntes blifva med hvarje år allt större, har Medicinalstyrelsen förty ansett sig böra på det högsta förorda det väckta förslaget om ett defintivt ordnande af tandläkareundervisningen; hvarvid tillika anförts bland annat: att tandläkarekonsten numera icke vore inskränkt till rent tekniska göromål, såsom tandutdragning och insättning af konstgjorda tänder, utan småningom förvärfvat sig högre betydelse i medicinskt hänseende för helso- och sjukvård, i följd hvaraf tandläkaren, förutom fullständiga tekniska kunskaper, måste ega erforderliga insigter i kemi, fysik, anatomi, fysiologi, allmän och speciel patologi, terapi o. s. v.; att under nuvarande förhållanden en hvar, som ville erhålla rättighet att utöfva tandläkaryrket, måste på egen bekostnad förvärfva sig de härför nödiga kunskaperna; att emellertid undervisningen härutinnan vore beroende dels derpå, huruvida personer funnes, som vore hugade att lemna en sådan undervisning, dels om dessa egde tillräcklig skicklighet dertill; samt att, så länge aflönade lärare saknades, svårighet äfven mötte för anordnandet af den pröfning, som skall föregå rättigheten till yrkets utöfning, nemligen afläggandet af det s. k. praktiska provvet, hvilket, utom allehanda tandoperationer, bestode i förfärdigandet af tvenne slags tandarbeten, som borde utföras under examinatorns tillsyn; men att detta vore för examinatorn förenadt med ej ringa olägenhet, besvär och äfven kostnad, då han för provvets fullgörande måste upplåta sin egen atelier, enär någon annan plats för ändamålet icke funnes anordnad.

På dessa och i öfrigt andragna skäl har Medicinalstyrelsen, i enlighet med hvad examinatorerne i tandläkareexamen hemställt, gjort underdånig framställning, det Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om anvisande dels för en gång af ett belopp af 2,415 kronor för anskaffande af erforderliga instrument och mobilier för inrättande i hufvudstaden af en poliklinik för tandsjukdomar, hvarest tandläkareelever jemväl skulle erhålla undervisning, och dels ett årligt anslag från 1885 års ingång af 4,000 kronor att användas till hyra af lokal samt till ved, ljus och uppässning äfvensom till

aflöande af föreståndare och lärare vid nämnda poliklinik och undervisningsanstalt.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt har Kongl. Maj:t föreslagit, att för uppehållande i hufvudstaden af en poliklinik för tandsjukdomar, hvarest tandläkareelever jemväl skulle erhålla undervisning, måtte beviljas (förutom det i punkten 45 här nedan omförmälda anslag) ett årligt anslag af 4,000 kronor, att användas enligt de i statsrådsprotokollet angifna grunder.

Berörda grunder återfinnas i den ofvan meddelade, ur statsrådsprotokollet (sid. 23—26) hemtade redogörelsen; och enär behovet af särskild undervisning i tandläkarekonsten icke synes kunna betvivlas, har Utskottet icke funnit skäl till annan erinran mot Kongl. Maj:ts framställning, än att det synts Utskottet vara för tidigt att nu uppföra de begärda medlen på ordinarie stat. Till stöd härför får Utskottet åberopa att, på sätt af tandläkaresällskapets framställning i ämnet till Kongl. Maj:t framgår, detta sällskap sjelf ansett, att medel till en början blott borde begäras för den ifrågavarande poliklinikens inrättande under ett försöksår, och den af Kongl. Maj:t framställda begäran om ordinarie anslag för ändamålet har hufvudsakligen föranledts af det yttrande i frågan, som afgifvits af examinatorerne i tandläkareexamen, för hvilket yttrande ofvan blifvit redogjort. Då emellertid den anstalt, som är i fråga, är helt och hållet ny, samt antagligt är, att, sedan densamma någon tid fått vara i verksamhet, erfarenheten kan komma att ådagalägga nödvändighet att vidtaga förändringar, hvilka må hända skulle försvåras, om anstalten redan nu definitivt ordnades, så torde det viktiga och för allmänheten gagneliga ändamålet bäst främjas, om de erforderliga medlen för närvarande endast uppföras å extra stat; och får alltså Utskottet, som lemnar utan afseende Herr Friherre R. Klinckowströms i en inom Första Kammaren väckt motion (N:o 3) framställda yrkande om afslag å Kongl. Maj:ts förslag, hemställa,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen för inrättande och uppehållande i hufvudstaden under år 1885 af en poliklinik för tandsjukdomar, hvarest tandläkareelever jemväl skola erhålla undervisning, må för samma år ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett *extra* anslag af 4,000 kronor.

Skrifmaterialier och expenser, ved, m. m.

19:o. Rörande anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. har Kongl. Maj:t föreslagit, att för jemnande af hufvudtitelns slutsumma detta förslagsanslag måtte höjas med 582 kronor, eller från 21,690 kronor; och enär häremot ej varit något att erinra hemställer Utskottet,

Angående anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.
[14.]

att Riksdagen må höja förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved, m. m. med 582 kronor eller från 21,690 kronor till 22,272 kronor, dock att i anslaget måtte få företagas den ytterligare jemkning, som för jemnande af hufvudtitelns slutsamma kan blifva erforderlig.

Öfriga ordinarie anslag.

20:o. I öfriga ordinarie anslag har icke någon förändring i afseende å beloppen blifvit ifrågasatt; hemställande derföre Utskottet,

Angående beloppen af öfriga ordinarie anslag.
[14.]

att alla öfriga under denna hufvudtitel uppförda ordinarie anslag, hvilka icke här ofvan blifvit särskildt nämnda, må till oförändrade belopp i riksstaten för år 1885 uppföras.

Upphörande af reservations- och förslagsanslag.

21:o. I en inom Första Kammaren väckt motion (N:o 1) har Herr Friherre R. Klinckowström på anförda skäl föreslagit, dels att följande under denna hufvudtitel uppförda ordinarie reservationsanslag måtte upphöra att vara reservationsanslag, nemligen till:

Angående förändring af åtskilliga anslags natur.

1. De under Nationalmuseum inbegripna, särskildt upptagna 4 anslag å tillhopa 14,300 kronor;
2. Allmänna läroverken;
3. Det under anslaget till Vitterhets-, historie- och antiqvitetetsakademien inbegripna, särskildt upptagna anslag å 450 kronor;

4. De under anslaget till Akademien för de fria konsterna inbegripna, särskildt uppförda tvenne anslag å tillhoppa 21,400 kronor;
5. Resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande;
6. Extra utgifter;
dels att följande anslag, äfven de på ordinarie stat, måtte upphöra att vara förslagsanslag, nemligen till:
 1. Lappmarkens ecklesiastikverk;
 2. Det i anslagen för universiteten inbegripna förslagsanslag, 162,700 kronor;
 3. Understöd för aflönande af lärare vid fortsättningsskolan;
 4. Farsoters och smittosamma sjukdomars botande;
 5. Fattigvården i allmänhet;
 6. Hospitals underhåll;
 7. Alderstillägg;
 8. Rese- och traktamentspenningar;
 9. Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Under återopande af hvad Utskottet anförde med anledning af i enahanda syftning af motionären framställda förslag rörande reservations- och förslagsanslag under redan behandlade hufvudtitlar, får Utskottet här endast hemställa,

att Herr Friherre Klinckowströms förevarande motion må af Riksdagen lemnas utan afseende.

För *tillfälliga* behof, hänförliga under åttonde hufvudtiteln, hafva följande framställningar om anslag blifvit gjorda.

Riksarkivet.

22:o. På derom af riksarkivarien hos Kongl. Maj:t gjord framställning har Kongl. Maj:t till fortsatt utgifvande i tryck af sådana skrifter och handlingar, som äro af vigt för fäderneslandets historia, äskat ett extraanslag för år 1885 af 3,000 kronor; och hemställer Utskottet,

att Riksdagen må bifalla Kongl. Maj:ts berörda framställning.

Angående anslag till fortsatt utgifvande af handlingar, som äro af vigt för fäderneslandets historia.

Lifrustkammaren.

Angående
anslag för
Lifrust-
kammaren.
[16.]

23:o. För tillsyn, underhåll och vård af samlingarna samt expenser, m. m. såsom i statsrådsprotokollet finnes angifvet, är af Kongl. Maj:t begärddt ett extra anslag af 5,800 kronor; och meddelas i berörda statsrådsprotokoll, att anslaget är afsedt till följande ändamål, nemligen:

till aflönande af föreståndaren, arfvode kronor	2,000: —
åt en lifrustmästare, d:o	»	1,200: —
» en vaktmästare, tillika eldare, d:o	»	900: —
till renhållning och reparationer m. m.	»	400: —
» brännmaterial	»	1,000: —
» samlingarnas vård och underhåll samt expenser m. m.	»	300: —
	Summa kronor	5,800: —

Denna stat är, hvad angår de särskilda beloppen, lika med den, som framlades vid sistlidet års riksdag och som äfven blef af Riksdagen godkänd, med det undantag, att Riksdagen, som ansåg, att någon förhöjning i dåvarande utgifter för samlingarnas vård och underhåll icke vore behöflig åtminstone för år 1884, hvarunder samlingarnas inflyttning i nordöstra slottsflygeln skulle ske, nedsatte anslaget till 4,600 kronor, afsedda för tillsyn, underhåll och vård af samlingarna samt expenser.

Den utgiftsstat för lifrustkammaren, som för år 1884 blef af Kongl. Maj:t fastställd den 9 November 1883, slutade å ett belopp af 5,400 kronor, eller 800 kronor mera än af Riksdagen för lifrustkammaren beviljats, en förhöjning, som möjliggjordes derigenom, att till det af Riksdagen anvisade beloppet lades en del — 800 kronor — af nationalmusei förevisningsmedel.

Då emellertid lifrustkammarens samlingar komma att under loppet af innevarande år 1884 flyttas till den nya lokalen i Kongl. slottet, samt efter flyttningen icke kan påräknas något bidrag från nationalmuseum till fyllande af lifrustkammarens behof af medel, varder det nödigt att dessa behof tillgodoses medelst särskilda anslag, och, under åberopande af den i Utskottets utlåtande i ämnet vid 1883 års riksdag meddelade fullständiga utredning af frågan, finner Utskottet ej skäl till erinran mot det föreliggande förslaget till utgiftsstat.

Frågan om ett definitivt ordnande af styrelsen för samlingarna är fortfarande öppen, men då det torde kunna antagas, att lång tid icke kan förflyta, innan det varder nödvändigt att härutinnan besluta, så anser Ut-

skottet sig, i likhet med hvad som vid sistlidet års riksdag egde rum, böra fästa uppmärksamheten å vigten derå, att anordningar icke varda vidtagna, hvarigenom hinder kan läggas för att, då tiden dertill anses vara inne, lösa nämnda fråga på lämpligaste sätt. Bland de flere olika förslag derutinnan, som under behandlingen af frågan om samlingarnas förflyttning från nationalmuseum uppstälts, och om hvilka närmare förmåles i ofvanberörda utlåtande vid 1883 års riksdag, fans ett, som syntes Utskottet särskildt beaktansvärdt, nemligen att ställa samlingarna under Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademiens inseende. Skälen till denna Utskottets uppfattning hemtades hufvudsakligen derifrån, att samlingarna vore historiska, och att en dylik anordning antagligen skulle komma att kräfva lägre kostnader än upp rättandet af en själfständig styrelse för lifrustkammaren.

Utskottet, som ansett sig nu böra i minnet återkalla dessa uttalanden, hvilka, enligt hvad Riksdagens underdåniga skrifvelse den 13 Juni 1883 (N:o 58) gifver vid handen, af Riksdagen uppmärksammats, får emellertid nu, då fråga om definitiv reglering af styrelse för lifrustkammaren icke föreligger, endast hemställa,

att Riksdagen må för tillsyn, underhåll och vård af lifrustkammarens samlingar, samt expenser m. m. i enlighet med Kongl. Maj:ts framställning anvisa på extra stat för år 1885 ett anslag af 5,800 kronor.

Domkapitlens expeditioner.

24:o. För tillfällig löneförbättring åt tjenstemännen vid domkapitlens expeditioner är af Kongl. Maj:t begärdd ett extra anslag för år 1885 af 3,716 kronor, eller enahanda belopp, som, i afbidan på ett på fullständig utredning grundadt löneruleringsförslag, under flera år af Riksdagen blifvit beviljadt; och hemställer Utskottet,

*Angående
anslag för
tillfällig löne-
förbättring åt
tjenstemännen
vid dom-
kapitlens
expeditioner.*

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa äskade beloppet, 3,716 kronor, för tillfällig löneförbättring at tjenstemännen vid domkapitlens expeditioner.

[17.]

Universitetet

25:o. På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställningar hemställer Utskottet,

Angående anslag till seminarier för språkvetenskap vid universitetet.
[18 och 19.]

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa:

- a) till det språkliga seminariet vid universitetet i Upsala 3,000 kronor; och
- b) till det språkliga seminariet vid universitetet i Lund 2,950 kronor.

26:o. Likaledes i enlighet med Kongl. Maj:ts framställning och i likhet med hvad vid de två senaste riksdagarna egt rum får Utskottet hemställa,

Angående anslag till det matematiska seminariet vid universitetet i Upsala.
[20.]

att Riksdagen må på extra stat för 1885 anvisa till det matematiska seminariet vid universitetet i Upsala 1,500 kronor.

27:o. Sedan vid 1882 års riksdag beviljats ett anslag af 140,000 kronor för tillbyggnad af anatomiska institutionens i Upsala hus, samt deraf hitintills anvisats att utgå för åren 1883 och 1884 tillhoppa 100,000 kronor, har Kongl. Maj:t nu äskat för nämnda tillbyggnad 40,000 kronor; och hemställer Utskottet,

Angående anslag för tillbyggnad af anatomiska institutionens i Upsala hus.
[21.]

att på extra stat för år 1885 må anvisas för tillbyggnad å anatomiska institutionens i Upsala hus 40,000 kronor.

28:o. Till ny byggnad för den patologisk-anatomiska institutionen i Lund och inköp af tomtplats dertill har Kongl. Maj:t begärt ett anslag af 81,000 kronor, hvaraf under år 1885 skulle utgå 50,000 kronor.

Anhållan om anslag till uppförande af en ny byggnad för ofvan omnämnda ändamål har af de akademiska myndigheterna gjorts allt ifrån år 1876, och i statsrådsprotokollet (sid. 29—32) lemnas en utförlig redogörelse för de förhållanden, på grund af hvilka nybyggnaden ansetts företrädesvis vara påkallad. Denna redogörelse, hvilken det skulle blifva allt för vidlyftigt att här återgifva, och till hvilken Utskottet derföre får hänvisa, gifver

Angående anslag till en ny byggnad för den patologisk-anatomiska institutionen i Lund.
[22.]

klart vid handen, att de lokaler, som för närvarande stå till buds, äro af den beskaffenhet, att den patologisk-anatomiska undervisningen nära nog omöjliggöres; och då af sådan anledning det så mycket mindre lärer kunna ifrågakomma att vägra beviljandet af de för beredande af mera tjenliga lokaler erforderliga medlen, som de nuvarande lokalernas olämplighet särskildt blifvit af Riksdagens senast (år 1883) församlade revisorer (sid. 208 i revisionsberättelsen) framhållen, har Utskottet ansett sig icke behöfva utförligare motivera en hemställan om Riksdagens medgifvande dertill, att en nybyggnad för institutionen får företagas och om beviljande af de därför nödiga medlen.

Beträffande beskaffenheten af den nybyggnad, som afses, lemnas i statsrådsprotokollet (sid. 32—33) derom följande upplysningar: att en hufvud- och en annan mindre byggnad skulle komma att uppföras, af hvilka den förra skulle i nedra våningen innehålla: ett stort rum för experimentelt patologiska arbeten, två arbetsrum för extra ordinarie professorn, ett rum som åtminstone tills vidare skulle användas till biblioteks- och läsrum, ett mindre rum för amanuensen, ett litet rum till verkstad och förvaringsrum för gröfre utensilier, två boningsrum och kök för vaktmästaren, ett litet magasin samt ett större rum, afsedt till laboratorium för hygieniska undersökningar och arbeten af mera kemisk natur m. m., samt i öfra våningen: en rymlig föreläsningssal, två arbetsrum för ordinarie professorn, ett större rum för mikroskopiska undersökningar och finare arbeten af lärjungarne, ett förvaringsrum för reagentier, apparater och utensilier m. m., ett mindre rum för preparatens första behandling och allehanda gröfre arbeten, en obduktionssal samt ett större och ett mindre museirum. I källarvåningen skulle inredas förvaringsrum för bränsle och andra materialier, hushållskällare för vaktmästaren samt en fullständigt isolerad och med egen ingång försedd likkällare, som genom hiss och en spiraltrappa skulle ställas i förbindelse med obduktionslokalen. Den senare af de båda här ofvan omförmälda byggnaderna skulle innehålla begravningskapell och svepningsrum.

Kostnaden för dessa båda byggnader har beräknats, i rundt tal, till 75,000 kronor, samt ritningarna blifvit af Öfverintendentsembetet granskade, hvarvid mot de samma gjorts endast ett par obetydliga anmärkningar. Kostnadsbeloppet kommer emellertid att ökas med 6,000 kronor för byggnadstomt, hvartill för detta ringa belopp af länslasaretsdirektionen i Lund samt Malmöhus läns landsting på vissa vilkor redan förvärfvats passande område.

Hela kostnadssumman för byggnaderna skulle således uppgå till 81,000 kronor, men härtill lärer, enligt hvad i statsrådsprotokollet vidare förmäles, framdeles komma att läggas utgifterna för inredning och anskaffande af vetenskaplig materiel för institutionen. För dessa senare ändamål har kostnaden antagits komma att uppgå till 10,000 kronor, men närmare utredning

om storleken af detta anslagsbehof har ansetts först längre fram kunna åstadkommas.

På grund af hvad Utskottet nu anfört får Utskottet hemställa,

att Riksdagen må till ny byggnad för den patologisk-anatomiska institutionen i Lund och inköp af tomtplats dertill bevilja ett anslag af 81,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1885 anvisa 50,000 kronor.

Angående
anslag till in-
köp af en
vertikalcirkel
för det astro-
nomiska
observatoriet
i Upsala.
[23.]

29:o. Till inköp af en vertikalcirkel för det astronomiska observatoriet i Upsala har af Kongl. Maj:t begärts ett extra anslag af 6,000 kronor; och under åberopande ej mindre af de i statsrådsprotokollet (sid. 34 och 35) anförda skälen för berörda framställning än äfven deraf att, enligt hvad Utskottet inhemtat, det nuvarande observatoriet hitintills för inköp af instrument icke erhållit andra statsmedel än ett på 1850-talet gifvet anslag å 10,000 kronor, samt att den ifrågavarande vertikalcirkeln erfordras till komplettering af ett till observatoriet af enskild person i utlandet donerad tidsbestämningsinstrument, äfvensom slutligen att observatoriet måst understödjas genom bidrag af universitetets egna medel för tillgodoseende af en del angelägna behof, för hvilka statens mellankomst sannolikt eljest skulle hafva tagits i anspråk, hemställer Utskottet,

att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, må till inköp af en vertikalcirkel för det astronomiska observatoriet i Upsala bevilja på extra stat för år 1885 ett anslag af 6,000 kronor.

Angående
anslag för
tryckning af
anställda
zonobserva-
tioner.
[24.]

30:o. Slutligen har Kongl. Maj:t för offentliggörande i tryck af vissa vid astronomiska observatoriet i Lund anställda zonobservationer äskat ett anslag af 9,000 kronor, hvaraf år 1885 skulle utgå 3,000 kronor. De sålunda åsyftade observationerna äro de, till hvilkas verkställande Riksdagen för de fem sistförflutna åren anvisat medel.

Herr Friherre *R. Klinckowström* har i den af honom inom Första Kammaren väckta motionen N:o 3, af skäl att utgiften borde kunna bestridas af anslaget till lärda verks utgifvande eller ock af universitetets egna medel, yrkat, att detta anslag icke måtte beviljas; men då i statsrådsprotokollet (sid. 35 och 36) den nu gjorda framställningen synes vara fullt tillfredsställande motiverad, hvaremot till stöd för motionärens förslag, särdeles om det sammanställes med hans i annan motion gjorda yrkande derom, att anslaget till lärda verks utgifvande skulle upphöra att vara reservations-

anslag, icke blifvit förebragt tillfyllestgörande utredning derom, att universitet i Lund för närvarande eger medel att bekosta de för nu ifrågavarande ändamåls vinnande nödiga utgifterna, eller att detta kan förmedelst bidrag från det i motionen antydda statsanslaget ernås, så föranlåtes Utskottet hemställa,

att Riksdagen må till offentliggörande i tryck af vissa vid astronomiska observatoriet i Lund anställda zonobservationer bevilja ett anslag af 9,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 3,000 kronor.

31:o. Under anslagstiteln »universiteten» är slutligen af Herr *E. Thomasson* i en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 24) yrkadt, att Riksdagen ville bevilja ett anslag å 30,000 kronor till bibliotekshusets i Lund ändamålsenliga inredning för bibliotekets behof och för anbringande derstädes af värmeledningsapparat, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bibliotekariens till det större akademiska konsistoriet afgifna, i motionen intagna förslag, samt medgifva, att å anslaget möjligen uppkommande öfverskott må användas antingen till ökande af bibliotekets lösa inredning eller till bekostnad af arbetshjelp vid inflyttning i de nyinredda bibliotekslokalerna.

Angående anslag till inredning och anbringande af värmeapparat i bibliotekshuset i Lund.

Till stöd för det i motionen uppgifna behovet af detta anslag åberopas i första rummet följande af den nyligen utnämnde bibliotekarien hos det större akademiska konsistoriet gjorda framställning:

»Sedan lång tid tillbaka har bristen på nödigt utrymme i universitetsbibliotekets boksalar äfvensom på lämplig expediti- och arbetslokal varit ett känt och allmänt öfverklagadt faktum. Redan 1873 väcktes på denna grund af dåvarande bibliotekarien fråga om utvidgande af dess lokaler; och såsom ett väsentligt skäl för uppförandet af en ny universitetsbyggnad anfördes redan då önskvärdheten, att universitetsbiblioteket kunde komma i tillfälle att öfvertaga de i biblioteksbyggnadens bottenvåning belägna, för andra universitetets behof upptagna lokaler. Uppförandet af en särskild ny biblioteksbyggnad ansågs nemligen, af ekonomiska skäl, icke böra ifrågakomma. I den omfattande byggnadsplan, som 1874 uppgjordes och som omsider vid 1877 års riksdag föranledde beviljandet af nödigt byggnadsanslag, ingick äfven ursprungligen anbringandet af värmeledning i biblioteksbyggnaden. Då emellertid en inskränkning af det ursprungliga kostnadsförslaget visade sig nödig, uteslöts derifrån bland annat den ifrågavarande värmeledningen, och frågan om dess anbringande blef tills vidare uppskjuten. Innan det nya universitetshuset var färdigt och de ifrågavarande lokalerna i biblioteksbygg-

nadens bottenvåning för bibliotekets behof kunde tagas i anspråk, kunde någon förändring i de bestående förhållandena icke heller lämpligen genomföras. Frågan om dessa lokalers inredning och uppvärmning har på denna grund måst förblifva hvilande.

Under den tid af mera än ett årtionde, som förflutit, sedan frågan om utvidgning af bibliotekets lokaler först framställdes såsom en oafvislig nödvändighet, har emellertid bokförrådet ständigt ökat, det växande antalet af universitetets medlemmar har gjort frånvaron af arbets- och läsrum för besökande ständigt mera känbar, och i de öfverfyllda boksalarne har hvarje arbete inom biblioteket af dess tjänstemän utöfver de löpande göromålen blifvit så godt som omöjligt. Äfven dessa sistnämnda hafva endast med yttersta svårighet kunnat uppehållas. Det enda 2 trappor upp belägna rum, som under den kalla årstiden kan uppvärmas, har måst tjena till vistelseort för samtliga bibliotekets tjänstemän och dess vaktmästare, samtidigt med att det måst användas till expeditjonsrum för alla lånebesökande och till läsrum för studerande.

Betydliga delar af bibliotekets samlingar hafva måst magasineras på vinden, och det stöter ej sällan på de yttersta svårigheter att i sitt systematiska sammanhang placera nyinkommande litteratur — allt på grund af bristande utrymme. Näppeligen torde något större offentligt bibliotek, åtminstone i norra Europa, finnas, som arbetar under så ogynsamma yttre förhållanden.

Behofvet af att tillgodogöra sig de lokaler, som genom uppförandet af universitetsbyggnaden blifvit lediga och som utan väsentligare förändringar kunna användas till biblioteks- och arbetsrum, är sålunda obestriddligt.

Genom deras ändamålsenliga inredning kan ett utrymme vinnas, som synes böra blifva tillräckligt för den närmaste framtiden, helst om hela eller någon större del af det gamla universitetshuset får för bibliotekets behof disponeras.

Biblioteksbyggnadens bottenvåning består af en större sal (universitetets gamla fest-auditorium, den så kallade Carolina-salen), en vestibul, samt ett större och tvenne mindre rum, i hvilka förr universitetets historiska museum varit inrymdt. Med afseende på dessa lokalers användning får jag vördsamt föreslå följande:

1) »Carolina-salen» inredes till en boksal genom anbringande af hyllor från golf till tak längs åt alla väggytor och tvärs öfver golfvet mellan fönstren, från hvilka tillräckligt ljus erhålles.

2) I historiska musei gamla lokal — byggnadens östra del — inredes dels en tambur, det mindre rummet mot söder, hvarest vaktmästaren, som har tillsyn öfver besökandes öfverplagg, lämpligen erhåller sin arbetsplats,

dels en läsesal, hvartill den rymliga och ljusa lokalen i byggnadens östra gavel synnerligen väl lämpar sig, *dels* slutligen en låne- och expeditiionslokal — det mindre rummet mot norr — hvilken genom anbringande af en dörr sättes i sammanhang med tamburen, som för närvarande är derifrån skild genom en cloisonvägg.

3) I vestibulen inredes närmast fönstren tvenne mindre arbetsceller för de tjänstemän, hvilka äro sysselsatta med katalogskrifning, emottagande och granskning af ny ankommande litteratur m. m. som till bibliotekets inre förvaltning hörer. För vinnande af nödig belysning i den del af vestibulen, som är belägen närmast ingången, förses väggarne till dessa arbetsrum med fönster af mattslipadt glas. Vid ena sidan af denna förstuga eller yttre tambur anbringas ett toaletterum för besökandes och tjänstemäns bekvämlighet.

Hela detta rum förses med brädgolf.

4) I expeditiionslokalen och det närmast tjänsterummet belägna hörnet af Carolina-salen anbringas spiraltrappor af jern till bibliotekets öfre våningar. Den i tornet befintliga, i hög grad vanprydliga och eldfarliga trätrappan, hvilken icke vidare kommer att af allmänheten begagnas och som äfven af tjänstemännen endast undantagsvis torde komma att användas, afstänges vid ingången till vestibulen. En dörr anbringas å detta stängsel.

5) Lös inredning, bestående af bokhyllor, arbets- och skrifbord, stolar och så vidare för läsesal, expeditiionslokal och tjänstemännens arbetsrum, anskaffas i mån af behof. Genom förflyttning af låne-, expeditiions- och arbetsrum till byggnadens bottenvåning blir det nuvarande enda arbetsrummet i dess öfversta våning ledigt att användas till boksal, liksom äfven den så kallade Kanslersalen i mellanvåningen genom bortflyttande af de der befintliga porträtten erbjuder ett icke obetydligt utrymme för böckers uppställning. Hyllor böra derfor i dessa båda rum anbringas längs åt väggarne samt i deras midt (inåt från fönsterväggen). För att förekomma olägenheterna af den ökade belastningen af dessa båda öfver hvarandra belägna rum, anbringas jernpelare, hvilka inklädas i hyllorna så väl i dessa rum som i den nedanför belägna vestibulen, samt en murad pelare i källaren derunder.

En beräkning af kostnaden för denna nya inredning af bibliotekets lokaler, hvori äfven ingår hela byggnadens förseende med dubbelfönster — något som är så mycket nödvändigare, som de nu befintliga fönstren äro ytterst otäta och bristfälliga — samt uppförande af hyllor i nedersta våningen af det gamla universitetshuset, har på min begäran blifvit verkställd af byggnadskonduktören Svensson. Detta kostnadsförslag, hvilket härmed bifogas, uppgår till en summa af 14,588 kronor 10 öre.

Ett oeftergiftigt vilkor för genomförandet af dessa förändringar och möjliggörande af de arbeten inom biblioteket med dess tidsenliga katalogisering och ordnande, hvilka ej längre böra och kunna uppskjutas, är emellertid byggnadens försende med värmeledning i alla dess lokaler.

Så väl Kongl. biblioteket i Stockholm som universitetsbiblioteket i Upsala äro försedda med värmeledningsapparat. Af erfarenhet kan jag intyga fördelarne deraf, icke blott ur synpunkten af tjänstemännens välbefinnande, hvarvid dock äfven torde fästas något afseende, utan äfven för biblioteksarbetets fortgång. Då hvarje bokcell genom uppvärmning kan användas såsom ett arbetsrum hela året om, ligger det i sakens natur, att arbetet kan pådrivas med vida större skyndsamhet. Så väl tjänstemän som besökande blifva på detta sätt, i en helt annan grad förtrogna med boksamlingen, än då vistelsen i boksalarne omöjliggöres genom en temperatur, som under en stor del af året håller sig under eller omkring fryspunkten.

På min anmodan har Kockums mekaniska verkstads aktiebolag aflemmat ett förslag till biblioteksbyggnadens uppvärmning medelst ett så kalladt medeltrycksvarmvattensystem, hvilket förslag jemte tillhörande ritning och skrifvelse i ämnet härmed bifogas. Eldstaden för denna värmeledning skulle enligt detta förslag anbringas å källaren under byggnadens östra del, och till förekommande af eldfara skulle hvalf mellan jernbanskenor slås öfver värmeledningsapparaten derstädes. Kostnaden för värmeledningen och dess uppsättning samt godsets transport till Lunds jernvägsstation skulle, enligt gjordt anbud, uppgå till 10,300 kronor. Apparatens inmurning, uppförande af skorsten, inläggning af cementgolf i källaren m. m., hvilket icke ingår i detta anbud, har af byggnadskonduktör Svensson, på sätt hans bilagda kostnadsförslag utvisar, beräknats uppgå till 4,066 kronor 30 öre.

I det gamla universitetshusets nedra våning skulle lämpligen tills vidare kunna förvaras sådana bibliotekets tillhörigheter eller deposita, hvilka icke i egentlig mening tillhöra dess samlingar eller endast undantagsvis användas, såsom t. ex. de derstädes deponerade delarne af Malmö länsarkiv, upplaget af universitetets årsskrift och af samling af Sveriges gamla lagar, äldre utländska tidskriftserier o. s. v. I en framtid torde visserligen denna byggnad i sin helhet komma att för universitetsbibliotekets behof erfordras och kan då lämpligen genom en sammanbyggnad förenas med nuvarande biblioteksbyggnaden. Tills vidare, möjligen för ett eller annat årtionde, torde dock utrymmet utan denna tillökning, hvilken skulle medföra en kostsam nybyggnad, komma att visa sig tillräckligt. Genom utförandet af dessa anordningar skulle sålunda vinnas:

en för allmänheten lätt tillgänglig, i byggnadens centrum belägen

expeditionslokal för utlåning samt ett särskildt, dermed i sammanhang stående, rymligt och ljusst *läsrum*:

arbetsrum för tjenstemännen, samt en *tambur*, som på samma gång är vaktmästarens arbetsplats;

hela bibliotekslokalens tillgänglighet året om genom dess uppvärmning samt deraf följande ökad skyndsamhet i biblioteksarbetenas bedrivande, samt slutligen:

utrymme för boksamlingens systematiska uppställning och tidsenliga ordnande.

Sammanlagda kostnaden för dessa anordningar skulle enligt de bilagda kostnadsberäkningarna uppgå till 28,954: 40, eller i rundt tal till 30,000 kronor.

Det ringa öfverskott, som möjligen skulle kunna uppstå, skulle lämpligen kunna användas till ökande af bibliotekets lösa inredning eller till bestridande af arbetshjelp vid inflyttningen i de nyinredda lokalerna.

Under förhoppning att Konsistorium tackes vid denna framställning fästa afseende, tillåter jag mig att till slut erinra om vigten af att någon åtgärd *med det allra snaraste* vidtages för afhjelpande af de svårigheter, under hvilka biblioteket arbetar. De hafva länge utgjort ett hinder för denna institution att, såsom önskvärdt varit, fylla sitt ändamål i forskningens och studiernas tjänst; de hota för närvarande att göra en af universitetets dyrbaraste samlingar i det närmaste otillgänglig. Med hvarje år — för att icke säga med hvarje månad — ökas genom bibliotekets tillväxt dessa olägenheter; och ju längre tillgodoseendet af dessa behof uppskjutes, desto större tid och desto betydligare kostnad kommer att behövas för det ändamålsenliga ordnandet af de i trånga och obehväma lokaler hopade bokmassorna.»

För frågans behandling hos de akademiska myndigheterna lemnas i motionen följande redogörelse:

»Sedan universitetets drätselnämnd, hörd öfver denna framställning, vitsordat behovet af så väl den föreslagna förändrade inredningen som anbringandet af uppvärmningsapparat, men ådagalagt att universitetet sjelft ej egde medel till bestridande af kostnaden för förslaget genomförande, beslöt konsistoriet den 10 uti innevarande månad att ingå med underdånig hemställan om utverkande af statsanslag för ändamålet å 30,000 kronor.

Uti sin underdåniga skrifvelse härom yttrar konsistoriet, att det vid aflåtandet sistlidne Juni månad af sin framställning om beredande af statsanslag för universitetets behof varit betänkt på att jemväl framhålla angelägenheten af anslag för förändrad inredning af bibliotekshuset äfvensom för anskaffande af värmeledning, men att konsistoriet ansett sig ej böra upptaga denna begäran bland sina riksdagspetita, vid det förhållande att biblio-

tekarietjensten för tillfället var ledig, och konsistoriet ville afvakta yttrande i ämnet af den, som komme att till befattningen utnännas.

Sedan emellertid den nye bibliotekarien med dylikt yttrande inkommit, anhölle nu konsistoriet i underdånighet, att Kongl. Maj:t täcktes »vid betraktande af de stora och på universitetets allmänna uppgift djupt inverkan- de svårigheter, med hvilka biblioteket för närvarande har att kämpa, aflåta nådig proposition till Riksdagen om beviljandet af ett anslag till ofvan upp- gifna belopp och ändamål.»

Af hvad sålunda blifvit i ärendet anfördt synes framgå:

att biblioteket icke kan fylla sin bestämmelse utan vidgadt utrymme och uppvärmning;

att fullständig plan för genomförande af de nödiga förändringarne äfven- som ritningar och kostnadsförslag finnas uppgjorda;

att hvarje uppskof försvårar de förefintliga olägenheterna och ökar kostnaden för deras ändtliga afhjelpande; och

att det skulle innebära misshushållning med statens egendom att lata de för bibliotekets utvidgning afsedda och därför väl behöfliga lokalerna än vidare stå obegagnade.

Sedan under ärendets behandling till Utskottet öfverlemnats alla till detsamma hörande handlingar, såsom ritningar och kostnadsförslag m. m., har Utskottet derjemte satts i tillfälle att taga del af ett af Öfverintendents- embetet till Kongl. Maj:t den 12 sistlidne Februari angående berörda rit- ningar och kostnadsförslag afgifvet utlåtande, hvaruti embetet framställt åt- skilliga detaljmärkningar i syfte att något komplettera de afgifna förslagen. Utförandet af de afvikelser, embetet ansett erforderliga, skulle emellertid icke göra det begärda anslagsbeloppet otillräckligt, hvadan ur denna synpunkt icke bör kunna uppstå någon betänklighet vid att bevilja, hvad som begärts. Och torde detta lämpligast böra ske på det sätt, att beloppet ställes till Kongl. Maj:ts förfogande, på det Kongl. Maj:t måtte blifva i tillfälle att efter verkställd pröfning af handlingarna i ärendet förordna om medlens an- vändande på tjenligaste sätt. Visserligen skulle det häremot kunna erinras, att ett tillstyrkande af förevarande förslag står i strid med den hittills i allmänhet tillämpade grundsatsen, att liknande framställningar rörande stats- institutioner icke böra afgöras inuan Kongl. Maj:t i ämnet afgifvit förslag, men då i detta fall tydligen ådagalagts, att Kongl. Maj:t icke *kunnat* vara i tillfälle att i sammanhang med öfriga till denna hufvudtitel hörande ärenden taga förevarande fråga i öfvervägande, och då densammans snara lösande synes vara af vigt, har Utskottet trott sig nu böra göra en afvikelse från berörda grundsats samt således förorda motionen.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot motionärens framställning om användningen af möjligen uppkommande öfverskott, hemställer alltså,

- a) att Riksdagen må på extra stat för år 1885 till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 30,000 kronor, att användas till bekostande af bibliotekshusets i Lund ända målsenliga inredning för bibliotekets behof samt till anbringande derstädes af värmeledningsapparat, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med derom af större akademiska konsistoriet gjordt förslag och med rätt för Kongl. Maj:t att i ritningarna och kostnadsförslaget göra de jemkningar, som utan anslaget öfverskridande kunna finnas nödiga eller lämpliga; samt
- b) att Riksdagen må medgifva, att å anslaget möjligen uppkommande öfverskott må användas antingen till ökande af bibliotekets lösa inredning eller till bekostnad af arbets-hjelp vid inflyttning i de nyinredda bibliotekslokalerna.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

32:o. Till arfvode åt en amanuens vid Karolinska mediko-kirurgiska institutets gynekologiska klinik är af Kongl. Maj:t begärdt ett extra anslag af 900 kronor; och hemställer, i likhet med hvad under flere år egt rum, Utskottet,

*Angående
anslag till
arfvode åt en
amanuens vid
Karolinska
mediko-kirurgiska institutets
gynekologiska
klinik.
[25.]*

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 900 kronor till arfvode åt en amanuens vid Karolinska mediko-kirurgiska institutets gynekologiska klinik.

33:o. I enlighet med Kongl. Maj:ts framställning får Utskottet hemställa,

att Riksdagen må till ny byggnad för Karolinska mediko-kirurgiska institutets anatomiska, histologiska, fysiologiska och hygieniska institutioner samt farmakologiska samlingar på extra stat för år 1885 anvisa återstoden af redan beviljade medel, 315,000 kronor, eller 115,000 kronor.

*Angående
anvisande af
återstoden af
det till en ny
byggnad för
Karolinska
institutet be-
viljade anslag.
[26.]*

Allmänna läroverken.

34:o. Till löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken, efter samma grunder som den för innevarande år beviljade, har Kongl. Maj:t begärt ett extra anslag för år 1885 af 336,975 kronor; och hemställer Utskottet,

Angående anslag till löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken.
[27.]

att Riksdagen må till löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken, efter samma grunder som den för innevarande år beviljade, för år 1885 anvisa ett extra anslag af 336,975 kronor.

35:o. Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer Utskottet,

Angående anslag till resestipendier åt lärare i lefvande språk.
[28.]

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 6,000 kronor till resestipendier åt lärare i främmande lefvande språk.

36:o. På sätt vid flere föregående riksdagar egt rum, hemställer Utskottet,

Angående anslag till arfvoden åt extra lärare.
[29.]

att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, må på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 40,000 kronor till arfvoden åt extra lärare vid de allmänna läroverken.

Högre lärarinneseminariet.

37:o. På grund af hvad Kongl. Maj:t under denna anslagstitel föreslagit hemställer Utskottet,

Angående anslag till löneförbättring vid högre lärarinneseminarier.
[30.]

att Riksdagen för beredande åt lärare och lärarinnor vid högre lärarinneseminariet af löneförbättring för år 1885 efter samma grunder, som den för innevarande år beviljade, må på extra stat för nästkommande år uppföra ett anslag af 4,000 kronor.

Pedagogier.

38:o. I enlighet med derom gjord nådig framställning hemställer Utskottet,

Angående anslag för löneförbättring vid pedagogier.
[31.]

att till löneförbättring åt lärarne vid de en- och tvåklassiga pedagogierna må på extra stat för år 1885 anvisas ett belopp af 8,750 kronor.

Folkundervisningen.

39:o. Till löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskolelärarseminarierna samt till arfvoden åt teckningslärare för extra tjenstgöring och extra arfvoden åt musiklärare vid dessa seminarier, efter samma grunder, som blifvit bestämda för innevarande år 1884, har Kongl. Maj:t för år 1885 äskat ett extra anslag af 33,300 kronor; och då samma skäl, som föranledt Riksdagen att för år 1884 bevilja medel till sådan löneförbättring m. m., fortfarande äro för handen, hemställer Utskottet,

Angående anslag till löneförbättring åt lärare vid folkskolelärarseminarierna.

[82.]

att Riksdagen för ofvan uppgifna ändamål må på extra stat för år 1885 anvisa äskade beloppet 33,300 kronor.

40:o. Kongl. Maj:ts framställning att Riksdagen måtte till löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskolor anvisa för år 1885 såsom förslagsanslag det belopp af 180,000 kronor, som för innevarande år i riksdagen uppförts för detta ändamål, har här ofvan under punkten 12:o blifvit behandlad; hvarom Utskottet således här endast får

Angående anslag till löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskolor.

[33.]

erinra.

41:o. För år 1884 har Riksdagen anvisat ett belopp af 15,000 kronor till understöd åt mindre bemedlade, vare sig manliga eller qvinliga, lärjungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel, och genom cirkulär den 29 Juni 1883 har Kongl. Maj:t meddelat närmare föreskrifter rörande hvad som vore att iakttaga för erhållande af andel i berörda anslag. Med erinran härom får Utskottet hemställa,

Angående anslag till understöd åt lärjungar vid folkhögskolor.

[31.]

att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t vid innevarande riksdag föreslagit, må på extra stat för år 1885 till understöd åt mindre bemedlade lärjungar, manliga eller qvinliga, vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel, anvisa äskade beloppet 15,000 kronor.

De tekniska läroverken.

Angående anslag till komplettering af inredningen och den lösa undervisningsmaterielen å den kemiska afdelningen äfvensom till vissa nya maskiner m. m. för den mekaniska verkstaden vid tekniska högskolan.

42:o. För nedan uppgifna ändamål har Kongl. Maj:t äskat följande anslag, nemligen:

dels till komplettering af inredningen och den lösa undervisningsmaterielen på tekniska högskolans kemiska afdelning.....	kronor 10,000: —
och dels till anskaffande af åtskilliga maskiner och redskap för samma högskolas mekaniska verkstad	» 14,000: —
eller tillsammans	kronor 24,000: —

Af den i statsrådsprotokollet (sid. 39 och 40) lemnade utredningen angående de begärda anslagen framgår, att dessa skulle användas till följande ändamål,

anslaget för den *kemiska afdelningen*:

[35.]

till inredning dels af ett rum för kemiskt-tekniska samlingar och ett materialrum för vissa kärl och kemikalier, dels ock af förvaringsskåp för dyrbarare och ömtåligare apparater och värdefullare kemikalier	kronor 2,910: —
till inrättande och förbättrande af åtskilliga behöfliga ugnar	» 1,400: —
till anskaffande af förvaringsskåp i det analytiska laboratoriet m. m.	» 1,190: —
till apparater m. m. för föreläsningarna	» 1,000: —
till instrument och apparater för begagnande å laboratoriet	» 3,500: —
tillsammans	kronor 10,000: —

och anslaget till den *mekaniska afdelningen* för anskaffande dels af några nya arbetsmaskiner och redskap för att kunna göra den å verkstaden meddelade undervisningen i bearbetning af metaller och trä mera fruktbarande, dels af en ny ångmaskin, som vore fullt lämplig för anställande af indikator- och dynamometerförsök, i hvilka det vore af stor vigt, att eleverna finge deltaga och erhålla öfning, och dels af några andra för utförandet af mekaniska försök nödiga apparater.

Hänvisande till hvad i statsrådsprotokollet finnes anfördt till ådagaläggande af anslagens behöflighet, hemställer Utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa
a) till komplettering af inredningen och den lösa undervis-

ningsmaterielen på tekniska högskolans kemiska afdelning 10,000 kronor, och

- b) till anskaffande af åtskilliga maskiner och redskap för tekniska högskolans mekaniska verkstad 14,000 kronor.

43:o. Till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor är å riksstaten för innevarande år, liksom för åren 1882 och 1883, uppfördt ett extra anslag af 25,000 kronor; och har Kongl. Maj:t nu begärt samma belopps anvisande till detta ändamål jemväl för nästkommande år.

Angående anslag till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor.

[36.]

Utskottet, som ej haft något att häremot erinra, hemställer,

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa ett anslag af 25,000 kronor till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

44:o. Enär något förslag till definitiv löne reglering för provinsialläkare ännu icke kunnat framläggas, har Kongl. Maj:t, i likhet med hvad vid 1883 års riksdag egde rum, för tillfällig löneförbättring åt provinsialläkare, att, enligt hvad i statsrådsprotokollet (sid. 41) meddelas, utgå såsom tjänstgöringspenningar, begärt ett anslag å 20,000 kronor; och får Utskottet jemte meddelande, att vid fördelningen af det för innevarande år anvisade beloppet 38 provinsialläkare erhållit löneförbättring med 500 kronor hvar, och 1 med 1,000 kronor, hemställa,

Angående tillfällig löneförbättring åt provinsialläkare.

[37.]

att Riksdagen må bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit och således på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 20,000 kronor för tillfällig löneförbättring åt provinsialläkare.

45:o. Sedan Utskottet här ofvan under punkten 18:o i detta utlåtande hemställt om bifall till Kongl. Maj:ts framställning i fråga om inrättande i hufvudstaden af en poliklinik för tandsjukdomar samt om beviljande af därför äskade medel, så får Utskottet, med hänvisning till den dervid lemnade utredningen och under förutsättning att anslaget till berörda poliklinik varder beviljad, hemställa,

Angående anslag till anskaffande af instrument och mobilier för en poliklinik för tandsjukdomar.

[38.]

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, på extra stat för år 1885 anvisa ett

belopp af 2,415 kronor till anskaffande af erforderliga instrument och mobilier för den här ofvan omförmälda polikliniken för tandsjukdomar.

Veterinärundervisningen.

*Användande
anslag till
veterinärin-
rättningen i
Skara.*
[39.]

46:o. För uppehållande af undervisningen vid veterinärinrättningen i Skara anvisade senaste Riksdag, i likhet med flera föregående år, på sätt Kongl. Maj:t äskat, å extra stat för innevarande år en summa af 12,900 kronor; hvarefter Kongl. Maj:t under den 29 Juni 1883 förordnat, att den genom nådigt bref den 23 Januari 1880 för samma år fastställda utgiftsstat för veterinärinrättningen skulle, med iakttagande af de i nådigt bref den 28 Maj sistnämnda år i afseende på denna stats tillämpning gifna särskilda föreskrifter, lända till efterrättelse äfven för innevarande år. Härjemte har Kongl. Maj:t anbefalt Medicinalstyrelsen att inkomma med underdånigt yttrande och förslag antingen i fråga om inrättningens definitiva ordnande på ordinarie stat eller ock derom, huru vida samma inrättning kunde böra upphöra och i sådant fall, huru dertill anslagna donationer borde för afsedda ändamål användas.

Då emellertid det sålunda infordrade förslaget ännu icke hunnit inkomma, men antagas borde, att för fortsatt uppehållande af undervisningen vid veterinärinrättningen i Skara under nästkommande år skulle erfordras enahanda anslag som tillförene, så har i anledning häraf Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till undervisningens uppehållande vid veterinärinrättningen i Skara bevilja för år 1885 ett belopp af 12,900 kronor; och hemställer Utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 12,900 kronor till undervisningens uppehållande vid veterinärinrättningen i Skara.

Vetenskapsakademien.

*Angående
anslag till
underhåll af
den zoologiska
stationen vid
Kristineberg.*
[40.]

47:o. I likhet med hvad vid flere föregående riksdagar egt rum, hemställer Utskottet,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må på extra stat för år 1885 bevilja ett belopp af 2,000 kronor att ställas till Vetenskapsakademiens förfogande för att användas till underhåll af den zoologiska stationen vid Kristineberg i Göteborgs och Bohus län.

48:o. Vid sistlidet års riksdag beviljades, efter derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, ett anslag af 12,000 kronor, hvaraf $\frac{1}{4}$ eller 3,000 kronor anvisades på extra stat för innevarande år att efter Vetenskapsakademins förfogande användas till aflönande af räknebiträden för numerisk tillämpning af en af Professoren J. A. H. Gyldén utarbetad teori för himlakropparnes rörelser; och har Kongl. Maj:t, i enlighet med Vetenskapsakademins framställning, för samma ändamål för nästkommande år äskat ett extra anslag af 3,000 kronor.

Angående anslag för aflönande af biträden till numerisk tillämpning af en teori för himlakropparnes rörelser.

[41.]

Då häremot ej varit något att erinra, hemställer Utskottet, att Riksdagen må af det för aflönande af räknebiträden för numerisk tillämpning af en af Professoren J. A. H. Gyldén utarbetad teori för himlakropparnas rörelser beviljade anslaget, 12,000 kronor, på extra stat för år 1885 anvisa en fjerdedel, eller 3,000 kronor, att efter Vetenskapsakademins förfogande för ändamålet tillhandahållas Professoren Gyldén.

49:o. Till ny byggnad för naturhistoriska riksmuseum har Kongl. Maj:t begärt ett anslag af 240,000 kronor, hvaraf på extra stat för år 1885 skulle utgå 39,000 kronor.

Anslag till uppförande af en ny byggnad för naturhistoriska riksmuseum.

I statsrådsprotokollet (sid. 43 och 44) meddelas följande utredning i ärendet:

[42.]

»Efter hemställan af intendenterne vid det under Vetenskapsakademins inseende ställda naturhistoriska riksmuseum, har bemälda akademi uti skrifvelse den 12 September nästlidna år anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes, för afhjelpande af museets trångmål i afseende på utrymme för dess samlingar, till näst sammanträdande Riksdag aflåta proposition om beviljande af erforderligt anslag till uppförande af en museibygnad å den för ändamålet af staten förvärfvade egendomen i kvarteret Grönlandet södra inom Adolf Fredriks församling i hufvudstaden, enligt härför upprättade ritningar och kostnadsförslag.

I detta ärende har akademien i underdånighet erinrat: att hon med skrifvelse den 11 September 1878 understält Kongl. Maj:ts nådiga pröfning en fullständig, genom utförliga ritningar förtydligad plan till successivt byggande för riksmuseets räkning af hela den ifrågavarande tomten, med framställning tillika om proposition till Riksdagen angående beviljande af medel, efter uppgjord kostnadsberäkning, till belopp af 736,000 kronor, fördelade på fyra byggnadsår, för uppförande af museibygnader till en början endast å halfva tomten; men att, då denna framställning, som förnyats åren 1879 och 1880, icke lyckades vinna nådigt afseende, akademien, hvilken

trodde grunden dertill vara, att den för ändamålet begärda summan till äfventyrs kunde anses för statsverket på en gång allt för betungande, i skrifvelse den 14 September 1881 framlade en i så måtto förändrad byggnadsplan, att till en början skulle uppföras endast en enkel byggnad utefter tomtens vestra gränslinie, Drottninggatan, hvilken byggnad skulle, enligt upprättade ritningar och tillhörande beräkning, kräfva en kostnad af 240,000 kronor, fördelade på tre byggnadsår, och vore egnad att för ett eller annat tiotal år afhjelpa de mest trängande behofven af utrymme vid museet, sedan hjälpliga lokaler dels för museets etnografiska samling och dels för dess hvaldjursskelett blifvit inom redan befintliga byggnader i samma egendom tills vidare beredda.

Den sålunda ifrågasatta nybyggnaden skulle anordnas så, att den komme att utgöra en integrerande del af den större plan, som, uppgjord för hela tomtens bebyggande, blifvit framställd i akademiens förutnämnda underdåniga skrifvelse den 11 September 1878 med dertill hörande ritningar; och i densamma, omfattande fyra våningar under taklisten, skulle inrymmas: i bottenvåningen och jordvåningen den mineralogiska afdelningen med tillhörande arbetsrum för afdelningens intendent jemte två rum till vaktmästarebostad; i våningen en trappa upp den entomologiska afdelningen med intendents arbetsrum samt af den botaniska den Regnelliska samlingen af Brasilianska växter jemte de Kapska och Vestindiska herbarierna äfvensom den Brasilianska anatomisk-morfologiska samlingen; och i våningen två trappor upp af den botaniska afdelningen de Skandinaviska, arktiska och allmänna herbarierna, Skandinaviska samt allmänna anatomisk-morfologiska samlingarne äfvensom samlingarne af mikroskopiska preparat och exsiccater jemte arbetsrum för intendenten. Vindsrummen åter vore ämnade dels till arbetsrum och förvaringsrum för dupletter, dels till provisorisk lokal för de paleofytologiska samlingarne.

Med åberopande af denna sin framställning af den 14 September 1881 med dertill hörande, af akademiens arkitekt F. A. G. Dahl upprättade ritningar och kostnadsförslag, har akademien nu, likasom äfven år 1882, i underdånighet hemställt, det Eders Kongl. Maj:t täcktes af Riksdagen äska för ifrågavarande ändamål en summa af 240,000 kronor, fördelade på tre byggnadsår, 1885, 1886 och 1887 sålunda, att under det första byggnadsåret komme att utgå 39,000 kronor, under det andra 128,000 kronor och under det tredje 73,000 kronor.

Öfverintendentsembetet, som erhållit befallning att inkomma med underdånigt utlåtande angående de till denna framställning hörande ritnings- och kostnadsförslag, har uti skrifvelse den 11 nästlidne December anmält sig icke hafva funnit skäl till anmärkning vare sig mot byggnadens plan och konstruktion eller mot den beräknade kostnadssumman och dess fördelning

under byggnadsåren, men anhållit, beträffande byggnadsfaçaderna, att få inkomma med ett tilläggsblad, åsyftande att, utan förhöjning af kostnaden, åvägabringa ett förtydligande af dessas arkitektoniska detaljer.»

Redan vid sistlidet års riksdag hade Utskottet tillfälle att pröfva ett då af enskild motionär framställt förslag till uppförande af samma byggnad, som nu är i fråga. Utskottet yttrade då, att, af anförda skäl, Utskottet förestälde sig, att ökad utrymme i den närmaste framtiden måste beredas akademien för naturhistoriska riksmuseets samlingar, men att, då behovet af en nybyggnad ej torde vara för ögonblicket så trängande, att icke den vanliga vägen för behandling af frågan om statsanslag till dylika ändamål, eller framställning i ämnet från Kongl. Maj:t efter skedd utredning genom vederbörande myndigheter, skulle äfven i detta fall kunna följas, Utskottet hemstälde, att den berörda motionen ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Med afseende på hvad nu blifvit i ärendet upplyst, och då det synes vara oemotsägligt, att behovet af utvidgade lokaler är stort och att det samma snart bör afhjelpas, hemställer Utskottet,

att Riksdagen må till ny byggnad för naturhistoriska riksmuseum bevilja ett anslag å 240,000 kronor samt deraf på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 39,000 kronor.

50:o. Vid en år 1879 i Hamburg hållen »international polarkonferens», i hvilken Sverige genom ett af Vetenskapsakademien utsedt ombud deltog, förekom till behandling ett väckt förslag om inrättande af särskilda stationer i polartrakterna för att der anställa meteorologiska, jordmagnetiska och andra till den terrestra och kosmiska fysikens område hörande iakttagelser. Fysikaliska observationer i dessa trakter, som på den dittills följda vägen insamlats genom expeditioner, isolerade från hvarandra, hade visat sig mindre tillfredsställande, till följd deraf att de ej varit samtidiga och icke anstälts efter en gemensam norm och plan äfvensom att de ofta gjorts på fartyg under mer provisoriska omständigheter, än önskvärdt varit för större noggrannhets vinnande. Konferensen ansåg därför, att en undersökning och utforskning af de ifrågavarande fysikaliska förhållandena borde enligt en gemensam internationel öfverenskommelse anställas på bestämda stationer och i fasta å dem uppbyggda observatorier, som samtidigt skulle vara i verksamhet. Omkostnaderna för upprättandet och underhållet af en sådan station skulle bestridas af den stat eller de personer, som åtog sig att utrusta densamma.

Angående
anslag till be-
täckande af en
del af kostna-
derna för en
inrättad fysi-
kalisk observa-
tionsstation på
Spetsbergen.

[43.]

De stora utgifter, som vore förknippade med företagens utförande, ansågs konferensen fullt uppvägas af de viktiga resultat, som deraf vore att förvänta. Från meteorologisk synpunkt framhölls, att utan en grundlig kännedom af förloppet inom polartrakterna man icke kunde tänka sig möjligheten att uppställa allmänt giltiga grundsatser och teorier för lufttryckets och temperaturens fördelning och vexlingar, för luftströmningarne, väderleksförändringarne m. m. Utsträckningen af de samtida meteorologiska arbetena till de arktiska trakterna ansågs vara af särskild betydelse för utvecklingen af väderleksförutsägelseerna så väl uti Amerika som i Europa. Äfven för undersökningen af jordmagnetismen fann man det vara af stor vikt, att samtida observationer anställdes på vissa efter bestämd plan valda platser inom polarregionerna, enär derförutan intet afgörande framsteg kunde tänkas i kunskapen om störningarne i de magnetiska elementen och om deras samband med norrskenen. För kännedomen af den jordmagnetiska kraftens fördelning och dess vexlingar ansågs jemväl en grundlig undersökning vid en bestämd epok vara betydelsefull.

Konferensen uttalade såsom sin åsigt, att det vore oafvisligen nödvändigt för de meteorologiska och magnetiska uppgifternas fulla lösning, att åtminstone vissa angifna observationsplatser besattes, och uttryckte enhälligt den önskan, att Sverige måtte deltaga i företaget genom inrättande af en station på Spetsbergen.

Vetenskapsakademien, som delade konferensens anförda uppfattning af de påtänkta expeditionernas betydelse äfvensom af sättet för deras anordnande, gjorde med anledning deraf i skrivelser den 12 November 1879 och den 12 September 1880 underdåniga framställningar hos Kongl Maj:t om anskaffande af medel till inrättande af den ifrågasatta stationen å Spetsbergen; men dessa framställningar blefvo sedermera af akademien återkallade, på grund deraf att en enskild person, Grosshandlaren i Stockholm L. O. Smith, erbjudit sig att till akademiens förfogande ställa den för ändamålet enligt beräkning erforderliga summan, 60,000 kronor, hvilken summa han ock, efter hvad akademien meddelat, i flere poster under åren 1881, 1882 och 1883 till akademien kontant inbetalt. Sedan tiden från hösten 1882 till hösten 1883 blifvit bestämd såsom det år, under hvilket samtliga observationsstationerna skulle vara i verksamhet, blefvo fjorton sådana stationer anordnade, nemligen: en svensk på Spetsbergen, en norsk vid Altenfjord i Finnmarken, en dansk vid Godthaab på Grönland, en finsk vid Sodankylä i Finska lappmarken, två ryska, en på Novaja Semlja och en vid Lenaflodens mynning, en holländsk vid Jeniseis utlopp, två amerikanska, en vid Point Barrow och en vid Lady Franklin bay, en österrikisk på Jan Mayen, en engelsk vid Stora Slafsjön i Canada, två tyska, en vid Cumberland bay och

en på ön Sydgeorgien, samt en fransk vid Kap Horn. Den för den svenska stationen afsedda personal, bestående af tre vetenskapsmän, en officer, en läkare, en ingenjör och sex handräckningsmän, blef jemte utrustningseffekter sommaren 1882 på tvenne flottans fartyg förd till Spetsbergen, hvarifrån den sedermera under 1883 års sommar afhemtades med en af flottans kanonbåtar och återkom till fäderneslandet i början af sistlidne September månad, efter att hafva icke blott på det lyckligaste öfvervunnit alla svårigheter, som med en öfvervintring i de arktiska trakterna äro förbundna, utan ock på ett synnerligen förtjenstfullt sätt löst sin vetenskapliga uppgift, enligt hvad Vetenskapsakademien uti underdånig skrifvelse den 12 i nyssnämnde månad anmält.

Det hade emellertid visat sig, att de medel, som, på sätt förut är nämndt, blifvit ställda till Vetenskapsakademiens förfogande för den svenska stationens anordnande och hvilkas belopp var grundadt på en uppgjord ungefärlig kostnadsberäkning, icke varit tillräckliga, utan lemnat en icke obetydlig kassabrist, hvilket förhållande akademien ansett hafva sin orsak dels i någon knapphet af den ursprungliga kostnadsberäkningen och dels i en naturlig benägenhet hos dem, på hvilka ansvaret för stationens utrustning hvilade, att göra denna så fullständig som möjligt, då under så säregna förhållanden, som äro förbundna med en öfvervintring på Spetsbergen, stationspersonalens trefnad, helsa och lif samt hela företagets lyckliga utgång i ganska väsentlig mån vore beroende af utrustningens beskaffenhet. Vetenskapsakademien har därför i underdånighet hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om beviljande af extra anslag till betäckande af ifrågasvarande brist, utgörande 12,546 kronor 49 öre.

Denna af Vetenskapsakademien gjorda framställning har Kongl. Maj:t funnit skäligt att gå till mötes och därför föreslagit, att till betäckande af en del af kostnaderna för en under åren 1882—1883 inrättad fysikalisk observationsstation på Spetsbergen måtte beviljas ett extra anslag af 12,547 kronor.

Då afsevärda skäl för denna framställning synas vara för handen, hemställer Utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 12,547 kronor, till betäckande af en del af kostnaderna för en under åren 1882—1883 inrättad fysikalisk observationsstation på Spetsbergen.

Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien.

Angående
anslag till
arfvoden för
vård af Vitter-
hets-, historie-
och antiqvitets-
akademiens
samlingar
m m.

[44.]

51:o. I enlighet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit hemställer Utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa:

- a) till arfvoden åt vetenskapligt bildade biträden vid ordnandet och vården af de under Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademiens inseende ställda samlingarna samt för aflönande af vaktbetjening 4,000 kronor;
- b) till undersökning och beskrifning af fäderneslandets fornlemningar m. m. 3,200 kronor; och
- c) till utgifvande af planschverk öfver fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. 2,000 kronor.

Angående
anslag till
vidtagande af
åtgärder för
bevarande af
vissa kyrk-
ruiner i Visby.

[45.]

52:o. Till vidtagande af åtgärder för bevarande af vissa kyrkruiner i Visby, på sätt i statsrådsprotokollet funnes angifvet, har Kongl. Maj:t äskat ett anslag af 20,000 kronor, hvaraf för år 1885 skulle utgå 10,000 kronor.

Deremot har Herr Friherre R. *Klinckowström* i sin inom Första Kam-maren väckta motion, N:o 3, på anförda skäl, för hvilka det icke torde vara nödigt att här redogöra, hemställt, att Riksdagen icke måtte bevilja ifråga-varande anslag.

Vid föredragning i statsrådet af detta ärende yttrade föredragande departementschefen:

»Hos Eders Kongl. Maj:t har Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien i skrifvelse den 20 December nästlidna år gjort underdånig framställning, att hos Riksdagen måtte utverkas erforderligt anslag till vidtagande af nödiga åtgärder för bevarande af de sex viktigaste kyrkruinerna i Visby.

Angående denna angelägenhet har akademien anført bland annat, hurusom i den omständigheten, att Visby ruiner utgjorde minnen af en förgången storhetstid, hvars art man hade svårt att uppskatta utan dessa ruiner, låge ett tvingande skäl för deras bevarande åt samtid och efterverld, så mycket mer som dessa minnesmärken vittnade icke blott om Visby stads forna storhet, utan jemväl derom, hvad medeltiden i allmänhet mäktade åvägabringa. Men dertill komme äfven en annan omständighet af största vikt: dessa ruiner hade betydelse icke endast såsom illustration till historien, utan tillika ur konstens synpunkt, den svenska konstens ej mindre än medeltidskonstens i allmänhet. Af denna anledning hade de ock under senaste åren alltmera blifvit föremål för uppmärksamhet af utländske forskare. Af de många kyrkorna, som funnits i Visby, vore allenast en använd för gudstjenst och

på grund deraf underhållen. De öfriga vore ruiner. När de efter reformationens införande ej längre behöfdes för gudstjenst, fingo de småningom förfalla; och af de förödelse, som öfvergått staden, hade äfven ödekyrkorna fått vidkännas sin rikliga andel, hvarigenom förfallet påskyndats. Men förstörelsens krafter verkade fortfarande, i det remnor uppstode, till en början skenbart ofarliga, men som, småningom vidgade, medförde ras. Sprickorna i murarna, i synnerhet de, som uppstått i deras öfre blottade delar, sedan taken försvunnit, medförde likaledes ständigt fara: vatten trängde sig småningom in mellan stenarna, och när detta frös, sprängdes murarna sönder. Derest icke kraftiga mått och steg toges mot denna ständigt fortgående förödelse, hvars verkningar med åren stegrades, skulle af ruinerna slutligen icke annat återstå än oformliga murklumpar. Men vår tid, med dess mångsidiga forskningsbegär och dess uppmärksamhet för forntidens minnen, kunde icke med likgiltighet åse deras försvinnande.

Jemlikt nådiga brevet den 28 Maj 1880 täcktes Eders Kongl. Maj:t förordna, att akademien egde för framtiden ombesörja, att Visby ruiner blefve på lämpligt sätt vårdade och underhållna, för hvilket ändamål ett af Riksdagen beviljadt årligt anslag af 450 kronor ställes till akademiens förfogande, hvarjemte akademien erhöll en summa af 977 kronor 73 öre, utgörande besparingen efter den så kallade ruinkassan, hvilken bestod af vissa årligen inflytande afgifter från lägenheter, tillhörande Visby hospital. Denna behållning vore dock egentligen afsedd för inköp af till ruinerna stötande tomter med deras byggnader. För sjelfva ruinernas vård hade akademien för närvarande icke andra medel än förut nämnda årliga anslagsbelopp af 450 kronor. Det vore likväl uppenbart, att detta anslag icke kunde förslå till annat än smärre åtgärder, såsom fyllande af remnor, igenmurande af mindre öppningar, understöttande af fallfärdiga ruindelar och dylikt.

Sedan riksantikvarien hos akademien gjort anmälan derom, att han vid sina årliga besigtningar af ruinerna funnit deras skick allt mera betänkligt, hade akademien ansett, att en i byggnadsfacket kunnig person borde granska de viktigaste kyrkoruinerna för att afgifva förslag rörande de åtgärder, som för ruinernas skyddande vore behöfliga, äfvensom beträffande kostnaderna för dessa åtgärders utförande. Genom enskild persons frikostighet hade ock akademien blifvit satt i tillfälle att låta Arkitekten E. V. Langlet besigtiga ruinerna och upprätta särskilda förslag i omförmälda syften, hvilka förslag afsåge de sex viktigaste kyrkoruinerna — de enda, för hvilka några mera omfattande och med drygare omkostnader förenade åtgärder kunde under närvarande förhållanden ifrågasättas — och upptoge följande för ändamålet beräknade kostnadsbelopp, nemligen:

1:o för S:t Karins ruin	kronor	6,646: —
2:o för Helgeandskyrkans d:o	»	4,053: —
3:o för S:t Lars d:o	»	3,550: —
4:o för S:t Klemens d:o	»	2,074: —
5:o för S:t Drottens d:o	»	2,000: —
6:o för S:t Nikolai d:o	»	1,807: —
Summa kronor		20,130: —

Med förmälan, att riksantiquarien vitsordat lämpligheten af de åtgärder, som af Langlet föreslagits, har Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien underdånigst hemställt, det Eders Kongl Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om anvisande af 20,000 kronor till vidtagande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Langlets förslag, af nödiga åtgärder för bevarande af de sex viktigaste kyrkoruinerna i Visby, samt att nämnda summa måtte få utgå med hälften under hvardera af åren 1884 och 1885.

Öfverintendentsembetet, som erhållit befallning att häröfver afgifva utlåtande, har i skrifvelse den 29 nästlidne December, med förklarande att embetet icke funnit skäl till anmärkning mot de af Langlet föreslagna åtgärder och gjorda kostnadsberäkningar, till bifall förordat akademiens framställning i ämnet.

Med afseende å hvad sålunda förekommit och med stöd af hvad akademien anfört finner jag mig föranlåten tillstyrka, det Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen att bevilja ett anslag af 20,000 kronor samt deraf anvisa på extra stat för år 1885 ett belopp af 10,000 kronor till Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademiens förfogande, att för ifrågasvarande ändamål användas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af Arkitekten Langlet upprättade arbets- och kostnadsförslagen.»

Under antagande, att anslaget hufvudsakligen kommer att användas för ruinernas vidmakthållande i befintligt skick, och således återställande af de förfallna byggnaderna i ursprungligt skick icke varder hufvudsyftet för de föreslagna åtgärderna i annan mån, än som för det förra ändamålets vinande erfordras, får Utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, må till vidtagande af åtgärder för bevarande af vissa kyrkruinerna i Visby bevilja ett anslag å 20,000 kronor samt deraf anvisa på extra stat för år 1885 ett belopp af 10,000 kronor.

Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda.

53:o. I enlighet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit hemställer Utskottet, Angående anslag för uppehållande af blindinstitutets verksamhet.
att Riksdagen må till uppehållande af blindinstitutets verksamhet på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 21,000 kronor. [46.]

54:o. Likaledes i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag får Utskottet hemställa, Angående anslag till tryckning af blindskrifter.
att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 2,500 kronor till tryckning af blindskrifter. [47.]

55:o. Den af Kongl. Maj:t framställda begäran om ett extra anslag å 1,200 kronor till understöd åt blindlärareelever har icke föranlett någon erinran, hvadan Utskottet nu, i likhet med hvad som vid sistlidet års riksdag egde rum i anledning af en liknande framställning, hemställer, Angående anslag till understöd åt blindlärareelever.
att Riksdagen må till understöd åt blindlärareelever anvisa för år 1885 ett extra anslag af 1,200 kronor. [48.]

56:o. Till en blindskola i Vexjö samt en handtverksskola i Kristinehamn för blinda har Kongl. Maj:t äskat beviljande af följande extra anslag, Angående anslag till en blindskola i Vexjö och en handtverksskola i Kristinehamn för blinda.
nemligen för den förra å 11,000 kronor och för den senare å 7,000 kronor; varande i statsrådsprotokollet (sid. 50) i detta ärende meddeladt:

att, sedan Riksdagen år 1883, på Kongl. Maj:ts framställning om åtgärder för blindundervisningens befrämjande, å extra stat för år 1884 anvisat, bland annat, till en blindskola 11,000 kronor och till en handtverksskola för blinda 7,000 kronor, Kongl. Maj:t i anledning häraf *dels* beslutit, att blindskolan, afsedd för trettio betalande elever om 7 till högst 11 år, skulle förläggas i Vexjö och under 1884 års höst träda i verksamhet, samt att handtverksskolan, afsedd för blinda personer öfver 18 års ålder, skulle likaledes under 1884 års höst inrättas i Kristinehamn, *dels och* förordnat särskilda styrelser öfver berörda läroanstalter. [49 o. 50.]

På det att dessa anstalters verksamhet måtte kunna fortgå under nästkommande år hemställer Utskottet,

- att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa:
- a) till en blindskola i Vexjö 11,000 kronor; och
 - b) till en handtverksskola i Kristinehamn för blinda 7,000 kronor.

Angående
byggnad för
institutet för
blinda.

57:o. Med afseende å *institutet för blinda* har Kongl. Maj:t i enlighet med statsrådsprotokollet föreslagit:

[51.]

dels att Riksdagen måtte medgifva, att kronolägenheten Tomteboda i Solna socken af Stockholms län må från den 14 Mars 1885 till nämnda institut upplåtas;

och dels att för uppförande derstädes af nya byggnader för institutet måtte anslås en summa af 528,000 kronor samt deraf till utgående under år 1885 anvisas 100,000 kronor.

Till berörda statsrådsprotokoll har Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet anfört följande:

»Sedan den afdelning af Allmänna institutet för döfstumma och blinda vid Manilla, som varit derstädes anordnad för blindas undervisning och vård, blifvit, jemlikt föreskrift i nådiga brefvet den 18 Maj 1878, från nämnda institut skild och ett särskildt blindinstitut från början af år 1879 upprättats, har detta sistnämnda institut varit inrymdt i en förhyrd lokal, egendomen N:o 37 vid Nybrogatan inom Hedvig Eleonora församling i Stockholm.

Rörande denna lokal har direktionen för Blindinstitutet i underdånig skrifvelse den 22 November 1881 förmält, att egendomen äfven för det dåvarande inskränkta antalet af omkring sextio lärjungar, som voro vid institutet intagna, med den för dem behöfliga förvaltningspersonal, befunnits allt för trång och i många afseenden olämplig. Till utveckling häraf har direktionen bland annat anfört, att både klassrummens och sofrummens antal vore otillräckligt, att särskilda dagrum för eleverna under deras fritider ej kunnat, såsom behöfligt varit, anordnas, att arbetslokalerna ej vore ändamålsenliga, att en och samma lägenhet måst användas till gymnastiklokal, badrum och tvättstuga, att särskildt sjukrum alldeles saknades, att bostad ej kunnat inom inrättningen beredas åt hela den personal, åt hvilken barnens vård vore närmast anförtrodd, samt att byggnaden i dess helhet befunne sig i bristfälligt skick. För öfrigt förefunnes ej utsigt att, utan betydlig förhöjning af hyran, under någon längre tid få behålla den på viss tid förhyrda egendomen.

Då sålunda utrymmet derstädes, långt ifrån att vara tillräckligt för det nuvarande lärjungeantalet, ännu mindre medgåfve en af behovet påkallad utvidgning af institutets verksamhet, och det visat sig snart sagdt omöjligt att få hyra någon annan för institutet lämpligare lägenhet, ansåge direktionen enda utvägen vara, att nya byggnader för institutet på en passande plats uppfördes.

Till sådana byggnader hade ock direktionen låtit uppgöra förslag och ritningar, hvarvid hänsyn tagits till de grunder och förslag till blindundervisningens ordnande, som uttalats i det af komiterade för blindundervisningens ordnande afgifna underdåniga betänkande.

Enär enligt dessa ritningar för institutet beräknats ett utrymme, som möjligen vid första påseende kunde synas något för stort, har direktionen med afseende derpå yttrat, att det inom en uppfostrings- och undervisningsanstalt af ifrågavarande art erfordrades lägenheter för flera olikartade ändamål, att blindundervisningen vore stadd i en stark utveckling, att allt flera handtverk måste i denna undervisning ingå, såvida den skall kunna fylla sin bestämelse, vidare att lokalen vore beräknad för 125 lärjungar, samt att, enär det torde komma att dröja, innan ett andra blindinstitut inom landet komme till stånd, det nuvarande ensamt under en längre tid hade att fylla behovet af en fullständig uppfostrings- och undervisningsanstalt för blindas teoretiska och praktiska utbildning.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt har direktionen, med öfverlemnande af de utaf Arkitekten vid Öfverintendentsembetet Oskar Erikson uppgjorda ritningarna med tillhörande kostnadsförslag, hvilket slutar å 528,000 kronor, i underdånighet hemställt om framställning till Riksdagen för beredande af de för omförmälda ändamål erforderliga medlen.

Derefter har direktionen i underdånig skrifvelse den 2 Juni 1882 förnyat sin anhållan i ämnet, hvarvid ytterligare framhållits nödvändigheten deraf att en ändamålsenligt och lämpligt belägen byggnad för institutet uppföres, såvida detsamma skall kunna för framtiden utöfva och ytterligare utvidga sin välsignelserika verksamhet samt med tillgodogörande af de dertill anvisade allmänna medel på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift att till nyttiga medlemmar i samhället uppfostra de åt institutets vård anförtrodda blinda barnen.

Öfverintendentsembetet, som erhållit befallning att inkomma med utlåtande öfver de upprättade ritnings- och kostnadsförslagen, har förklarat sig i afseende å dessa ej hafva annat att erinra, än att, då ritningarne vore uppgjorda i allt för liten skala för att kunna i enskildheter tillförlitligen bedömas, önskligt vore, att, innan desamma, sedan anslag till byggnaderna beviljats, blefve af Eders Kongl. Maj:t fastställda, ritningar i uppgifven större skala genom direktionens försorg måtte anskaffas för att Eders Kongl. Maj:ts pröfning underställas.

I fråga om plats för den ifrågasatta nybyggnaden hafva flere olika förslag blifvit framställda. Förutom andra af direktionen uppgifna platser, hvilka dock dels ej varit för ändamålet tillgängliga, dels vid undersökning befunnits dertill mindre tjenliga, har uppmärksamheten fästats å den för

statsverkets räkning för närvarande utarrenderade kronolägenheten Tomteboda i Solna socken af Stockholms län.

Beträffande denna lägenhet har Arkitekten Erikson, enligt erhållet uppdrag, afgifvit yttrande, deri anförts, hurusom platsen, som erbjöde många fördelar, väl lämpade sig för behovet: den vore högt och sundt belägen med goda lutningar för dagvatten — omgifven af skog — begränsad af landsväg — nära intill församlingens kyrka äfvensom till jernvägsstation samt vackert belägen, med mycket god byggnadsgrund och med tillfälle till anläggning af badhus vid Ulfsundasjön; för vattenbehof inomhus kunde förbindelse med Stockholms stads vattenledning anordnas; afståndet från Stortorget vore omkring 4,200 meter.

Mot institutets förläggande vid Tomteboda har direktionen, enligt inkommen underdånig skrifvelse i ämnet, icke haft något att erinra, utan ansett platsen vara för ändamålet fullt lämplig.

Vidare har i afseende å lägenheten Tomteboda, hvars areal utgör 167 qv.-ref 82,50 qv.-stänger, Domänstyrelsen, i frågan hörd, meddelat: att lägenheten genom kontrakt den 7 Mars 1853 af Kammarkollegium utarrenderats på trettio års tid till den 14 Mars 1884 mot ett årligt arrende af 18 tunnor spanmål, utgörande för år 1882 ett belopp af 225 kronor 67 öre samt under vilkor bland andra att, så vida arrendator fullgjort kontraktsvilkoren och vid arrendetidens slut befunnes hafva väl brukat lägenheten, arrendet till densamma vid förnyad utarrendering skulle först hembjudas honom mot då blifvande maximiarrendesumma jemte öfriga arrendevilkor enligt författningarna, likväl med det uttryckliga förbehåll att, derest Kongl. Maj:t och kronan skulle anse nödigt att efter arrendetidens utgång om lägenheten på annat sätt disponera, så att den ej vidare komme att utarrenderas, arrendator då icke egde att för den honom eljest tillkommande optionsrätt af kronan fordra eller erhålla någon ersättning; samt vidare, att lägenhetens egoområde utgjordes af: tomter och trädgårdar 2 tunnland 29,8 kappland, åker och ängslindor 1 tunnland 19,9 kappland samt betes- och skogsmark 21 tunnland 18,4 kappland, tillhopa 26 tunnland 4,1 kappland.

Domänstyrelsen, som ansett att någon nämnvärd skada för lägenhetens jordbruk, i anseende till dess ringa inegoområde, icke kunde uppkomma genom dess upplåtande under arrende på kortare tid, samt att till följd häraf och då arrendatorns hufvudsakliga inkomst icke heller erhållits af jordbruket, utan af hyror under sommarmånaderna för dels kronans och dels egna å lägenheten uppförda hus, någon afsevärd minskning vare sig i arrendatorns inkomster eller i kronans arrende icke vore att befara genom lägenhetens utarrendering på dylik tid, har slutligen, med anledning af den uppkomna frågan om lägenhetens upplåtande till Blindinstitutet, afgifvit yttrande och

förslag rörande lägenhetens utarrendering intill dess densamma kunde vara för nyss nämnda ändamål erforderlig; en fråga, som jag anhåller att vid annat tillfälle få underställa Eders Kongl. Maj:ts pröfning.

Genom hvad direktionen för Blindinstitutet i ämnet andragit synes mig det anmälda behovet af en ny, för institutet särskildt afsedd och anordnad lokal vara till fullo utredt; och då härtill kommer den äfven af direktionen antydda möjligheten att, i händelse institutet blefve från dess nuvarande förhyrda och dessutom alldeles olämpliga lokal uppsagdt, den viktiga anstalten plötsligen kunde befinna sig i saknad af husrum, anser jag ifrågavarande behof vara af beskaffenhet, att det ej kan utan men för blindundervisningens uppehållande och utveckling åsidosättas.» I betraktande häraf, och då af inhemtade upplysningar i fråga om platsen för de behöfliga byggnaderna framgår, att lägenheten Tomtebodas, som erbjuder många viktiga fördelar, tillika är bland föreslagna och för ändamålet tillgängliga ställen det tjenligaste, samt dess användande härtill skulle medföra allenast ringa uppoffring för statsverket, har departementschefen, efter ärendets beredning gemensamt med chefen för Finansdepartementet, i underdånighet hemställt om aflåtande till Riksdagen af ifrågavarande framställning.

Utskottet finner sig visserligen icke kunna för tillfället ingå i närmare pröfning af detaljerna i det uppgjorda förslaget, men vill i allmänhet framhålla, att, enligt Utskottets mening, anskaffandet af lokaler för det ifrågavarande ändamålet ej nödvändigtvis behöfver vara förenadt med en kostnad så stor som den, hvilken här ifrågasatts och hvilken, då byggnaderna äro beräknade för 125 lärjungar att kosta 528,000 kronor, skulle medföra en utgift af 4,224 kronor för inrymmande af lärjunge. Utan tvifvel kan det nu föreliggande förslaget, om det underkastas ytterligare pröfning i syfte att nedsätta kostnaderna i enlighet med hvad i andra liknande fall stundom egt rum, så förändras, att en verklig besparing blefve åstadkommen. Utskottet anser sig hafva så mycket större anledning att nu göra en sådan uppfattning gällande, som vid uppgörandet af förslag till byggnader för statens räkning afseende ofta icke tillräckligt blifvit fäst på nödvändigheten att iakttaga sparsamhet, i följd hvaraf anspråken på beskaffenheten af sådana byggnader allt mera stegrats.

Dertill kommer, att tvekan uppstått, huru vida det kan vara lämpligt att, såsom här skulle blifva fallet, på ett ställe sammanföra den stora mängd lärjungar, för hvilka utrymmet i de nya byggnaderna beräknats. En åsigt i alldeles motsatt riktning har uttalats under föregående förhandlingar för döfstummeundervisningens ordnande, och ehuru Utskottet icke är i tillfälle att nu bedöma, huru vida samma förhållanden, som i fråga om de döfstumma ansetts påkalla, att ett icke allt för betydligt antal sådana sammanföras å ett

Hospitalsvården.

59:o. Till hospitalsanläggningen vid Kristinehamn är af Kongl. Maj:t begärdt på extra stat för 1885 ett anslag af 250,000 kronor.

Uppförandet af denna hospitalsbyggnad blef vid sistlidet års riksdag beslutadt, och af den då förebragta utredningen framgick, att hela byggnaden beräknats kunna uppföras för en kostnad af 840,000 kronor med en möjlig förhöjning af 8,570 kronor, erforderliga för vidtagande af några af Öfverintendentensambetet föreslagna ändringar i de till dess granskning öfverlemnade byggnadsritningarne.

Då, enligt hvad i stadsrådsprotokollet (sid. 55) bland annat meddelas, hospitalet anses böra färdigbyggas så fort som möjligt, och det äskade beloppet motsvarar hvad Medicinalstyrelsen begärt för nästa år, hemställer Utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa till fortsättning af hospitalsbyggnaden vid Kristinehamn ett belopp af 250,000 kronor.

60:o. Vidare har Kongl. Maj:t äskat ett belopp, 126,000 kronor, hvaraf 96,900 kronor till inrättande af en vatten- och aflöpplingsledning vid Vadstena hospital och 29,100 kronor till uppförande af nytt bostadshus för öfverläkaren vid sistnämnda hospital.

I afseende på den förra frågan har, enligt hvad i statsrådsprotokollet (sid. 56 och 57) meddelas, förekommit, att sedan vid flere inspektioner blifvit anmärkt, hurusom hospitalet saknade vattenledning, hvilken brist icke blott innebure en fara för de på en stor yta spridda, särskilda byggnaderna, utan äfven lade hinder i vägen för en ändamålsenlig anordning af sjukvården och ekonomien vid anstalten, så hade direktionen vid hospitalet, hvilken med anledning häraf anmodats inkomma med förslag till vatten- och aflöpplingsledningar jemte tillhörande ritningar, till Medicinalstyrelsens granskning insändt flera förslag. Efter att hafva i ärendet inhemtat yttranden ej mindre af sin biträdande arkitekt än äfven af arbetschefen för Stockholms vattenledning, hade Medicinalstyrelsen vid slutlig granskning af de insända förslagen och ritningarne funnit de af Ingeniören K. O. G. Appelberg upprättade ega ett afgjordt företräde framför de öfriga. Enligt desamma vore vattentillgången beräknad för 500 personer, hvilket efter en förbrukning af 100 kannor för hvarje person dagligen utgjorde 50,000 kannor för dygn, deruti likväl inberäknad vattenåtgången äfven för planteringar m. m. Vattnet komme att

Angående
anslag till
hospitals-
anläggningen
vid Kristine-
hamn.
[53.]

Angående
anslag till
anbringande
af vatten- och
aflöpplings-
ledning samt
uppförande
af nytt
bostadshus
för öfver-
läkaren
vid
Vadstena
hospital.
[54.]

tagas från Vettern å ställe, som blifvit för ändamålet undersökt och befunnits dertill lämpligt; det skulle uppsamlas, filtrerad genom marken, uti en samlingsbrunn vid Vetterns strand och derifrån, enligt det ursprungliga förslaget, medelst en pumpinrättning ledas till en reservoar, uppställd å gamla hospitalet (qvinnoafdelningen). Då emellertid denna reservoar, med 20 fots diameter och 15 fots höjd samt afsedd att inrymma 46,500 kannor vatten, redan i sig sjelf hade en sådan tyngd, att de gamla murarne ej kunde uppbära den, hade Medicinalstyrelsen funnit nödigt, att ett särskildt så kalladt vattentorn uppfördes, i hvilket den ifrågavarande reservoaren skulle uppställas.

Kostnaden för hela anläggningen skulle enligt det Appelbergiska förslaget uppgå till 78,672 kronor, deri jemväl inberäknade 1,972 kronor för brandredskapen. Men då härtill lades kostnaden för vattentornet, enligt en (i öfverensstämmelse med motsvarande redan inrättade anstalt vid Upsala hospital) uppgjord ritning jemte kostnadsuppgift, slutande å 30,200 kronor, hvilket belopp med 18,200 kronor öfverstege den beräknade kostnaden för vattenreservoarens förläggande å gamla hospitalsbyggnaden, så komme slutsumman för vattenledningen att höjas till 96,872 kronor.

I afseende på denna fråga har Medicinalstyrelsen anført: *att* en vattenledning vid en sjukvårdsanstalt så stor som denna, med 360 sjuke samt en sjukvårds- och ekonomipersonal uppgående till minst 40, icke kan undvaras, om renlighet och god ordning skola kunna vidmakthållas och bad, som vid sinnessjukes behandling äro af så framstående vigt, skola kunna användas till det omfång, som en ändamålsenlig sjukvård kräver; *att* hospitalets förseende med endast den allra oundgängligaste quantiteten af vatten genom dess transporterande från sjön i vagn, såsom för närvarande, är förenadt med en högst betydande kostnad, utan att behofvet ändock på sådant sätt kan i ringaste mån fyllas; *att* Vadstena hospital, det största af alla hospitalen i riket, är det enda bland dessa, som saknar vattenledning, under det att de öfriga redan länge egt denna förmån; *att* många erforderliga och viktiga förbättringar, beträffande sjukvården och ekonomien, i högst väsentlig mån sammanhånga med nu föreliggande fråga och allt för länge måst uppskjutas i afvaktan derpå, att vatten- och afloppsledning skulle komma till stånd; samt *att* till betryggande mot möjligen inträffande eldsvådor, hvilkas följder inom en så omfattande anstalt som denna kunna blifva högst olycksbringande, en vattenledning måste anses vara alldeles nödvändig.

De närmare upplysningar, som Utskottet förskaffat sig rörande de nu rådande förhållandena vid hospitalet med afseende å hospitalets förseende med dugligt vatten, hafva gifvit vid handen, att, ehuru det icke låter sig göra att exakt uppgifva den nuvarande kostnaden för vattenupphemtningen vid hospitalet, det likväl kan antagas, att denna kostnad motsvarar räntan å

det kapital, som för vattenledningens åstadkommande blifvit begärdt. Vid sådant förhållande och med afseende å de svåra brister, som nu vidlåda vattenupphemtningen vid hospitalet, torde allt skäl förefinnas att bevilja de för vattenledningens åstadkommande erforderliga medlen.

Vidkommande derefter Kongl. Maj:ts framställning om bostadsbyggnad åt hospitalets öfverläkare, får Utskottet hänvisa till den motivering, som i statsrådsprotokollet (sid. 58 och 59) meddelas. Af densamma framgår, bland annat, att en äldre bostadsbyggnad för denne läkare numera förfallit så betydligt, att den blifvit till reparation alldeles oduglig, och att det icke ansetts med god hushållning förenligt att derpå nedlägga några kostnader. Framställning om beredande af medel till en ny bostad har därför af Medicinalstyrelsen gjorts hos Kongl. Maj:t, hvarvid såsom skäl för framställningen hufvudsakligen åberopats: att öfverläkaren, som för närvarande uppbure hyresersättning af 1,200 kronor för år, under afvaktan att kunna komma i besittning af en bostad, dit han kunde inflytta, vid tjenstens tillträdande blifvit tillförsäkrad fri bostad; att det för sjukvården, synnerligen å ett hospital med så stort omfång som det i Vadstena, måste vara högst menligt, att öfverläkaren vore boende utom anstalten, samt dessutom vore tvifvelaktigt, huru länge han kunde åtnöjas med den nuvarande billiga hyresersättningen eller huru vida han kunde finna en lägenhet att hyra, ej allt för långt aflägsen från hospitalet.

Då emellertid, enligt af Utskottet vunnen upplysning, den nuvarande öfverläkaren vid hospitalet eger och bebor en gård i hospitalets omedelbara närhet, samt de af Medicinalstyrelsen uttalade farhågorna om framtida svårigheter att få hyra en lägenhet ej allt för långt aflägsen från hospitalet således synas icke behöfva förverkligas, så länge den nu varande tjensteinnehafvaren, som utnämndes 1878, kvarstår, så har Utskottet ansett sig för det närvarande icke hafva tillräcklig anledning att tillstyrka Kongl. Maj:ts framställning i denna del, helst den antydda förhöjningen i hyresersättning, om den framdeles skulle anses nödig, antagligen dock icke lärer behöfva uppgå till synnerligen afsevärdt belopp.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, och då det begärda anslaget till ny öfverläkarebostad, enligt Utskottets uppfattning, icke afser att fylla något så trängande behof, att icke dermed utan olägenhet kan anstå, till dess förändrade förhållanden inträda, får Utskottet hemställa:

- a) att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, må på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 96,900 kronor till inrättande vid Vadstena hospital af en vatten- och aflöpsledning; och

- b) att Riksdagen må afslå Kongl. Maj:ts framställning om beviljande af medel till uppförande af nytt bostadshus för öfverläkaren vid Vadstena hospital.

Angående
anslag till
inköp af en
hemmansdel
för att läggas
till Göteborgs
hospitals
område.
[55.]

61.o. Till inköp af $\frac{5}{8}$ mantal Storhagen, för att läggas till Göteborgs hospitals område, har Kongl. Maj:t vidare äskat ett belopp af 35,000 kronor. Enligt hvad statsrådsprotokollet (sid. 59—62) bland annat innehåller har förvärfvandet af ökad jordområde för hospitalet i Göteborg länge utgjort ett angeläget önskningsmål, enär den nuvarande hospitalsegendomen, $\frac{3}{8}$ mantal Storhagen i Säfve socken af Vestra Hisings härad, som år 1861 inköpts för hospitalets anläggande från egaren till säteriet Hökällan, icke på långt när motsvarar fordringarna på utrymme för en anstalt af det omfång, hvartill detta hospital beräknats. Genom utrymmets otillräcklighet har en del af planen för ifrågavarande hospitalsanläggning ännu icke kunnat genomföras, hvarjemte en olägenhet äfven förefinnes deri, att hospitalet allt för nära omgifves af främmande mark.

Dessa och öfriga brister skulle, enligt statsrådsprotokollet, kunna afhjelpas genom inköpande af ofvannämnda $\frac{5}{8}$ mantal Storhagen, som innehölle i rundt tal 30 tunnland åkerjord, 15 tunnland äng, 10 tunnland skog och 85 tunnland bergig utmark samt skog, motsvarande 225 famnar. Mot priset lärer icke kunna göras någon anmärkning; och får Utskottet därför hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, må, till inköp af $\frac{5}{8}$ mantal Storhagen för att läggas till Göteborgs hospitals område, på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 35,000 kronor.

Angående
understöd åt
uppfostrings-
anstalter för
sinnesslöa
barn.
[56.]

62.o. Till understöd åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn, enligt de i statsrådsprotokollet angifna grunderna, har Kongl. Maj:t äskat ett belopp af 25,000 kronor.

I statsrådsprotokollet (sid. 62 och 63) meddelas härom, att på framställningar af Kongl. Maj:t Riksdagen beviljat för år 1883 ett extra anslag af 20,000 kronor och för år 1884 ett extra anslag af 25,000 kronor, att i enlighet med uppgifna grunder användas till understöd åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn; att med tillämpning af dessa grunder, enligt hvilka de allmänna bestämmelser, som blifvit fastställda såsom vilkor för åtnjutande af sådant understöd, ej afsett det af Emanuela Carlbeck inrättade idiothem å lägenheten Johannesberg vid Mariestad ej heller den af föreningen i Stockholm för sinnesslöa barns vård stiftade skola, Kongl. Maj:t af ofvanberörda anslag för så väl 1883 som 1884 anvisat åt idiothemmet å Johannesberg

5,000 kronor, med vilkor att fyra frielever der underhölles, samt åt idiot-skolan i Stockholm 10,000 kronor, med vilkor att minst trettiofem elever skulle derstädes uppfostras och bland dem tio underhållas afgiftsfritt, dock med rättighet för skolans styrelse att i stället för högst fyra frielever intaga dubbla antalet mot half afgift, hvarjemte vid skolan borde, utöfver det för elevernas undervisning och vård nödiga antal lärarinnor och sköterskor, anställas minst tre personer, som ville dertill utbilda sig; att dessa anstalter varit underkastade inspektion, som chefen för Ecklesiastikdepartementet egt att bestämma; att sedan vidare, beträffande andra sådana anstalter, hvilkas styrelser önskade bidrag af omförmälda för år 1883 beviljade anslag, Kongl. Maj:t genom nådig kungörelse den 12 Juni 1882 meddelat de af Riksdagen godkända bestämmelser, som skulle utgöra vilkor för understödets erhållande, samt föreskrifvit hvad i öfrigt vore att iakttaga vid derom skeende ansökningar, på gjorda underdåniga framställningar och efter verkställd inspektion, understöd af sistnämnda anslag till ett sammanlagdt belopp af 5,000 kronor beviljats dylika anstalter inom Gefleborgs, Örebro, Östergötlands och Malmöhus län; och att Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse af den 29 Juni 1883 rörande vilkoren för åtnjutande af understöd för år 1884 utaf det till detta ändamål beviljade anslag.

Då ansökningar redan blifvit hos Kongl. Maj:t gjorda, att för år 1885 måtte åt idiothemmet vid Johannesberg och åt idiotskolan i Stockholm beredas understöd till samma belopp som tillföre, eller 5,000 kronor åt den förra och 10,000 kronor åt den senare uppfostringsanstalten, och då framställningar om statsbidrag för samma år kunna antagas skola göras från samtliga öfriga ofvan omförmälda anstalter samt möjligen några flere, så hemställer Utskottet,

att Riksdagen må till understöd för år 1885 åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag till samma belopp, som det för år 1884 dertill anvisade, eller 25,000 kronor, att användas i öfverensstämmelse med samma grunder, som vid beviljandet af sådant anslag för de föregående åren blifvit af Riksdagen godkända, dock med rättighet för de anstalter, som hafva skyldighet att underhålla visst antal frielever, att i stället för dessa intaga dubbla antalet mot half afgift.

Angående
anslag för
understöd
åt sjukhemmet
i Jerfsö för
spetelske.
[57.]

63:o. Till understöd åt det i Jerfsö socken inrättade sjukhemmet för spetelske, under de i statsrådsprotokollet omförmälda villkor, har Kongl. Maj:t äskat ett anslag af 7,500 kronor. De föreslagna villkoren bestå deri, att 4,000 kronor skola af landstinget i Gefleborgs län till sjukhemmet anvisas, och att spetelske sjuke äfven från andra län än Gefleborgs varda till vård å anstalten mottagne, så långt utrymmet derstädes kan sådant medgifva; och hemställer Utskottet,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, må på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 7,500 kronor till understöd åt det i Jerfsö socken af Gefleborgs län inrättade sjukhemmet, dock under villkor att 4,000 kronor dertill af landstinget i länet anvisas och att spetelske sjuke äfven från andra län än Gefleborgs län varda till vård å anstalten mottagne, så långt utrymmet derstädes kan sådant medgifva.

Diverse anslag.

Angående
anslag till
svenska forn-
skriftsäll-
skapet.
[58.]

64:o. Till svenska fornskriftsällskapet har, i likhet med hvad under flera år egt rum, Kongl. Maj:t äskat ett anslag af 2,000 kronor; och hemställer Utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 2,000 kronor till det svenska fornskriftsällskapet.

Angående
anslag för
beredande af
religionsvård
åt svenske
sjömän m. fl.
i utländska
hamnar.
[59.]

65:o. I enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning för Utskottet hos Riksdagen hemställa,

att på extra stat för år 1885 må till Kongl. Maj:ts disposition ställas ett anslag af 10,000 kronor, att användas till beredande af religionsvård åt svenske sjömän i utländska hamnar samt åt andra derstädes sig uppehållande landsmän.

Angående
anslag till
restauration
af Linkö-
pings dom-
kyrka.
[60.]

66:o. Med anledning af Kongl. Maj:ts hos Riksdagen gjorda framställning hemställer Utskottet,

att Riksdagen af det till restauration af domkyrkan i

Linköping beviljade anslaget å 68,500 kronor må på extra stat för år 1885 anvisa nu återstående 4,500 kronor.

67:o. På grund af derutinnan gjord nådig framställning hemställer Utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa ett anslag af 16,000 kronor, att ställas till styrelsens för nordiska museet förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål.

Angående anslag till nordiska museet.
[61.]

68:o. Till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmälen och svenskt folklif» har Kongl. Maj:t äskat ett anslag af 3,150 kronor; och enär mot anvisande äfven för nästkommande år af detta anslag, som första gången beviljades vid 1883 års riksdag, icke förekommit anledning till erinran, hemställer Utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 anvisa det af Kongl. Maj:t begärda beloppet, 3,150 kronor, till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmälen och svenskt folklif.»

Angående anslag för utgifvande af tidskriften »Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmälen och svenskt folklif.»
[62.]

69:o. Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit, att till understöd för utgifvande under år 1885 af tidskriften »Acta mathematica» måtte anvisas ett anslag af 4,000 kronor.

Denna framställning har föranledts af en af Professoren vid Stockholms högskola G. Mittag-Leffler, i egenskap af redaktör af tidskriften, hos Kongl. Maj:t gjord anhållan att åt sökanden årligen, så länge tidskriften af honom utgäfves, måtte anvisas ett anslag till förenämnda belopp, att användas till bestridande af de kostnader, som med utgifvandet vore förbundna; till stöd för hvilken anhållan andragits, bland annat, att denna tidskrift, som vore afsedd icke endast att uppfylla ett allmänt vetenskapligt ändamål, utan lika mycket att till gemensamt arbete samla de många framstående matematiska krafter, den skandinaviska nordens för närvarande egde, redan lyckats att, oberoende af nationalitet och språk, såsom medarbetare samla de ypperste af samtidens mathematici och i flere främmande länder vunnit erkännande, särskildt i grannländerna Norge och Danmark, hvilkas regeringar af vederbörande representationer utverkat hvardera ett årligt anslag af 1,000

Angående anslag till understöd för utgifvande under år 1885 af tidskriften »Acta mathematica.»
[63.]

kronor till understöd för tidskriften, men att emellertid detta vetenskapliga företag icke utan ytterligare understöd kunde fortsättas, enligt hvad framginge af följande kostnadsberäkning för år:

inkomster:

Försäljningspris för tvenne band af tidskriften om två-		
hundra exemplar hvardera	kr. 4,000:	—
Norska statens årsbidrag	» 1,000:	—
Danska statens d:o	» 1,000:	—
	<hr/>	
	Summa kr. 6,000:	—

utgifter:

Tryckningskostnader m. m. efter 3,000 kronor för band	kr. 6,000:	—
Bokhandelsprovision	» 1,333:	—
Arfvoden för korrekturläsning och den typografiska redak-		
tion	» 1,000:	—
Omkostnader för öfversättning till främmande språk	» 1,000:	—
» för skrifbiträden, post och diverse utgifter	» 667:	—
	<hr/>	
	Summa kr. 10,000:	—

Vetenskapsakademien, som i ärendet blifvit hörd, har efter inhemtande af sina sakkunnige ledamöters yttrande och under åberopande af deras yttrande såsom uttryck för akademiens egen åsigt tillstyrkt, att det för ändamålet sökta årliga bidraget af 4,000 kronor måtte af allmänna medel beredas.

»Det måste» — heter det i berörda yttrande — »räknas Professor Mittag-Leffler till förtjenst att våga försöket att härifrån utgifva en omfattande matematisk journal, hvori icke allenast de skandinaviska ländernas framstående mathematici kunde publicera sina sjelfständiga forskningar, utan äfven tillfälle bereddes för utlandets krafter inom denna vetenskap att meddela resultaten af deras arbeten. Den årgång af Acta mathematica, som redan utkommit, ådagalade på det tydligaste genom vigten och betydelsen af de afhandlingar, som deri vore införda, att företaget fullkomligen lyckats. Också hade tidskriften så väl här som i utlandet redan tillvunnit sig aktning af dem, som derom tagit närmare kännedom. För matematiske forskare från den skandinaviska norden hade tidskriften dessutom den särskilda betydelsen att bereda dem tillfälle att på ett gemensamt ställe sammanföra resultaten af deras forskningar och derigenom gifva det nordiska arbetet på detta fält mera eftertryck och förskaffa detsamma en större uppmärksamhet.

Men beklagligtvis kunde en strängt vetenskaplig tidskrift af ifrågavarande art icke bära sig i ekonomiskt hänseende utan främmande understöd; och detta gälde icke allenast denna tidskrift, utan äfven, så vidt känt vore, utländska publikationer af samma slag. Skulle det understöd, som sökanden nu begärt, honom förnekas, så måste man befara, att det så lyckligt började och med så mycket bifall emottagna företaget komme att upphöra.»

Till hvad sålunda i frågan blifvit anfördt kan läggas att, enligt hvad Utskottet inhemtat, tidskriften särskildt i Frankrike mottagits med synnerligt erkännande, och att den franske undervisningsministern låtit tillkännagifva, att franska staten komme att prenumerera å tidskriften för de filosofiska fakulteternas i Frankrike räkning, hvilket vore första gången, som sådan prenumeration å dylik utom landet utgifven tidskrift egt rum.

Det torde ligga i sakens natur, att, med hänsyn å ena sidan till den ringa läse- och prenumerantkrets, ett arbete af ifrågavarande art kan tillvinna sig, och å andra sidan till de betydliga kostnaderna för tryckningen, som helt naturligt betingas af de för den högre matematiken egendomliga beteckningar, som måste begagnas, och som göra användandet af särskildt arbetade typer nödvändigt, tidskriften icke kan umbära understöd; och då afseendet å svenska statens värdighet torde kräfva, att för ett arbete, som utgifves af en svensk man och hvars beskaffenhet och halt befunnits vara sådana, att främmande stater redan sett sig föranlättna att understödja utgifningen, bevilja det ytterligare understöd, som befunnits erforderligt och hvarförutan tidskriften möjligen icke vidare skulle kunna utgifvas, så föranlåtes Utskottet hemställa,

att Riksdagen, till understöd för utgifvande under år 1885 af tidskriften »Acta mathematica» må på extra stat för år 1885 anvisa ett belopp af 4,000 kronor.

70:o. Slutligen och på grund af Statskontorets anmälan har Kongl. Maj:t till gäldande af ett belopp af 348 kronor 62 öre, utgörande till arrendatorn af Vexjö hospitalsgård förskjuten ränta för tiden från den 14 Mars 1882 till samma dag år 1883 å medel, som af Karlskrona—Vexjö jernvägsbolag erlagts för exproprierad mark från hospitalsgården, begärt att till godtgörande af de medel, som sålunda af Statskontoret förskjutits, måtte anvisas för år 1885 ett till fullt krontal jemnat belopp af 349 kronor; hemställande Utskottet,

att till godtgörande af ofvan omförmälda förskott må på extra stat för år 1885 anvisas det af Kongl. Maj:t äskade beloppet, 349 kronor.

*Angående
anslag till
ersättning af
ett af
Statskontoret
förskottsvis
utgifvet
belopp.
[64.]*

Angående
anslag för
inköp af
etnografiska
föremål under
fregatten
Vanadis'
verlds-
omsegling.

71:o. I väckta motioner har föreslagits:
af Herr *C. Fr. Wærn* (motionen N:o 16 i Första Kammaren), att Riksdagen måtte för uppköp af etnografiska föremål ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett extra anslag af 13,500 kronor; och
af Herr Friherre *A. E. Nordenskiöld* (motionen N:o 73 i Andra Kam-maren), att Riksdagen måtte för uppköp af etnografiska föremål under fregatten *Vanadis'* verldsomsegling ställa till Kongl. Maj:ts disposition ett extra anslag af 13,500 kronor.

Dessa båda motioner äro till innehållet i det allra närmaste lika, och de skäl, som i dem båda blifvit åberopade till stöd för förslaget om beviljande af ifrågavarande anslag, äro hufvudsakligen följande: att till en nödvändig komplettering af de rika etnografiska samlingar, som i Sverige funnes, hörde att äfven en god samling etnografiska föremål från utomeuropeiska folk med dem införlifvades; att en icke obetydlig etnografisk samling redan funnes under Vetenskapsakademiens vård, men att, då intet årligt anslag lemnats för dess tillökning, densamma under tidernas lopp blifvit påfallande ensidig och ofullständig, så att från vissa land nästan alla hithörande samlingar saknades; att det därför skulle vara stor skada, om icke det tillfälle till denna samlings ökande och komplettering skulle begagnas, som lemnats derigenom, att Kongl. Maj:t tillåtit och gjort det möjligt för en vetenskapsman, som särskildt egnat sig åt etnografiens studium, att åtfölja fregatten *Vanadis* på dess verldsomsegling; samt att den summa, som beräknats något så när motsvara behofvet, utgjorde 18,000 kronor, hvaraf dock bland enskilde insamlats en del eller 4,500 kronor.

Då antagligt är, att derest ifrågavarande ändamål varit af den angelägna beskaffenhet att statsbidrag borde för detsamma beviljas, Kongl. Maj:t icke skulle hafva underlåtit att derutinnan hos Riksdagen göra framställning, så anser sig Utskottet, vid det förhållande att Kongl. Maj:t icke i ämnet gjort någon framställning, sakna giltig anledning att förorda bifall till ofvanberörda motioner; hemställande alltså Utskottet,

att Herrar *C. Fr. Wærns* och *A. E. Nordenskiölds* förevarande motioner icke må af Riksdagen bifallas.

Angående
anslag till
under-
stödning af
s. k.
arbetare-
institut.

72:o. Inom Andra Kammaren hafva af Herrar *S. Wieselgren* och *Ola Andersson* väckts motioner, i hvilka yrkats:
dels af Herr *Wieselgren* (motionen N:o 55), att Riksdagen måtte ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag för år 1885 af 15,000 kronor, för att användas till understöd åt sådana anstalter eller föreningar i de större

städerna, som anordna föreläsningskurser för arbetsklassen, dock under följande vilkor:

att det understödsbelopp, som må utgifvas till hvarje anstalt eller förening, icke må öfverstiga 3,000 kronor, för år räknadt;

att kommuner eller enskilde tillskjuta minst lika mycket som staten;

att anstaltens angelägenheter vårdas af en styrelse, som antager föreståndare och lärare;

att föreläsningarne ordnas regelbundet, visst antal timmar i veckan under fem till åtta månader och i väl ordnade kurser;

att anstalten förfogar öfver kunniga och dugliga, för denna undervisning lämpliga lärarekrafter samt tillräcklig och passande undervisningsmateriel;

att alla politiska och religiösa strider eller förhandlingar vid föreläsningarne eller undervisningen varda förbjudna; samt

att anstalten eller föreningen skall vara skyldig att underkasta sig de vilkor och kontroller, som i öfrigt af Kongl. Maj:ts pröfvas nödiga eller lämpliga;

dels af Herr *Ola Andersson* (motionen N:o 61) under åberopande af ej mindre den motion, N:o 43, som af honom vid 1883 års riksdag väcktes, än ock Stats-Utskottets deröfver afgifna utlåtande i dess Betänkande N:o 12 a, punkten 63, samt med upptagande jemväl af de vilkor, uti sagda motion föreslagits, att Riksdagen måtte ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 20,000 kronor för att, under förutsättning att de vilkor, här ofvan omförmåts, varda iakttagna, användas till understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningskurser för arbetsklassen, dock att högsta understödsbelopp, som må hvarje sådan anstalt beviljas, skall utgöra 3,000 kronor.

Dessa båda förslag skilja sig från hvarandra utom i fråga om anslagsbeloppen äfven derutinnan, att Herr *Wieselgren* ansett, att endast i de större städerna upprättade arbetareinstitut eller föreningar för föreläsningskurser för arbetsklassen borde af staten understödjas, hvaremot Herr *Ola Anderssons* förslag innebär, att dylika institut eller föreningar skulle kunna erhålla statsbidrag, hvarhelst på landet eller i städerna de än kunde förekomma, och härigenom har ock denne motionär högst betydligt förändrat och utvidgat den framställning, som af honom vid sistlidet års riksdag gjordes. Deremot äro de vilkor, som föreslagits för statsunderstödet erhållande, i det närmaste lika och enda skilnaden består deri, att Herr *Wieselgren* i sin motion upptagit ett par tillägg, nemligen dels, på sätt vid 1883 års riksdag af Utskottet föreslogs, att icke några politiska och religiösa agitationer finge bedrifvas, och dels att anstalten eller föreningen skulle vara skyldig att underkasta sig de

vilkor och kontroller, som i öfrigt af Kongl. Maj:t pröfvades nödiga eller lämpliga.

Då förslag om understöd åt sådana anstalter, som de nu ifrågavarande, så nyligen af Utskottet pröfvats, och då efter Utskottets åsigt icke förekommit någon anledning för Utskottet att i hufvudsak frångå den uppfattning af ämnet, som af Utskottet uttalades vid sistlidet års riksdag, så får Utskottet, med hänvisande till det då afgifna utlåtandet, endast tillägga, att då inskränkandet af föreläsningsskurserna till de större städerna syns på mer än ett håll möta betänkligheter, helst som sjelfva uttrycket lemnar rum för olika tolkning, stadgandet torde böra göras något vidsträcktare än senast var föreslaget; och hemställer alltså Utskottet,

att Riksdagen må ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag för år 1885 af 15,000 kronor, för att användas till understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningsskurser för arbetsklassen, dock under följande vilkor:

att det understödsbelopp, som må utgifvas till hvarje anstalt eller förening, icke må öfverstiga 3,000 kronor, för år räknadt;

att kommuner eller enskilde tillskjuta minst lika mycket som staten;

att anstaltens angelägenheter vårdas af en styrelse, som antager föreståndare och lärare;

att föreläsningarne ordnas regelbundet, visst antal timmar i veckan under fem till åtta månader och i väl afpassade kurser;

att anstalten förfogar öfver kunniga och dugliga, för denna undervisning lämpliga lärarekrafter samt tillräcklig och passande undervisningsmateriel;

att alla politiska och religiösa strider eller förhandlingar vid föreläsningarne eller undervisningen varda förbjudna; samt

att anstalten eller föreningen skall vara skyldig att underkasta sig de vilkor och kontroller, som i öfrigt af Kongl. Maj:t pröfvas nödiga eller lämpliga.

Angående
anslag för
offentliggö-
rande af Carl
von Linnés
outgifna ung-
domsarbeten.

73:o. I en inom Andra Kammaren af Herr *A. V. Ljungman* väckt motion (N:o 52) har slutligen på anförda skäl föreslagits, att ett anslag af 6,000 kronor måtte af Riksdagen ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för

att i mån af behof efter Kongl. Maj:ts särskilda ompröfning användas för offentliggörandet af Carl von Linnés utgifna ungdomsarbeten.

Då af hvad i motionen uppgifvits och styrkts framgår, att ett icke obetydligt antal manuskript till arbeten af Linné finnes, hvilkas utgifvande i tryck förordats af en framstående svensk naturforskare, och då af skäl, som jemväl uppgifvits i motionen, utgifningen icke kan göras till föremål för någon vinstgifvande förlagsaffär samt densamma således efter all sannolikhet icke skulle kunna sättas i verket, så vidt den icke af staten blefve bekostad, hemställer Utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1885 till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 6,000 kronor, att efter Kongl. Maj:ts särskilda ompröfning användas för offentliggörandet af Carl von Linnés utgifna ungdomsarbeten.

Stockholm den 21 April 1884.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

vid *punkten 1:o* (angående anslag för arfvode åt en lärare vid Upsala universitet för undervisning i slaviska språk):

af Herrar *C. A. Larsson* och *Jan Andersson*;

vid *punkten 2:o* (angående förhöjning af aflöningen till hvardera af två laboratorer vid Upsala universitet):

af Herrar *O. B. Olsson*, *Nils Petersson*, *Jan Andersson*, *J. E. Johansson* och *C. A. Larsson*:

vid *punkten 3:o* (angående anslag för upprättande af en ordinarie professur i fysiologi och embryologi vid Lunds universitet):

af Herrar *Nils Petersson, Jan Andersson och C. A. Larsson*;

vid *punkten 6:o* (angående anslag till aflöning åt en laborator vid Karolinska institutets patologisk-anatomiska afdelning):

af Herrar Grefve *G. Sparre, R. Montgomery-Cederhielm, Friherre H. M. Palmstierna, Friherre R. von Kræmer, L. V. S. Lothigijs, L. M. Nordenfelt, Friherre G. Tamm, Grefve S. Lagerberg, R. Törnebladh, C. E. Casparsson, J. Widén* och Friherre *E. M. P. von Vegesack*;

vid *punkten 8:o* (angående höjning af anslaget till understödjande af läroanstalter för högre undervisning åt qvinlig ungdom):

af Herr *L. M. Nordenfelt*, som yrkat att Riksdagen måtte förhöja det ordinarie anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom med 30,000 kronor.

vid *punkten 12:o, mom. b* (angående åtskilliga förslag om tillfällig löneförbättring åt folkskolelärare och lärarinnor, om ändrade grunder för deras aflöning m. m.):

af Herrar Grefve *G. Sparre, L. V. S. Lothigijs, R. Törnebladh, J. Widén* och *Sven Andreasson*, hvilka vid ofvan anförda moment hemställt: att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, *dels* att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning af frågan om ny reglering, med uppförande på ordinarie stat af statens bidrag, af lönerna till folkskolelärarne och folkskolelärarinnorna i riket och dervid låta undersöka, bland annat, i hvad mån pensionsförhållandena för dessa lärare och lärarinnor af sådan reglering beröras, i hvad mån de naturaprestationer, hvilka icke bestå af bostad, bränsle och trädgårdsländ, lämpligen må kunna och böra mot kontant penningebelopp utbytas och i hvad mån förändring i proportionen mellan statens och kommunernas bidrag till aflöningen kan vara erforderlig, *dels* ock att Kongl. Maj:t derefter behagade till nästa Riksdag framlägga förslag till reglering af lönerna för folkskolelärarne och folkskolelärarinnorna i riket, hvarigenom statens bidrag kunna på ordinarie stat uppföras;

af Herrar *L. M. Nordenfelt* och *C. E. Casparsson*:

af Herrar *O. B. Olsson* och *Nils Petersson*: samt

af Herr *Sven Nilsson*, hvilken yrkat, att Utskottet skulle hos Riksdagen hemställa, att Riksdagen måtte besluta:

- a) att ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola skall åtnjuta i årlig lön minst 600 kronor. Har sådan lärare eller lärarinna oförvitligen tjenstgjort i 5 år, då skall lönen, om den ej redan uppgår till 700 kronor, höjas minst till detta belopp; och skall det åligga skoldistrikt att derjemte förse lärare eller lärarinna med tjenlig bostad och nödigt bränsle samt, så vidt ske kan, med ett lämpligt jordland för att till trädgård användas. Fortsättes undervisningen i folkskola öfver 8 månader af året, skall lönen för hvarje öfverskjutande månad höjas med $\frac{1}{8}$ -del af minimilönen, värdet af bostad, bränsle och trädgård dock deri ej inbegripet. Skoldistrikt, som beslutar, att folkskolelärare eller lärarinna skall erhålla sommarbete och vinterfoder åt en ko samt jordland, skall ega rättighet att på den kontanta lönen afdraga högst 100 kronor;
- b) att för bestridande af den kontanta lönen jemte värdet af sommarbete och vinterfoder för en ko samt jordland, der sådant upplåtes till folkskolelärare eller lärarinna, skoldistriktet skall utgifva $\frac{1}{3}$ -del och staten $\frac{2}{3}$ -delar; dock att bidrag till aflöningen af statsmedel icke skall utgå för högre lönebelopp än 600 kronor under de första fem tjenståren och 800 kronor under de derefter följande åren; skolande för det sålunda ökade statsbidragets bestridande, utöfver hvad redan är härtill anslaget, å ordinarie stat uppföras ett förslagsanslag af 400,000 kronor; samt
- c) att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, *dels* att Kongl. Maj:t ville låta utreda, huru vida ofvanberörda löne-reglering inverkar på folkskolelärarnes och lärarinnornas pensionsförhållanden, om pensionerna böra förhöjas, samt om i följd deraf afgifterna till pensionskassorna måste ökas, *dels ock* att Kongl. Maj:t derefter ville till Riksdagen göra de framställningar, hvartill utredningen kan föranleda.

vid *punkten 13:o* (angående anslag till ett lektorat i geologi vid tekniska högskolan m. m.):

af Herrar Grefve *G. Sparre*, Friherre *H. M. Palmstierna*, Friherre *R. von Kræmer*, *L. W. S. Lothigius*, *L. M. Nordenfelt*, Friherre *G. Tamm*, Grefve *S. Lagerberg*, *R. Törnebladh*, *C. E. Casparsson*, *J. Widén*, Friherre *E. M. P. von Vegesack* och *I. Wallberg*;

vid *punkten 14:o* (angående två lektorat vid tekniska högskolan, det ena i allmän byggnadskonst och byggnadsstatik och det andra i husbyggnadskonst):

af Herrar *P. O. Hörnfeldt*, *O. B. Olsson*, *Nils Petersson*, *Sven Nilsson*, *J. E. Johansson*, *Jan Andersson* och *C. A. Larsson*;

vid *punkten 15:o* (angående höjning af vissa å tekniska högskolans stat uppförda anslag):

af Herrar *O. B. Olsson*, *Nils Petersson*, *Jan Andersson* och *C. A. Larsson*.

vid *punkterna 16:o, 17:o* och *18:o* (angående förhöjning i anslaget till tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna, arfvode för granskning af hospitalsräkenskaperna och anslag till en poliklinik för tandsjukdomar):

af Herrar *Jan Andersson* och *C. A. Larsson*;

vid *punkten 23:o* (angående anslag till lifrustkammaren):

af Herrar *O. B. Olsson* och *Nils Petersson*;

vid *punkten 31:o* (angående anslag till inredning och värmeapparat i bibliotekshuset i Lund):

af Herrar *L. M. Nordenfelt* och *Nils Petersson*;

vid *punkten 34:o* (angående löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken) af Herr *C. A. Larsson*, som yttrat: »Samtidigt med att stora skaror af ynglingar strömma till läroverken och universiteten, tåga skaror af jordbrukare och andra kroppsarbetare till Amerika eller in till städerna. Många af de förre få emellertid uthärda lång väntan, innan de ifrigt eftersträfvade statstjänsterna komma dem till del eller passande tjänstebefattningar på det enskilda området kunna erhållas, men hellre lida de nöd eller kasta sig på mer eller mindre tvetydiga vägar för lifvets uppehållande, än de vilja »nedlåta sig» att med ärligt kroppsarbete förvärfva sitt uppehälle och ersätta de försvunna, för landet välbehöflige arbetskrafterna, emedan hela deras

skoluppfostran och derunder rotfästade föreställningar, deras diktan och traktan, gå ut på att komma ifrån kroppsarbetet. Det är till följd af det allmännas och särskildt de praktiska yrkenas oafvisliga kraf på förändring, den tvingande nödvändigheten att reformera undervisningsväsendet, som jag reserverat mig i denna punkt, på det att, äfven om anslaget likasom sistlidet år skulle beviljas, det må ännu kraftigare än genom anslagets tillfälliga beskaffenhet ihågkommas, att, med fortfarande bibehållande af undervisningsväsendet oförändradt, lönetillägget ingalunda är säkert och oföränderligt; hvadan jag yrkar afslag å Kongl. Maj:ts proposition i denna del.»

vid *punkten 49:o* (angående ny byggnad för naturhistoriska riksmuseum):

af Herrar *Liss Olof Larsson, Sven Andreasson, A. P. Danielson, O. B. Olsson, Nils Petersson, Sven Nilsson, Jan Andersson, C. A. Larsson, P. Pehrsson* i Törneryd och *J. Anderson* i Tenhult;

vid *punkten 57:o* (angående byggnad för institutet för blindå):

af Herrar Grefve *G. Sparre, R. Törneblad* och *C. E. Casparsson*, mot en del af Utskottets motivering;

af Herr *L. M. Nordenfelt*, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag med den förändring, att anslaget skulle till 400,000 kronor nedsättas;

af Herr Grefve *S. Lagerberg*, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag;

vid *punkten 60:o* (angående Vadstena hospital):

af Herr Friherre *H. M. Palmstierna*, mot en del af motiveringen;

af Herr Grefve *S. Lagerberg*, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag jemväl i den under mom. b) af denna punkt behandlade delen;

vid *punkten 61:o* (angående anslag till inköp af en hemmansdel för att läggas till Göteborgs hospitals område):

af Herrar *Liss Olof Larsson, P. O. Hörnfeldt, Sven Andreasson, A. P. Danielson, O. B. Olsson, Nils Petersson, Sven Nilsson, J. E. Johansson* och *J. Anderson* i Tenhult; hvilka yttrat:

»Det har synts oss böra ifrågasättas, huru vida hela det ifrågavarande området är för hospitalet behöfligt. Vid sådant förhållande och då egendomen till större delen består af skog och till odling deraf passande mark, synes lämpligast, att hemmansdelen inköpes för medel, som influtit för försäljningen af vissa mindre kronoegendomar enligt 1877 års Riksdags beslut

och att Kongl. Maj:t deraf tilldelar hospitalet hvad som finnes vara behöfligt. Vi hemställa därför,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag, att Riksdagen medgifver, att, om Kongl. Maj:t finner skäligt att, med begagnande af de till Kongl. Maj:ts disposition ställda, vid försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar inflytande medel, inköpa omförmälda $\frac{5}{8}$ mantal Storhagen, så stor del af nämnda hemman, som kan finnas för Göteborgs hospital behöfligt, må från hemmanet afsöndras för att läggas till hospitalets område.

vid *punkten 62:o* (angående uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn):
af Herrar *A. P. Danielson, O. B. Olsson, Nils Petersson, Ola Andersson, J. E. Johansson* och *J. Anderson* i Tenhult;

vid *punkten 71:o* (angående inköp af etnografiska föremål under fregatten *Vanadis* verldsomsegling):

af Herrar Grefve *C. Beck-Friis*, Friherre *R. von Kræmer*, *L. M. Nordenfelt*, Friherre *G. Tamm*, Grefve *S. Lagerberg*, *R. Törneblad* och *J. Widén*.

Följande ledamöter hafva anhållit få antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen inom Utskottet af nedannämnda punkter, nemligen:

Herr Grefve *C. Beck-Friis*, punkterna 1:o—12:o;

Herr *Liss Olof Larsson*, punkterna 1:o—14:o;

Herr *P. O. Hörnfeldt*, punkterna 49:o och 57:o;

Herr *A. P. Danielson*, punkterna 1:o—16:o.

Slutligen har Herr *Carl Ifvarsson* begärt få antecknadt, att han endast deltagit i behandlingen af en mindre del af de i detta utlåtande omförmälda ärendena.

Bil. Litt. A.

Bil.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1884 års riksstat anslår:							
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvisning, på förslag.				Summa.	
		Fribeter och kyrkotionde.		Ersättningar.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
77,100	—	—	—	—	—	77,100	—
38,500	—	—	—	—	—	38,500	—
62,700	—	—	—	—	—	62,700	—
46,350	—	—	—	—	—	46,350	—
9,898	—	148,600	—	347,800	—	506,298	—
19,159	—	—	—	5,841	—	25,000	—
22,700	—	—	—	—	—	22,700	—
531,616	—	109,600	—	101,400	—	742,616	—
129,700	—	—	—	—	—	129,700	—
954,723	—	258,200	—	455,041	—	1,667,964	—

Ecklesiastik-

Departementschefen	17,000
Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli ...	77,100
Riksarkivet	38,500
Kongl. Biblioteket	62,700
Nationalmuseum (deraf fyra särskilda <i>reservations-</i>	46,350
Kleresistaten	506,298
Domkapitlens expeditioner	25,000
Lappmarks ecklesiastikverk, <i>förslagsanslag</i>	22,700
Universitetet (deraf 162,700 kronor <i>förslagsanslag</i>).	742,616
<i>Tillkommer:</i> för undervisning i slaviska språk vid	
förhöjning i aflöningen för laboratorn	
vid Upsala universitet	
förhöjning i aflöningen för laboratorn	
och patologisk anatomi vid Upsala	
aflöning åt en ordinarie professor i	
vid universitetet i Lund	
Karolinska mediko-kirurgiska institutet. Nuvarande	
<i>Tillkommer:</i> aflöning för en laboratorsbefattning	
afdelning	

Litt. A.

riksstatens Åttonde hufvudtitel.

		Förslag till blifvande riksstat:							
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvisning, på förslag.				Summa.	
				Frikheter och kyrkotjonde.		Ersättningar.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
.....		17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
.....		77,100	—	—	—	—	—	77,100	—
.....		38,500	—	—	—	—	—	38,500	—
.....		62,700	—	—	—	—	—	62,700	—
anslag å tillhopa 14,300 kronor).....		46,350	—	—	—	—	—	46,350	—
.....		9,898	—	148,600	—	347,800	—	506,298	—
.....		19,159	—	—	—	5,841	—	25,000	—
.....		22,700	—	—	—	—	—	22,700	—
Nuvarande anvisning i kontant.....		531,616: —							
Upsala universitet.....		2,500: —							
i experimentel fysiologi.....		1,500: —							
i experimentel patologi universitet.....		1,500: —							
fysiologi och embryologi.....		6,000: —		11,500: —					
.....				543,116		109,600		101,400	
anvisning i kontant.....		129,700: —						754,116	
vid institutets patologiskt-anatomiska		3,000: —		132,700				132,700	
Transport.....		969,223		258,200		455,041		1,682,464	

1884 års riksstat anslår:

Anvisning i kontant.	Indelning och dermed jem- förlig anvisning, på förslag.						Summa.	
	Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.					
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
954,723	—	258,200	—	455,041	—	1,667,964	—	
2,830,514	—	7,320	—	1,080	—	2,838,914	—	
70,000	—	—	—	—	—	70,000	—	
41,500	—	—	—	—	—	41,500	—	
62,677	—	5,350	—	5,200	—	73,227	—	
3,014,625	—	—	—	—	—	3,014,625	—	
361,500	—	—	—	—	—	361,500	—	
7,335,539	—	270,870	—	461,321	—	8,067,730	—	

Allmänna läroverken, *reservationsanslag*. Nuvarande
Tillkommer: för lärare vid allmänna läroverken
gällande grunder

Högre skolor för qvinlig ungdom

Högre lärarinnesseminariet

Pedagogier och folkskolor

Folkundervisningen:

Seminarier för folkskolelärares bildande. Nuva-

Tillkommer: för lärare vid folkskoleläraresemi-
högre lönegrad, enligt gällande grunder

Stipendier för seminarieelever

Arfvoden och resekostnadsersättning åt folkskole-
kontant

Tillkommer: förhöjning

Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor

Understöd åt högre folkskolor

eller ett gemensamt *reservationsanslag*

Till befrämjande af folkundervisningen bland de
förslagsanslag

Lönestillskott åt lärare vid folkskolor och små-

Understöd åt folkhögskolor, *förslagsanslag*

Understöd för aflönande af lärare vid fortsättnings-

Bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folk-

De tekniska läroverken. Nuvarande anvisning i

Tillkommer: aflönning för ett lektorat i husbygg-
högskolan

förhöjning i anslaget till aflönning åt
fälliga lärarebiträden från 5,000 till

:pt

:pt

1884 års riksstat anslår:

Anvisning i kontant.	Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				Summa.			
	Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.					
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
7,335,539	—	270,870	—	461,321	—	8,067,730	—	
37,150	—	—	—	—	—	37,150	—	
389,675	—	—	—	—	—	389,675	—	
32,741	—	700	—	—	—	33,441	—	
8,250	—	—	—	—	—	8,250	—	
47,200	—	—	—	—	—	47,200	—	
7,700	—	—	—	—	—	7,700	—	
45,000	—	—	—	—	—	45,000	—	
3,000	—	—	—	—	—	3,000	—	
8,250	—	—	—	—	—	8,250	—	
42,480	—	—	—	—	—	42,480	—	
27,750	—	—	—	—	—	27,750	—	
60,800	—	—	—	—	—	60,800	—	
44,900	—	—	—	—	—	44,900	—	
66,050	—	—	—	—	—	66,050	—	
131,000	—	—	—	—	—	131,000	—	
9,142	—	20	—	440	—	9,602	—	
35,000	—	—	—	—	—	35,000	—	
36,325	—	12,615	—	6,280	—	55,220	—	
450,000	—	—	—	—	—	450,000	—	
8,817,952	—	284,205	—	468,041	—	9,570,198	—	

förhöjning i anslaget till kemiska la-
6,000 kronor med

förhöjning i anslaget till diverse ut-
ning m. m. från 8,500 till 10,000

förhöjning i årsanslaget till tekniska
i Eskilstuna från 6,600 till 8,000

37,150	Gymnastiska centralinstitutet
389,675	Medicinalstyrelsen med dithörande stater
33,441	Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen
8,250	Ortopediska institutet
47,200	Veterinärundervisningen
7,700	Vaccinationens befrämjande
45,000	Farsoters och smittosamma sjukdomars botande, för- Svenska läkaresällskapet
3,000	Svenska akademien
8,250	Vetenskapsakademien (deraf 16,000 kronor <i>reserva-</i> Vitterhets-, historie- och antiqvitets-akademien (deraf Akademien för de fria konsterna (deraf tvenne <i>re-</i> Musikaliska akademien
42,480	Naturhistoriska riksmuseum
27,750	Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda:
60,800	Allmänna institutet för döfstumma
44,900	Institutet för blinda
66,050	Till understöd och uppmuntran åt mindre upp- stumma och blinda barn
131,000	Fattigvården i Stockholm och landsorten
9,142	Fattigvården i allmänhet, <i>förslagsanslag</i>
35,000	Lasarets underhåll
36,325	Hospitals underhåll, <i>förslagsanslag</i>
450,000	

		Förslag till blifvande riksstat:							
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.						Summa.	
		Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.					
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport	4,500: — 361,500: —	7,039,539	—	270,870	—	461,321	—	7,771,730	—
borationer från 5,000 till	1,000: —	—	—	—	—	—	—	—	—
gifter för bränsle, belyskronor med	1,500: —	—	—	—	—	—	—	—	—
söndags- och aftonskolan kronor med	1,400: — 8,400: —	369,900	—	—	—	—	—	369,900	—
		37,150	—	—	—	—	—	37,150	—
		389,675	—	—	—	—	—	389,675	—
		32,741	—	700	—	—	—	33,441	—
		8,250	—	—	—	—	—	8,250	—
		47,200	—	—	—	—	—	47,200	—
		7,700	—	—	—	—	—	7,700	—
<i>slagsanslag</i>		45,000	—	—	—	—	—	45,000	—
		3,000	—	—	—	—	—	3,000	—
		8,250	—	—	—	—	—	8,250	—
<i>tionsanslag</i>)		42,480	—	—	—	—	—	42,480	—
450 kronor <i>reservationsanslag</i>)		27,750	—	—	—	—	—	27,750	—
<i>servationsanslag</i> å tillhopa 21,400 kronor)		60,800	—	—	—	—	—	60,800	—
		44,900	—	—	—	—	—	44,900	—
		66,050	—	—	—	—	—	66,050	—
	60,000: —	—	—	—	—	—	—	—	—
	21,000: —	—	—	—	—	—	—	—	—
fostringsanstalter för medellösa döf-	50,000: —	131,000	—	—	—	—	—	131,000	—
		9,142	—	20	—	440	—	9,602	—
		35,000	—	—	—	—	—	35,000	—
		36,325	—	12,615	—	6,280	—	55,220	—
		450,000	—	—	—	—	—	450,000	—
Transport		8,891,852	—	284,205	—	468,041	—	9,644,098	—

1884 års riksstat anslår:							
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvisning, på förslag.				Summa.	
		Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
8,817,952	—	284,205	—	468,041	—	9,570,198	—
28,750	—	—	—	51,100	—	79,850	—
2,750	—	—	—	—	—	2,750	—
—	—	—	—	29,350	—	29,350	—
6,528	—	217,600	—	170,000	—	394,128	—
24,000	—	—	—	—	—	24,000	—
51,000	—	—	—	—	—	51,000	—
1,500	—	—	—	—	—	1,500	—
21,690	—	—	—	—	—	21,690	—
15,000	—	—	—	—	—	15,000	—
8,969,170	—	501,805	—	718,491	—	10,189,466	—

Stora barnhuset i Stockholm
 Frimurarebarnhuset
 Barnhusen i landsorterna
 Kyrkans underhåll
 Resestipendier samt läroböckers och lärda verks ut-
 Alderstillägg, *förslagsanslag*
 Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*
 Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslags-*
Tillkommer: för jemmände af hufvudtitelns slut-
 Extra utgifter, *reservationsanslag*

		Förslag till blifvande riksstat:							
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvisning på förslag.						Summa.	
		Friheter och kyrkotionde.		Ersättningar.					
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
	Transport	8,891,852	—	284,205	—	468,041	—	9,644,098	—
		28,750	—	—	—	51,100	—	79,850	—
		2,750	—	—	—	—	—	2,750	—
		—	—	—	—	29,350	—	29,350	—
		6,528	—	217,600	—	170,000	—	394,128	—
	gifvande, reservationsanslag	24,000	—	—	—	—	—	24,000	—
		51,000	—	—	—	—	—	51,000	—
		1,500	—	—	—	—	—	1,500	—
	anslag	21,690:	—	—	—	—	—	—	—
	summa	582:	—	—	—	—	—	22,272	—
		15,000	—	—	—	—	—	15,000	—
	Summa	9,043,652	—	501,805	—	718,491	—	10,263,948	—

Bil. Litt. B.**Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
Åttonde hufvudtitel.**

	Kronor.	ö.
Ecklesiastikdepartementet.		
Riksarkivet:		
Till fortsatt utgifvande i tryck af sådana skrifter och handlingar, som äro af vigt för fäderneslandets historia	3,000	—
Lifrustkammaren:		
För tillsyn, underhåll och vård af samlingarna, samt expenser m. m.	5,800	—
Domkapitlens expeditioner:		
För tillfällig löneförbättring åt tjänstemännen vid dessa expeditioner	3,716	—
Universiteten:		
Till det språkliga seminariet vid universitetet i Upsala	3,000:	—
» det språkliga seminariet vid universitetet i Lund	2,950:	—
» det matematiska seminariet vid universitetet i Upsala	1,500:	—
För tillbyggnad å den anatomiska institutionens i Upsala hus	40,000:	—
Till ny byggnad för den patologisk-anatomiska institutionen i Lund och inköp af tomplats dertill	50,000:	—
Transport	97,450:	—
	12,516	—

		Kronor.	ö.
	Transport	97,450: —	12,516
Till	inköp af en vertikalcirkel för det astronomiska observatoriet i Upsala	6,000: —	
»	offentliggörande i tryck af vissa vid astronomiska observatoriet i Lund anställda zon-observationer . . .	3,000: —	
»	inredning af bibliotekshuset vid universitetet i Lund	30,000: —	136,450 —
Karolinska mediko-kirurgiska institutet:			
Till	arfvode åt en amanuens vid institutets gynekologiska klinik	900: —	
»	ny byggnad för institutets anatomiska, histologiska, fysiologiska och hygieniska institutioner samt farmakologiska samlingar	115,000: —	115,900 —
Allmänna läroverken:			
Till	löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken	336,975: —	
»	resestipendier åt lärare i främmande lefvande språk	6,000: —	
»	arfvoden åt extra lärare	40,000: —	382,975 —
Högre lärarinneseminarier:			
Till	löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid detta läroverk		4,000 —
Pedagogier:			
Till	löneförbättring åt lärarne vid de en- och tvåklassiga pedagogierna		8,750 —
Folkundervisningen:			
Till	löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskollärareseminarierna samt till arfvoden åt teckningslärare för extra tjänstgöring och extra arfvoden åt musiklärare vid dessa seminarier	33,300: —	
»	löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskolor, förslagsanslag	180,000: —	
»	understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel	15,000: —	228,300 —
	Transport		888,891 —

		Kronor.	ö.
	Transport	888,891	
De tekniska läroverken:			
Till tekniska högskolans kemiska afdelning samt mekaniska verkstad	24,000: —		
» understöd åt lägre tekniska yrkesskolor	25,000: —	49,000	—
Medicinalstyrelsen med dithörande stater:			
För tillfällig löneförbättring åt provinsialläkare	20,000: —		
Till arvoden för granskning af hospitalens räkenskaper	1,200: —		
För uppehållande i hufvudstaden af en poliklinik för tandsjukdomar	4,000: —		
Till anskaffande af erforderliga instrument och mobilier för polikliniken för tandsjukdomar	2,415: —	27,615	—
Veterinärundervisningen:			
Till undervisningens uppehållande vid veterinärrättningen i Skara		12,900	—
Vetenskapsakademien:			
Till underhåll af den zoologiska stationen vid Kristineberg i Göteborgs och Bohus län	2,000: —		
» aflönande af räknebiträden för numerisk tillämpning af den utaf Professor J. A. H. Gylden utarbetade teori för himlakropparnes rörelser	3,000: —		
» ny byggnad för naturhistoriska riksmuseum	39,000: —		
» betäckande af en del utaf kostnaderna för en under åren 1882—1883 inrättad fysikalisk observationsstation på Spetsbergen	12,547: —	56,547	—
Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien:			
Till arvoden åt vetenskapligt bildade biträden vid ordnandet och vården af de under akademiens inseende ställda samlingar samt till aflöning åt vaktbetjening	4,000: —		
» undersökning och beskrifning af fäderneslandets fornlemningar m. m.	3,200: —		
	Transport	7,200: —	1,034,953 —

		Kronor.	ö.
	Transport	7,200: —	1,034,953 —
Till	utgifvande af planschverk öfver fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m.	2,000: —	
»	vidtagande af åtgärder för bevarande af vissa kyrkoruiner i Visby	10,000: —	19,200 —
Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda:			
Till	uppehållande af blindinstitutets verksamhet	21,000: —	
»	tryckning af blindskrifver	2,500: —	
»	understöd åt blindlärareelever	1,200: —	
»	en blindskola i Vexjö	11,000: —	
»	en handtverksskola för blinda i Kristinehamn	7,000: —	
»	uppehållande af undervisningen vid tre läroanstalter för öfveråriga döfstumma	49,200: —	91,900 —
Hospitalsvården:			
Till	hospitalsanläggningen vid Kristinehamn	250,000: —	
»	inrättande af en vatten- och afloppsledning vid Vadstena hospital	96,900: —	
»	understöd åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn	25,000: —	
»	understöd åt det i Jerfsö socken inrättade sjukhem för spetelske	7,500: —	379,400 —
Diverse anslag:			
Till	svenska fornskriftsällskapet	2,000: —	
»	beredande af religionsvård åt svenske sjömän m. fl. i utländska hamnar	10,000: —	
»	restauration af donkyrkan i Linköping	4,500: —	
»	nordiska museet	16,000: —	
»	understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmälen och svenskt folklied»	3,150: —	
»	understöd för utgifvande af tidskriften »Acta mathematica»	4,000: —	
	Transport	39,650: —	1,525,453 —

		Kronor.	ö.
	Transport	39,650: —	1,525,453
Till godtgörande af vissa utaf Statskontoret förskottsvis	bestridna utgifter, tillhörande denna hufvudtitel	349: —	
» understöd åt föreningar i de större städerna, som	anordna föreläsningkurser för arbetsklassen.....	15,000: —	
» offentliggörandet af Carl von Linnés utgifna ungdomsarbeten		6,000: —	60,999
	Summa kronor		1,586,452